

eul_wid: lgi-at

Φίλων ὁ Ἀλεξανδρεύς · Philo of Alexandria

Who is the Heir of Divine Things

Τίς ἐστὶν ὁ κληρονόμος τῶν θείων

Period: Ἑλληνιστική [Hellenistic](#)
Dialect: Κοινὴ φιλοσοφικὴ [Philosophical Koine](#)
Domain: Φιλοσοφία [Philosophy](#)
Format: Πραγματεία [Treatise](#)
Affiliation: [Jewish](#)

- Heres t ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΙΣ Ο ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΕΣΤΙΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΣ ΤΑ ΙΣΑ ΚΑΙ ΕΝΑΝΤΙΑ ΤΟΜΗΣ Ἐν μὲν τῇ πρὸ ταύτης συντάξει τὰ περὶ μισθῶν ὡς ἐνῆν ἐπ' ἀκριβείας διεξήλθομεν· νυνὶ δὲ πρόκειται ζητεῖν, τίς ὁ τῶν θείων πραγμάτων κληρονόμος ἐστίν.
- Heres 2 ἐπειδὴ γὰρ θεσπισθέντος ὁ σοφὸς ἤκουσε λογίου τοιούτου· „ὁ μισθός σου πολὺς ἔσται σφόδρα“, πυνθάνεται φάσκων· „δέσποτα, τί μοι δώσεις; ἐγὼ δὲ ἀπολύομαι ἄτεκνος. ὁ δὲ υἱὸς Μασέκ τῆς οἰκογενοῦς μου οὗτος Δαμασκὸς Ἐλιέζερ“, καὶ πάλιν „ἐπειδὴ ἐμοὶ οὐκ ἔδωκας σπέρμα, ὁ δὲ οἰκογενὴς μου κληρονομήσει με“ (Gen. ^[5]
- Heres 3 15, 1—3). καίτοι τίς οὐκ ἂν τὸ τοῦ χρησμοδοῦντος ἀξίωμα καὶ μέγεθος καταπλαγεὶς ἄφωνος καὶ ἀχανὴς ἐγένετο, καὶ εἰ μὴ διὰ δέος, ἀλλὰ τοι τῷ περιχαρεῖ; ἐπιστομίζουσι γὰρ ὡς αἱ σφοδραὶ λῦπαι, καὶ αἱ ὑπερβάλλουσαι χαραί.
- Heres 4 διὸ καὶ Μωυσῆς ἰσχνόφωνος ὁμολογεῖ καὶ βραδύγλωσσος γενέσθαι, ἀφ' οὗ ἤρξατο ὁ θεὸς αὐτῷ διαλέγεσθαι (Exod. 4, 10). καὶ ἀψευδὴς ἐστὶν ἡ τοῦ προφήτου μαρτυρία· τότε γὰρ εἰκὸς τὸ μὲν φωνητήριον ὄργανον ἐπέχεσθαι, τὸν δὲ κατὰ διάνοιαν λόγον ἀρθρούμενον ἀνυποτάκτῳ φορᾷ χρῆσθαι, νοημάτων οὐ ῥημάτων ἐπάλληλα κάλλη μετ' εὐτρόχου καὶ ὑψηγόρου δυνάμεως φιλοσοφοῦντα. θαυμάσιοι δὲ ἀρεταὶ ἢ τε εὐτολμία καὶ ἡ ἐν τῷ δέοντι παρρησία πρὸς τοὺς ἀμείνους, ὡς καὶ τὸ κωμικὸν ἀψευδῶς μᾶλλον ἢ κωμικῶς εἰρησθαι δοκεῖν ἂν πάνθ' ὁ δοῦλος ἡσυχάζειν μανθάνῃ, πονηρὸς ἔσται· μεταδίδου παρρησίας. ^[5]
- Heres 6 πότε οὖν ἄγει παρρησίαν οἰκέτης πρὸς δεσπότην; ἄρ' οὐχ ὅταν ἡδίκηκότι μὲν ἑαυτῷ μηδὲν συνειδῇ, πάντα δ' ὑπὲρ τοῦ κεκτημένου καὶ λέγοντι καὶ πράττοντι; πότε οὖν ἄξιον καὶ τὸν τοῦ θεοῦ δοῦλον ἐλευθεροστομεῖν πρὸς τὸν ἑαυτοῦ τε καὶ τοῦ παντὸς ἡγεμόνα καὶ δεσπότην ἢ ὅταν ἀμαρτημάτων καθαρεύῃ καὶ τὸ φιλοδέσποτον ἐκ τοῦ συνειδότος κρίνῃ, πλείονι χαρᾷ χρώμενος ἐπὶ τῷ θεράπων θεοῦ γενέσθαι, ἢ εἰ τοῦ παντὸς ἀνθρώπων γένους ἐβασίλευσε τὸ γῆς ὁμοῦ καὶ θαλάττης ἀναψάμενος ἀκονιτὶ κράτος; τὰς δὲ φιλοδεσπότους θεραπείας καὶ λειτουργίας τοῦ Ἀβραάμ διασυνίστησιν ἀκροτελεύτιον λογίου τοῦ χρησθέντος αὐτοῦ τῷ υἱεῖ· „δώσω σοι καὶ τῷ σπέρματί σου πᾶσαν τὴν γῆν ταύτην, καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, ἀνθ' ὧν ὑπήκουσεν Ἀβραάμ ὁ πατήρ σου τῆς ἐμῆς φωνῆς, καὶ ἐφύλαξε τὰ προστάγματά μου καὶ τὰ ἐντολάς μου καὶ τὰ δικαιώματά μου καὶ τὰ νόμιμά μου“ (Gen. ^[5]

- Heres 9 26, 3—5). μέγιστον δ' ἐγκώμιον οἰκέτου μηδενὸς ὧν ἂν προστάξῃ ὁ δεσπότης ὀλιγωρεῖν, ἀόκνως δὲ καὶ φιλοπόνως ὑπὲρ δύναμιν πάντα σπουδάζειν αἰσίῳ γνώμῃ κατορθοῦν.
- Heres 10 εἰσὶ μὲν οὖν, οἷς ἀκούειν ἀλλ' οὐ λέγειν ἐμπρεπές, ἐφ' ὧν λέγεται „σιώπα καὶ ἄκουε“ (Deut. 27, 9), πάγκαλον παράγγελμα. θρασύτατον γὰρ καὶ λαλίστατον ἀμαθία, ἥς πρῶτον μὲν ἐστὶν ἄκος ἡσυχία, δεύτερον δὲ προσοχή τῶν ἄξιόν τι προφερομένων ἀκοῆς.
- Heres 11 μηδεὶς μέντοι νομισάτω τοῦτ' αὐτὸ μόνον ἐμφαίνεσθαι διὰ τοῦ „σιώπα καὶ ἄκουε“, ἀλλὰ καὶ προτρέψασθαι δυνατώτερον ἕτερον· οὐ γὰρ παραινεῖ μόνον γλώττῃ σιωπᾶν καὶ ὥσιν ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ ψυχῇ ταῦτα παθεῖν ἀμφοτέρα.
- Heres 12 πολλοὶ γὰρ ἐπ' ἀκρόασιν ἦκοντές τινος οὐκ ἐληλύθασιν ταῖς διανοαῖς, ἀλλ' ἔξω πλανῶνται καὶ μυρία περὶ μυρίων ἑαυτοῖς διεξέρχονται, τὰ συγγενικά, τὰ ὁθνεῖα, τὰ ἴδια, τὰ δημόσια, ὧν εἰκὸς ἦν ἐν τῷ παρόντι μὴ μεμνησθαι, πάνθ' ὡς ἔπος εἰπεῖν ἐξῆς συναριθμοῦμενοι, καὶ διὰ τὸν ἐν ἑαυτοῖς πολὺν ἀδυνατοῦσι τοῦ λέγοντος ἀκροᾶσθαι· λέγει γὰρ ἐκεῖνος ὥσπερ οὐκ ἐν ἀνθρώποις, ἀλλ' ἐν ἀψύχοις ἀνδριᾶσιν, οἷς ὧτα μὲν ἐστὶν, ἀκοαὶ δ' οὐκ ἔνδουσιν. ^[5]
- Heres 13 ἐὰν οὖν μηδενὶ τῶν ἔξωθεν ἐπιφοιτῶντων ἢ ἔνδον ταμιευομένων πραγμάτων ὁ νοῦς ἀξιῶσῃ προσομιλεῖν, ἀλλ' ἡρεμίαν ἀγαγὼν καὶ ἡσυχάσας πρὸς τὸν λέγοντα ἑαυτὸν ἀποτείνῃ, σιωπήσας κατὰ τὸ Μωυσέως παράγγελμα δυνήσεται μετὰ τῆς πάσης προσοχῆς ἀκροάσασθαι, ἐτέρως δ' οὐκ ἂν ἰσχύσαι.
- Heres 14 τοῖς μὲν οὖν ἀμαθέσι συμφέρον ἡσυχία, τοῖς δὲ ἐπιστήμης ἐφιεμένοις καὶ ἅμα φιλοδεσπότης ἀναγκαιότατον ἢ παρρησία κτῆμα. λέγεται γοῦν ἐν Ἑξαγωγῇ· „κύριος πολεμήσει ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς σιγήσετε“, καὶ χρησμὸς εὐθύς ὑπόκειται τοιοῦδος· „καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν· τί βοᾷς πρὸς μέ“ (Exod. 14, 14. 15); ὡς δέον καὶ σιωπᾶν τοὺς μηδὲν ἄξιον ἀκοῆς ἐροῦντας καὶ λέγειν τοὺς ἔρωτι σοφίας θεῖω πεπιστευκότας καὶ μὴ μόνον λέγειν σὺν ἡρεμίᾳ, ἀλλὰ καὶ μετὰ κραυγῆς μείζονος ἐκβοᾶν, οὐ στόματι καὶ γλώττῃ, δι' ὧν ἀέρα λόγος ἔχει σφαιρούμενον αἰσθητὸν ἀκοῇ γίνεσθαι, ἀλλὰ τῷ παμμούσῳ καὶ μεγαλοφωνοτάτῳ ψυχῆς ὀργάνῳ, οὗ θνητὸς μὲν ἀκροατὴς οὐδὲ εἷς, ὁ δὲ ἀγέννητος καὶ ἄφθαρτος μόνος. ^[10]
- Heres 15 τὸ γὰρ νοητῆς ἀρμονίας εὐάρμοστον καὶ σύμφωνον μέλος ὁ νοητὸς μουσικὸς μόνος καταλαβεῖν ἱκανός, τῶν δὲ ἐν αἰσθήσει φυρομένων οὐδὲ εἷς. ὅλου δὲ τοῦ διανοίας ὀργάνου κατὰ τὴν διὰ πασῶν ἢ δις διὰ πασῶν συμφωνίαν ἐξηχοῦντος ὁ ἀκροατὴς ὥσανεὶ πυνθάνεται πρὸς ἀλήθειαν οὐ πυνθανόμενος— πάντα γὰρ γνώριμα θεῷ—, „τί βοᾷς πρὸς μέ“; καθ' ἰκεσίαν κακῶν ἀποτροπῆς ἢ κατ' εὐχαριστίαν μετουσίᾳ ἀγαθῶν ἢ κατὰ ἀμφοτέρα; λάλος δὲ οὕτως ὁ ἰσχνόφωνος καὶ βραδύγλωσσος καὶ ἄλογος εἶναι δοκῶν ἀνευρίσκεται, ὥστε πῇ μὲν οὐ μόνον λέγων ἀλλὰ καὶ βοῶν εἰσάγεται, ἐτέρωθι δὲ ἀπαύστῳ καὶ ἀδιαστάτῳ χρώμενος λόγων ῥύμη. ^[5]
- Heres 17 „Μωυσῆς“ γὰρ φησιν „ἐλάλει, καὶ ὁ θεὸς ἀπεκρίνετο αὐτῷ φωνῇ“ (Exod. 19, 19), οὐ κατὰ συντέλειαν ἐλάλησεν, ἀλλὰ κατὰ μηχανομένην παράτασιν ἐλάλει, καὶ ὁ θεὸς οὐ κατὰ συντέλειαν ἐδίδαξεν, ἀλλ' αἰεὶ καὶ συνεχῶς ἀπεκρίνετο.
- Heres 18 ὅπου δὲ ἀπόκρισις, ἐκεῖ πάντως ἐρώτησις. ἐρωτᾷ δὲ ἕκαστος ὃ μὴ ἐπίσταται, μαθεῖν ἀξιῶν γνοῦς τε τῶν εἰς ἐπιστήμην ὠφελιμώτατον ἔργον εἶναι ζητεῖν, ἐρωτᾷ, πυνθάνεσθαι, μηδὲν δοκεῖν εἰδέναι μηδέ τι οἶεσθαι παγίως κατειληφέναι.
- Heres 19 σοφοὶ μὲν οὖν ὑφηγητῇ καὶ διδασκάλῳ χρῶνται θεῷ, οἱ δ' ἀτελέστεροι τῷ σοφῷ. διὸ καὶ λέγουσι· „λάλησον σὺ ἡμῖν, καὶ μὴ λαλείτω πρὸς ἡμᾶς ὁ θεός, μή ποτε ἀποθάνωμεν“ (Exod. 20, 19). τοσαύτῃ δ' ἄρα χρήται παρρησία ὁ ἀστεῖος, ὥστε οὐ μόνον λέγειν καὶ βοᾶν, ἀλλ' ἤδη καὶ καταβοᾶν ἐξ ἀληθοῦς πίστεως καὶ ἀπὸ γνησίου τοῦ πάθους θαρρεῖ. ^[5]
- Heres 20

τὸ γὰρ „εἰ μὲν ἀφεῖς αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν, ἄφες· εἰ δὲ μή, ἐξάλειψόν με ἐκ τῆς βίβλου σου ἧς ἔγραψας“ (Exod. 32, 32) καὶ τὸ „μὴ ἐγὼ ἐν γαστρὶ ἔλαβον πάντα τὸν λαὸν τοῦτον, ἢ ἐγὼ ἔτεκον αὐτόν, ὅτι λέγεις μοι λάβε αὐτὸν εἰς τὸν κόλπον σου, ὥσπερ ἄραι τιθηνὸς τὸν θηλάζοντα;“ (Num. 11, 12) καὶ τὸ „πόθεν μοι κρέα δοῦναι παντὶ τῷ λαῷ τούτῳ, ὅτι κλαίουσιν ἐπ’ ἐμοί; μὴ πρόβατα καὶ βόες σφαγῇσονται ἢ πᾶν τὸ ὄψος τῆς θαλάσσης συναχθήσεται καὶ ἀρκέσει;“ (Num. 11, 13. 22) καὶ τὸ „κύριε, διὰ τί ἐκάκωσας τὸν λαὸν τοῦτον; καὶ ἵνα τί ἀπέσταλκάς με; καὶ ἀφ’ οὗ πεπόμεναι πρὸς Φαραὼ λαλήσαι ἐπὶ τῷ σῶ ὀνόματι, ἐκάκωσε τὸν λαόν, καὶ οὐκ ἐρρύσω τὸν λαόν σου“ (Exod. 5, 22. 23), ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα ἔδεισεν ἄν τις καὶ πρὸς ἓνα τῶν ἐν μέρει βασιλέων εἰπεῖν· ὁ δ’ ἀποφαίνεσθαι καὶ πρὸς θεὸν ἐθάρρησεν. ^[10]

Heres 21 τοῦτο δ’ ἄρα πέρας ἦν οὐ τόλμης ἀπλῶς, ἀλλ’ εὐτολμίας αὐτῷ, διότι οἱ σοφοὶ πάντες φίλοι θεοῦ, καὶ μάλιστα κατὰ τὸν ἱερώτατον νομοθέτην. παρρησία δὲ φιλίας συγγενές· ἐπεὶ πρὸς τίνα ἄν τις ἢ πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον παρρησιάσαιο; παγκάλως οὖν ἐν τοῖς χρησιμοῖς φίλος ἄδεται Μωυσῆς (Exod. 33, 11), ἵν’ ὅσα ἐπὶ θάρσει παρακεκινδυνευμένα διεξέρχεται, φιλίᾳ μᾶλλον ἢ αὐθαδεῖα προφέρεσθαι δοκῇ. θρασύτης μὲν γὰρ αὐθάδους, φίλου δὲ θαρραλεότης οἰκεῖον. Ἀλλὰ σκοπεῖ πάλιν, ὅτι εὐλαβεῖα τὸ θαρρεῖν ἀνακέκραται. ^[5]

Heres 22 τὸ μὲν γὰρ „τί μοι δώσεις;“ (Gen. 15, 2) θάρσος ἐμφαίνει, τὸ δὲ „δέσποτα“ εὐλάβειαν. εἰωθὼς δὲ χρῆσθαι μάλιστα διτταῖς ἐπὶ τοῦ αἰτίου προσρήσεις, τῇ θεὸς καὶ τῇ κύριος, οὐδετέραν νῦν παρείληφεν, ἀλλὰ τὴν δεσπότου, λίαν εὐλαβῶς καὶ σφόδρα κυρίως· καίτοι συνώνυμα ταῦτ’ εἶναι λέγεται, κύριος καὶ δεσπότης. ^[5]

Heres 23 ἀλλ’ εἰ καὶ τὸ ὑποκείμενον ἐν καὶ ταῦτόν ἐστιν, ἐπινοίαις αἱ κλήσεις διαφέρουσι· κύριος μὲν γὰρ παρὰ τὸ κύρος, ὃ δὴ βέβαιόν ἐστιν, εἴρηται, κατ’ ἐναντιότητα ἀβεβαίου καὶ ἀκύρου, δεσπότης δὲ παρὰ τὸν δεσμόν, ἀφ’ οὗ τὸ δέος οἶμαι—ὥστε τὸν δεσπότην κύριον εἶναι καὶ ἔτι ὥσανεὶ φοβερὸν κύριον, οὐ μόνον τὸ κύρος καὶ τὸ κράτος ἀνημμένον ἀπάντων, ἀλλὰ καὶ δέος καὶ φόβον ἱκανὸν ἐμποιῆσαι—, τάχα μέντοι καὶ ἐπειδὴ τῶν ὅλων δεσμός ἐστι συνέχων αὐτὰ ἅλута καὶ σφίγγων διαλυτὰ ὄντα ἐξ ἑαυτῶν. ^[5]

Heres 24 ὁ δὲ φάσκων „δέσποτα, τί μοι δώσεις“ δυνάμει ταῦτα διεξέρχεται οὐκ ἀγνοῶ σου τὸ ὑπερβάλλον κράτος, ἐπίσταμαι τὸ φοβερὸν τῆς δυναστείας, δεδιὼς καὶ τρέμων ἐντυγχάνω καὶ πάλιν θαρρῶ· σὺ γὰρ ἐθέσπισάς μοι μὴ φοβεῖσθαι, σύ μοι γλῶσσαν παιδείας ἔδωκας τοῦ γνῶναι ἡνίκα δεῖ φθέγξασθαι, σὺ τὸ στόμα ἀπερραμμένον ἐξέλυσας, σὺ διοίξας ἐπὶ πλέον ἡθρῶσας, σὺ τὰ λεκτέα συνεβίβασας εἰπεῖν τὸν χρησμὸν βεβαιούμενος ἐκεῖνον· „ἐγὼ ἀνοίξω τὸ στόμα σου, καὶ συμβιβάσω σε ἃ μέλλεις λαλήσειν“ (Exod. ^[5]

Heres 26 4, 12). τίς γὰρ ἐγενόμην, ἵνα σύ μοι λόγου μεταδῷς, ἵνα μισθὸν ὁμολογῇς, χάριτος καὶ δωρεᾶς ἀγαθὸν τελεώτερον; οὐ τῆς πατρίδος εἰμὶ μετανάστης; οὐ τῆς συγγενείας ἀπελήλαμαι; οὐ τῆς πατρῴας οἰκίας ἡλλοτρίωμαι; οὐκ ἀποκήρυκτον καὶ φυγάδα πάντες ἔρημον καὶ ἄτιμον ὀνομάζουσιν; ἀλλὰ σύ μοι, δέσποτα, ἢ πατρίς, σὺ ἢ συγγένεια, σὺ ἢ πατρῴα ἐστία, σὺ ἢ ἐπιτιμία, ἢ παρρησία, ὁ μέγας καὶ ἀοίδιμος καὶ ἀναφαίρετος πλοῦτος.

Heres 28 διὰ τί οὖν οὐχὶ θαρρήσω λέγειν ἃ φρονῶ; διὰ τί δ’ οὐ πεύσομαι μαθεῖν τι πλέον ἀξιῶν; ἀλλ’ ὁ λέγων ἐγὼ θαρρεῖν πάλιν ὁμολογῶ δεδιέναι καὶ καταπεπληχθαι, καὶ οὐκ ἔχει τὴν ἄμικτον ἐν ἐμοὶ μάχην φόβος τε καὶ θάρσος, ὡς ἴσως ὑπολήψεται τις, ἀλλὰ τὴν ἀνακεκραμένην συμφωνίαν.

Heres 29 ἀπλήστως οὖν εὐωχοῦμαι τοῦ κράματος, ὃ με ἀναπέπεικε μήτε ἄνευ εὐλαβείας παρρησιάζεσθαι μήτε ἀπαρρησιάστως εὐλαβεῖσθαι. τὴν γὰρ οὐδένειαν τὴν ἑμαυτοῦ μετρεῖν ἔμαθον καὶ τὰς ἐν ὑπερβολαῖς ἀκρότητας τῶν σῶν εὐεργεσιῶν περιβλέπεσθαι· καὶ ἐπειδὴ „γῆν καὶ τέφραν“ καὶ

εἴ τι ἐκβλητότερον ἑμαυτὸν αἰσθῶμαι, τηνικαῦτα ἐντυγχάνειν σοι θαρρῶ, ταπεινὸς γεγονώς, καταβεβλημένος εἰς χοῦν, ὅσα εἶς γε τὸ μηδ' ὕφεσταναι δοκεῖν ἀνεστοιχειωμένος. ^[5]

Heres 30 καὶ τοῦτό μου τὸ πάθος τῆς ψυχῆς ἐστηλογράφησεν ἐν τῷ ἐμῷ μνημείῳ ὁ ἐπίσκοπος Μωυσῆς. „ἐγγίσας“ γάρ φησιν „Ἀβραὰμ εἶπε· νῦν ἡρξάμην λαλῆσαι πρὸς τὸν κύριον, ἐγὼ δέ εἰμι γῆ καὶ σποδός“ (Gen. 18, 27), ἐπειδὴ τότε καιρὸς ἐντυγχάνειν γένεσιν τῷ πεποιοκῶτι, ὅτε τὴν ἑαυτῆς οὐδένειαν ἔγνωκεν.

Heres 31 τὸ δὲ „τί μοι δώσεις;“ οὐκ ἀποροῦντός ἐστι φωνὴ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τῷ πλήθει καὶ μεγέθει ὧν ἀπῆλαυκεν ἀγαθῶν εὐχαριστοῦντος. „τί μοι δώσεις;“ ἔτι γὰρ ἀπολείπεται τι πλεόν προσδοκῆσαι; ἄφθονοι μὲν, ὧ φιλόδωρε, αἱ σαὶ χάριτες καὶ ἀπερίγραφοι καὶ ὄρον ἢ τελευτὴν οὐκ ἔχουσαι, πηγῶν τρόπον πλείω τῶν ἀπαντλουμένων ἀνομβροῦσαι. ^[5]

Heres 32 σκοπεῖν δὲ ἄξιον οὐ μόνον τὸν αἰεὶ πλημμυροῦντα χειμάρρουν τῶν σῶν εὐεργεσιῶν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀρδομένας ἡμῶν ἀρούρας· εἰ γὰρ περιττὸν ἀναχυθεῖν τὸ ῥεῦμα, λιμνῶδες καὶ τελματῶδες ἀντὶ καρποφόρου γῆς ἔσται τὸ πεδίον. πρὸς εὐφορίαν οὖν μεμετρημένης, ἀλλ' οὐκ ἀμέτρου δεῖ τῆς ἐπιρροῆς ἐμοί.

Heres 33 διὸ πεύσομαι „τί μοι δώσεις“ ἀμύθητα δοὺς καὶ σχεδὸν πάντα ὅσα θνητὴν φύσιν χωρῆσαι δυνατὸν ἦν; ὁ γὰρ λοιπὸν ἐπιζητῶ μαθεῖν τε καὶ κτήσασθαι, τοῦτ' ἐστίν, τίς ἂν γένοιτο ἄξιος τῶν σῶν εὐεργεσιῶν [καὶ] κληρονόμος.

Heres 34 ἢ „ἐγὼ ἀπολυθήσομαι ἄτεκνος“ (Gen. 15, 2), ὀλιγοχρόνιον καὶ ἐφήμερον καὶ ὠκύμορον λαβὼν ἀγαθόν, εὐχόμενος τοῦναντίον, πολυήμερον καὶ μακροχρόνιον καὶ ἀκήρατον καὶ ἀθάνατον, ὥς δυνηθῆναι καὶ σπέρματα βαλέσθαι καὶ ρίζας ἐχυρότητος ἕνεκα ἀποτεῖναι καὶ ἄνω πρὸς οὐρανὸν τὸ στέλεχος ἀνεγεῖρον μετεωρίσαι; τὴν γὰρ ἀνθρωπίνην ἀρετὴν βαίνειν μὲν ἐπὶ γῆς, φθάνειν δὲ πρὸς οὐρανὸν ἀναγκαῖον, ἵν' ἐκεῖ τῆς ἀφθαρσίας ἐστιαθεῖσα τὸν αἰεὶ χρόνον ἀπῆμων διαμένῃ. ^[5]

Heres 36 ἄτεκνον γὰρ καὶ στεῖραν οἶδ' ὅτι ψυχὴν ὁ τὰ μὴ ὄντα φέρων καὶ τὰ πάντα γεννῶν μεμίσηκας, ἐπεὶ καὶ χάριν ἔδωκας ἐξαίρετον τῷ διορατικῷ γένει τὸ μηδέποτε στειωθῆναι καὶ ἀτοκῆσαι, ὧ καὶ αὐτὸς προσνεμηθεὶς ἐφίεμαι κληρονόμου δικαίως. ἄσβεστον γὰρ αὐτὸ καταθεώμενος αἰσχιστον εἶναι νομίζω τὴν ἑμαυτοῦ φύσιν τοῦ καλοῦ περιιδεῖν καταλυθεῖσαν. ^[5]

Heres 37 ἰκέτης οὖν γίνομαι καὶ ποτνιῶμαι, ἵνα σπερμάτων καὶ ἐμπυρευμάτων ὑποτυφομένων τὸ ἀρετῆς ἀνακαίηται καὶ ἀναφλέγηται σωτήριον φέγγος, ὃ λαμπαδευόμενον ἐπαλλήλοις διαδοχαῖς ἰσοχρόνιον γενήσεται κόσμῳ.

Heres 38 ζῆλον καὶ τοῖς ἀσκητικοῖς ἔδωκας τέκνων τῶν ψυχῆς σπορᾶς καὶ γενέσεως, καὶ μοιραθέντες ὑφ' ἡδονῆς ἐξελάλησαν εἰπόντες· „τὰ παιδιά οἷς ἡλέησεν ὁ θεὸς τὸν παῖδά σου“ (Gen. 33, 5), ὧν ἀκακία καὶ τροφὸς καὶ τιθήνη, ὧν ἄβατοι καὶ ἀπαλαὶ καὶ εὐφυεῖς ψυχαί, τῶν ἀρετῆς παγκάλων καὶ θεοειδεστάτων εὐπαράδεκτοι χαρακτήρων. ^[5]

Heres 39 δίδαξον δέ με κάκεῖνο, εἰ „ὁ υἱὸς Μασέκ τῆς οἰκογενοῦς μου“ τῶν σῶν χαρίτων ἱκανὸς γενέσθαι κληρονόμος ἐστίν. ἐγὼ γὰρ ἄχρι νῦν τὸν μὲν ἐλπίζομενον οὐκ ἔλαβον, ὃν δ' ἔλαβον, οὐκ ἐλπίζω. Τίς δὲ ἡ Μασέκ καὶ τίς αὐτῆς ὁ υἱός, οὐ παρέργως ἐπισκεπτέον.

Heres 40 ἐρμηνεύεται τοίνυν Μασέκ ἐκ φιλήματος. φίλημα δὲ διαφέρει τοῦ φιλεῖν· τὸ μὲν γὰρ ψυχῶν ἔνωσιν ἀρμολογούμενων εὐνοίᾳ, τὸ δὲ ἐπιπόλαιον καὶ ψιλὴν δεξίωσιν χρείας τινὸς εἰς ταῦτο συναγαγούσης ἔοικεν ἐμφαίνειν.

Heres 41 ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ ἀνακύπτειν οὐκ ἔστι τὸ κύπτειν οὐδ' ἐν τῷ καταπίνειν ἦν πάντως τὸ πίνειν οὐδ' ἐν μαρσίππῳ ὁ ἵππος, οὕτως οὐδ' ἐν τῷ καταφιλεῖν τὸ φιλεῖν, ἐπεὶ καὶ τῶν ἐχθρῶν μυρίους εἴκοντές τινες ταῖς τοῦ βίου χαλεπαῖς ἀνάγκαις δεξιοῦνται.

- Heres 42 τίς οὖν ἐστὶν ἢ ἐκ φιλήματος ἀλλὰ μὴ ἐξ ἀψευδοῦς φιλίας ἡμῖν συσταθεῖσα, φράσω μὴδὲν ὑποστειλάμενος· ἡ ζωὴ ἡ σὺν αἰσθήσει, ἡ πᾶσιν ὠχυρωμένη, ἥς ἀνέραστος οὐδεὶς, ἣν δέσποιναν μὲν οἱ πολλοί, θεράπαιναν δὲ οἱ ἀστεῖοι νομίζουσιν, οὐκ ἀλλόφυλον ἢ ἀργυρώνητον, ἀλλ' οἰκογενῇ καὶ τρόπον τινὰ ὁμόφυλον. οὗτοι καὶ πεπαίδευνται καταφιλεῖν αὐτήν, οὐ φιλεῖν, ἐκεῖνοι δὲ ὑπερφυῶς ἀγαπᾶν καὶ τριπόθητον ἡγεῖσθαι. ^[5]
- Heres 43 Λάβαν δ' ὁ μισάρετος οὐδὲ καταφιλήσαι δυνήσεται τὰς προσκεκληρωμένας τῷ ἀσκητικῷ δυνάμει, ἀλλ' ὑποκρίσεως καὶ ψευδῶν πλασμάτων ἀνηρητικῶς τὸν ἑαυτοῦ βίον, ὥσανεὶ δυσχεραίνων, οὐ πρὸς ἀλήθειαν ἀλγῶν, φησὶν· „οὐκ ἠξιώθην καταφιλήσαι τὰ παιδιά μου καὶ τὰς θυγατέρας“ (Gen. 31, 28)· εἰκότως γε καὶ προσηκόντως· εἰρωνείαν γὰρ μισεῖν ἀκαταλλάκτως ἐπαιδεύθημεν. ^[5]
- Heres 44 ἀγάπησον οὖν ἀρετὰς καὶ ἄσπασαι ψυχῇ τῇ σεαυτοῦ καὶ φίλησον ὄντως, καὶ ἥκιστα βουλήσῃ τὸ φιλίας παράκομμα ποιεῖν, καταφιλεῖν. „μὴ γάρ ἐστὶν αὐταῖς ἔτι μερὶς ἢ κληρονομία ἐν τῷ σῶ οἴκῳ; οὐχ ὥς αἱ ἀλλότριαι ἐλογίσθησαν παρὰ σοί; ἢ οὐ πέπρακας αὐτάς, καὶ κατέφαγες τὸ ἀργύριον“ (Gen. 31, 14, 15), ἵνα μὴδὲ εἰσαυθὶς ἀνακομίσασθαι δυνηθῇς τὰ σῶστρα καὶ τὰ λύτρα κατεδηδοκῶς; προσποιοῦ νῦν βούλεσθαι καταφιλεῖν ὁ πᾶσι τοῖς κριταῖς ἄσπονδος. ἀλλ' οὐ γαμβρὸν καταφιλήσει Μωυσῆς, ἀλλ' ἀπὸ γνησίου τοῦ ψυχῆς πάθους φιλήσει· „ἐφίλησε“ γάρ φησιν „αὐτόν, καὶ ἡσπᾶσαντο ἀλλήλους“ (Exod. 18, 7). ^[5]
- Heres 45 ζωῆς δὲ τριττὸν γένος, τὸ μὲν πρὸς θεόν, τὸ δὲ πρὸς γένεσιν, τὸ δὲ μεθόριον, μικτὸν ἀμφοῖν. τὸ μὲν οὖν πρὸς θεὸν οὐ κατέβη πρὸς ἡμᾶς οὐδὲ ἦλθεν εἰς τὰς σώματος ἀνάγκας. τὸ δὲ πρὸς γένεσιν οὐδ' ὅλως ἀνέβη οὐδ' ἐζήτησεν ἀναβῆναι, φωλεῦον δὲ ἐν μυχοῖς Ἄιδου τῷ ἀβιώτῳ βίῳ χαίρει.
- Heres 46 τὸ δὲ μικτόν ἐστιν, ὃ πολλάκις μὲν ὑπὸ τῆς ἀμείνονος ἀγόμενον τάξεως θειάζει καὶ θεοφορεῖται, πολλάκις δ' ὑπὸ τῆς χείρονος ἀντισπώμενον ἐπιστρέφει. τοῦθ', ὅταν ὥσπερ ἐπὶ πλάστιγγος ἢ τῆς κρείττονος ζωῆς μοῖρα τοῖς ὅλοις βρίσῃ, συνεπισπασθὲν τὸ τῆς ἐναντίας ζωῆς βάρος κουφότατον ἄχθος ἀπέφηνε.
- Heres 47 Μωυσῆς δὲ τὸ τῆς πρὸς θεὸν ζωῆς γένος ἀκονιτὶ στεφανώσας εἰς ἐπὶ κρισὶν τὰ λοιπὰ ἄγει δυσὶν ἀπεικάζων γυναιξίν, ὧν τὴν μὲν ἀγαπωμένην, τὴν δὲ μισουμένην καλεῖ προσφυέστατα θεῖς ὀνόματα.
- Heres 48 τίς γὰρ οὐ τὰς δι' ὀφθαλμῶν, τίς δ' οὐ τὰς δι' ὥτων, τίς δ' οὐ τὰς διὰ γεύσεως ὁσφρήσεώς τε καὶ ἀφῆς ἡδονὰς καὶ τέρψεις ἀποδέχεται; τίς δ' οὐ τὰ ἐναντία μεμίσηκεν, ὀλιγοδείαν, ἐγκράτειαν, αὐστηρὸν καὶ ἐπιστημονικὸν βίον, γέλωτος καὶ παιδιᾶς ἀμέτοχον, συννοίας καὶ φροντίδων καὶ πόνων μεστόν, φίλον τοῦ θεωρεῖν, ἀμαθίας ἐχθρόν, χρημάτων μὲν καὶ δόξης καὶ ἡδονῶν κρείττω, ἥττω δὲ σωφροσύνης καὶ εὐκλείας καὶ βλέποντος οὐ τυφλοῦ πλούτου; πρεσβύτερα μὲν οὖν αἰεὶ τὰ γεννήματα τῆς μισουμένης ἀρετῆς. ^[5]
- Heres 49 ὁ δὲ Μωυσῆς, εἰ καὶ νεώτερα χρόνῳ, καὶ ταῦτα φύσει πρεσβείων ἀξιοῖ τὰ διπλᾶ διδούς, τῶν δὲ ἀφαιρῶν τὴν ἡμίσειαν. ἐὰν γὰρ γένωνται, φησὶν, ἀνθρώπῳ δύο γυναῖκες, ἡγαπημένη καὶ μισουμένη, καὶ τέκωσιν ἀμρότεραι, μέλλων τὰ ἑαυτοῦ διανέμειν οὐ δυνήσεται πρεσβείων ἀξιώσαι τὸν υἱὸν τῆς ἡγαπημένης, ἡδονῆς, — νέος γὰρ οὗτος, εἰ καὶ χρόνῳ πολὺς γένοιτο—, ἀλλὰ τὸν τῆς μισουμένης φρονήσεως πρεσβύτερον ἐκ παίδων εὐθὺς ὄντα, ὡς διμοιρίαν ἀπονεῖμαι (Deut. ^[5]
- Heres 50 21, 15—17). τὴν δὲ τροπικωτέραν τούτων ἀπόδοσιν ἐν ἑτέροις εἰρηκότες ἐπὶ τὰ ἀκόλουθα τῶν ἐν χερσὶ τρεψόμεθα ἐκεῖνο προὑποδείξαντες, ὅτι τῆς μισουμένης ὁ θεὸς λέγεται τὴν μήτραν διοίξας γένεσιν ἀστείων ἐπιτηδευμάτων καὶ καλῶν ἔργων ἀνατεῖλαι, τῆς φιλεῖσθαι

- νομιζομένης αὐτίκα στερουμένης. „ιδὼν“ γάρ φησι „κύριος ὅτι μισεῖται Λεῖα, ἤνοιξε τὴν μήτραν αὐτῆς· Ῥαχὴλ δὲ ἦν στειρά“ (Gen. ^[5]
- Heres 51 29, 31). Ἄρ' οὐχ ὅταν ἡ ψυχὴ κυοφορῇ καὶ τίκτειν ἄρχηται τὰ ψυχῇ πρέποντα, τηνικαῦτα ὅσα αἰσθητὰ στερούμενα ἀτοκεῖ, οἷς πρόσσεστιν ἢ ἐκ φιλήματος ἀλλ' οὐχ ἢ διὰ γνησίου φιλίας ἀποδοχῆ; ταύτης οὖν τῆς κατ' αἴσθησιν ζωῆς, ἣν καλεῖ Μασέκ, υἱὸς ἕκαστος ἡμῶν ἐστὶ τιμῶν καὶ θαυμάζων τὴν τροφὸν καὶ τιθήνην τοῦ θνητοῦ γένους, αἴσθησιν, ἣν καὶ ὁ γήινος νοῦς, ὄνομα Ἀδάμ, ἰδὼν διαπλασθεῖσαν τὸν ἑαυτοῦ θάνατον ζωὴν ἐκείνης ὠνόμασεν.
- Heres 53 „ἐκάλεσε“ γάρ φησιν „Ἀδὰμ τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ζωή, ὅτι αὕτη μήτηρ πάντων τῶν ζώντων“ (Gen. 3, 20), τῶν πρὸς ἀλήθειαν τὸν ψυχῆς τεθνηκότων δήπου βίον. οἱ δὲ ζῶντες ὄντως μητέρα μὲν ἔχουσι σοφίαν, αἴσθησιν δὲ δούλην πρὸς ὑπηρεσίαν ἐπιστήμης ὑπὸ φύσεως δημιουργηθεῖσαν.
- Heres 54 ὄνομα δὲ τοῦ γεννηθέντος ἐκ ζωῆς, ἣν ἐκ φιλήματος ἐγνωρίσαμεν, διασυνίστησι Δαμασκός—τὸ δὲ μεταληφθέν ἐστὶν αἷμα σάκκου—, σφόδρα δυνατῶς καὶ εὐθυβόλως σάκκον μὲν τὸ σῶμα αἰνιζάμενος, αἷμα δὲ ζωὴν τὴν ἔναιμον.
- Heres 55 ἐπειδὴ γὰρ ψυχὴ διχῶς λέγεται, ἥ τε ὅλη καὶ τὸ ἡγεμονικὸν αὐτῆς μέρος, ὃ κυρίως εἰπεῖν ψυχὴ ψυχῆς ἐστὶ, καθάπερ ὀφθαλμὸς ὃ τε κύκλος σύμπας καὶ τὸ κυριώτατον μέρος τὸ ὧ βλέπομεν, ἔδοξε τῷ νομοθέτῃ διττὴν καὶ τὴν οὐσίαν εἶναι ψυχῆς, αἷμα μὲν τῆς ὅλης, τοῦ δ' ἡγεμονικωτάτου πνεῦμα θεῖον. ^[5]
- Heres 56 φησὶ γοῦν ἄντικρυς „ψυχὴ πάσης σαρκὸς αἷμά ἐστιν“ (Lev. 17, 11). εὖ γε τὸ προσνεῖμαι τῷ σαρκῶν ὄχλῳ τὴν αἵματος ἐπιρροήν, οἰκεῖον οἰκεῖω· τοῦ δὲ νοῦ τὴν οὐσίαν ἐξ οὐδενὸς ἤρτησε γεννητοῦ, ἀλλ' ὑπὸ θεοῦ καταπνευσθεῖσαν εἰσήγαγεν· „ἐνεφύσησε“ γάρ φησιν „ὁ ποιητὴς τῶν ὄλων εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν“ (Gen. 2, 7), ἥ καὶ κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ ποιητοῦ λόγος ἔχει τυπωθῆναι. ^[5]
- Heres 57 ὥστε διττὸν εἶδος ἀνθρώπων, τὸ μὲν θείῳ πνεύματι λογισμῷ βιούντων, τὸ δὲ αἵματι καὶ σαρκὸς ἡδονῇ ζώντων. τοῦτο τὸ εἶδος ἐστὶ πλάσμα γῆς, ἐκεῖνο δὲ θείας εἰκόνης ἐμφορὸς ἐκμαγεῖον.
- Heres 58 χρεῖος δ' ἐστὶν οὐ μετρίως ὁ πεπλασμένος ἡμῶν χοῦς καὶ ἀναδεδευμένος αἵματι βοηθείας τῆς ἐκ θεοῦ· διὸ λέγεται „οὗτος Δαμασκός Ἐλιέζερ“—ἐρμηνευθεὶς δὲ ἐστὶν Ἐλιέζερ θεὸς μου βοηθός—, ἐπειδὴ ὁ ἔναιμος ὄγκος ἐξ ἑαυτοῦ διαλυτὸς ὢν καὶ νεκρὸς συνέστηκε καὶ ζωπυρεῖται προνοίᾳ θεοῦ τοῦ τὴν χεῖρα ὑπερέχοντος καὶ ὑπερασπίζοντος, μηδεμίαν ἡμέραν ἰδρυθῆναι παγίως δυνηθέντος ἐξ ἑαυτοῦ τοῦ γένους ἡμῶν. ^[5]
- Heres 59 οὐχ ὁρᾷς ὅτι καὶ Μωυσέως ὁ δεῦτερος τῶν υἱῶν ὁμωνυμεῖ τούτῳ; „τὸ γὰρ ὄνομα“ φησὶ „τοῦ δευτέρου Ἐλιέζερ“, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπιφέρει· „ὁ γὰρ θεὸς τοῦ πατρός μου βοηθός μου, καὶ ἐξείλατό με ἐκ χειρὸς Φαραώ“ (Exod.
- Heres 60 18, 4). τοῖς δ' ἔτι τῆς ἐναίμου καὶ αἰσθητῆς ζωῆς ἐταίροις ἐπιτίθεται ὁ σκεδάσαι τὰς θεοσεβείας δεινὸς τρόπος, ὄνομα Φαραώ, οὗ τὴν παρανομίας καὶ ὠμότητος μεστὴν δυναστείαν ἀμήχανον ἐκφυγεῖν ἄνευ τοῦ γεννηθῆναι τὸν Ἐλιέζερ ἐν ψυχῇ καὶ ἐπελπίσαι τὴν παρὰ τοῦ μόνου σωτῆρος θεοῦ βοήθειαν.
- Heres 61 παγκάλως δὲ τὸν Δαμασκὸν οὐκ ἀπὸ πατρός, ἀλλ' ἀπὸ μητρὸς τῆς Μασέκ διασυνέστησεν, ἵνα διδάξῃ ὅτι ἡ ἔναιμος ψυχὴ, καθ' ἣν ζῇ καὶ τὰ ἄλογα, τοῦ πρὸς γυναικῶν μητρώου γένους οἰκεῖόν ἐστιν, ἄρρενος γενεᾶς ἀμέτοχον. ἀλλ' οὐχ ἢ ἀρετὴ Σάρρα· μόνου γὰρ τοῦ πρὸς ἀνδρῶν μεταποιεῖται, ἐκ πατρὸς τοῦ πάντων θεοῦ μόνου γεννηθεῖσα ἡ ἀμήτωρ ἀρχή· „ἀληθῶς“ γάρ φησιν „ἀδελφὴ μου ἐστὶν ἐκ πατρός, ἀλλ' οὐκ ἐκ μητρός“ (Gen.
- Heres 62

20, 12). “Α μὲν οὖν ἦν ἀναγκαῖον προακοῦσαι, διεπτύξαμεν· καὶ γὰρ εἶχεν ἀσάφειαν ἢ πρότασις αἰνιγματώδη.

Heres 63 τί δὲ ὁ φιλομαθὴς ζητεῖ, διερμηνευτέον ἀκριβέστερον· μή ποτ’ οὖν ἐστὶ τοιοῦτον, εἰ δύνатаί τις ἐφιέμενος τῆς ἐναίμου ζωῆς καὶ μεταποιούμενος ἔτι τῶν κατ’ αἴσθησιν γενέσθαι τῶν ἀσωμάτων καὶ θείων πραγμάτων κληρονόμος.

Heres 64 τούτων μόνος ἀξιοῦται ὁ καταπνευσθεὶς ἄνωθεν, οὐρανίου τε καὶ θείας μοίρας ἐπιλαχών, ὁ καθαρώτατος νοῦς, ἀλογῶν οὐ μόνον σώματος ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐτέρου ψυχῆς τμήματος, ὅπερ ἄλογον ὑπάρχον αἵματι πέφυρται, θυμοὺς ζέοντας καὶ πεπυρωμένας ἐπιθυμίας ἀναφλέγον.

Heres 65 πυνθάνεται γοῦν τὸν τρόπον τοῦτον· ἐπειδὴ ἐμοὶ οὐκ ἔδωκας σπέρμα τὸ νοητὸν ἐκεῖνο, τὸ αὐτοδίδακτον, τὸ θεοειδές, ἄρά γε „ὁ οἰκογενὴς μου κληρονομήσει με“ (Gen.

Heres 66 15, 3), ὁ τῆς ἐναίμου ζωῆς ἔγγονος; τότε καὶ ἐπισπεύσας ὁ θεὸς ἔφθασε τὸν λαλοῦντα, τῆς ῥήσεως προαποστείλας ὡς ἔπος εἰπεῖν διδασκαλίαν. „εὐθὺς“ γὰρ φησι „φωνὴ θεοῦ ἐγένετο πρὸς αὐτὸν τῷ λέγειν· οὐ κληρονομήσει σε οὗτος“ (Gen. 15, 4), τῶν εἰς τὴν δι’ αἰσθήσεως δεῖξιν ἐρχομένων οὐδὲ εἷς ἀσώματοι γὰρ φύσεις νοητῶν πραγμάτων εἰσὶ κληρονόμοι. [5]

Heres 67 παρατετήρηται δὲ ἄκρως τὸ μὴ „εἶπεν“ ἢ „ἐλάλησεν“ φάναι, ἀλλὰ τὸ „φωνὴ θεοῦ ἐγένετο πρὸς αὐτὸν“ ὥσπερ εὐτόνως ἐμβόησαντος καὶ ἀρρηκτως ἐνηχήσαντος, ἵν’ εἰς πᾶσαν τὴν ψυχὴν διαδοθεῖσα ἡ φωνὴ μηδὲν ἔρημον ἐάσῃ καὶ κενὸν ὑψηλῆς ὀρθῆς μέρος, ἀλλὰ πάντα διὰ πάντων ὑγιαίνουσας μαθήσεως ἀναπλησθῇ. τίς οὖν γενήσεται κληρονόμος; οὐχ ὁ μένων ἐν τῇ τοῦ σώματος εἰρκτῇ λογισμὸς καθ’ ἐκούσιον γνώμην, ἀλλ’ ὁ λυθεὶς τῶν δεσμῶν καὶ ἐλευθερωθεὶς καὶ ἔξω τειχῶν προεληλυθὼς καὶ καταλελοιπῶς, εἰ οἷόν τε τοῦτο εἰπεῖν, αὐτὸς ἑαυτόν. [5]

Heres 68 „ὃς γὰρ ἐξελεύσεται ἐκ σοῦ“ φησὶν, „οὗτος κληρονομήσει σε (Gen.

Heres 69 15, 4)“. πόθος οὖν εἴ τις εἰσέρχεται σε, ψυχὴ, τῶν θείων ἀγαθῶν κληρονομήσαι, μὴ μόνον „γῆν“, τὸ σῶμα, καὶ „συγγένειαν“, <τὴν> αἴσθησιν, καὶ „οἶκον πατρός“ (Gen. 12, 1), τὸν λόγον, καταλίπῃς, ἀλλὰ καὶ σαυτὴν ἀπόδραθι καὶ ἔκστηθι σεαυτῆς, ὥσπερ οἱ κατεχόμενοι καὶ κορυβαντιῶντες βακχευθεῖσα καὶ θεοφορηθεῖσα κατὰ τινὰ προφητικὸν ἐπιθειασμόν· ἐνθουσιώσης γὰρ καὶ οὐκέτ’ οὔσης ἐν ἑαυτῇ διανοίᾳ, ἀλλ’ ἔρωτι οὐρανίῳ σεσοβημένης κάκμεμνηνίας καὶ ὑπὸ τοῦ ὄντως ὄντος ἡγμένης καὶ ἄνω πρὸς αὐτὸ εἰλκυσμένης, προϊούσης ἀληθείας καὶ τὰν ποσὶν ἀναστελλούσης, ἵνα κατὰ λεωφόρου βαίνοι τῆς ὁδοῦ, κλῆρος οὗτος. [5]

Heres 71 πῶς οὖν μετανίστασο τῶν προτέρων ἐκείνων, λέγε θαρροῦσα ἡμῖν, ᾧ διάνοια, ἡ τοῖς ἀκούειν τὰ νοητὰ δεδιδασγμένοις ἐνηχεῖς, αἰεὶ φάσκουσα ὅτι μετωκισάμην τοῦ σώματος, ἡνίκα τῆς σαρκὸς ἡλόγουν ἤδη, καὶ τῆς αἰσθήσεως, ὁπότε τὰ αἰσθητὰ πάντα ὡς μὴ πρὸς ἀλήθειαν ὄντα ἐφαντασιώθην καταγνοῦσα μὲν αὐτῆς τῶν κριτηρίων ὡς νενοθευμένων καὶ δεδεκασμένων καὶ ψευδοῦς ὑποπεπλησμένων δόξης, καταγνοῦσα δὲ καὶ τῶν κρινομένων, ὡς δελεάσαι καὶ ἀπατῆσαι καὶ ἐκ μέσης τῆς φύσεως ἀρπάσαι τὴν ἀλήθειαν εὐτρεπισμένων· μετανέστην καὶ τοῦ λόγου, ἡνίκα πολλὴν ἀλογίαν αὐτοῦ κατέγνων καίτοι μετεωρίζοντος καὶ φυσῶντος ἑαυτόν.

[5]

Heres 72 ἐτόλμα γὰρ τόλμημα οὐ μικρόν, διὰ σκιῶν μοι σώματα, διὰ ῥημάτων πράγματα, ἅπερ ἀμήχανον ἦν, δεικνύναι· καίτοι σφαλλόμενος περιελάλει καὶ περιέρρει κοινότητι τῶν ὀνομάτων τὰς ιδιότητας τῶν ὑποκειμένων ἀδυνατῶν ἐμφάσει τρανῇ παραστῆσαι.

Heres 73 παθοῦσα δ’ ὡς ἄφρων καὶ νήπιος παῖς ἔμαθον, ὡς ἄμεινον ἦν ἄρα πάντων μὲν τούτων ὑπεξελθεῖν, ἐκάστου δὲ τὰς δυνάμεις ἀναθεῖναι θεῷ τῷ καὶ τὸ σῶμα σωματοῦντι καὶ πηγνύντι καὶ τὴν αἴσθησιν αἰσθάνεσθαι παρασκευάζοντι καὶ τῷ λόγῳ τὸ λέγειν ὀρέγοντι.

Heres 74

τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον ὅνπερ τῶν ἄλλων ὑπέξελήλυθας, ὑπέξελθε καὶ μετανάστηθι σεαυτῆς. τί δὲ τοῦτο ἐστίν; μὴ ταμιεύσῃ τὸ νοεῖν καὶ διανοεῖσθαι καὶ καταλαμβάνειν σεαυτῇ, φέρουσα δὲ καὶ ταῦτα ἀνάθες τῷ τοῦ νοεῖν ἀκριβῶς καὶ καταλαμβάνειν ἀνεξαπατήτως αἰτίῳ. Τὴν δὲ ἀνάθεςιν δέξεται τῶν πανιέρων τεμενῶν τὸ ἀγιώτερον· δύο γὰρ ἔοικε συστήναι, τὸ μὲν νοητόν, τὸ δ' αἰσθητόν. ^[5]

Heres 75 αἰσθητῶν μὲν οὖν φύσεων ὁ κόσμος οὗτος, ἀοράτων δ' ὡς ἀληθῶς ὁ νοητὸς τὸ πάνθειόν ἐστιν.

Heres 76 ὅτι δ' ὁ ὑπέξελθὼν ἐξ ἡμῶν νοητῶν καὶ γλιχόμενος ὁπαδὸς εἶναι θεοῦ τοῦ φύσεως αἰοιδίου πλούτου κληρονόμος ἐστί, μαρτυρεῖ λέγων· „ἐξήγαγεν δὲ αὐτὸν ἔξω καὶ εἶπεν· ἀνάβλεψον εἰς τὸν οὐρανόν“ (Gen. 15, 5), ἐπειδὴ περ οὗτος ὁ τῶν θείων θησαυρὸς ἀγαθῶν — „ἀνοίξαι γάρ σοι“ φησί „κύριος τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ τὸν ἀγαθόν, τὸν οὐρανόν“, (Deut. 28, 12), ἐξ οὗ δὴ τὰς τελεωτάτας εὐφροσύνας ὁ χορηγὸς ἀδιαστάτως ὕει— „ἀνάβλεψον“ δὲ εἰς ἔλεγχον τοῦ τυφλοῦ τῶν ἀγγελίων ἀνθρώπων γένους, ὃ βλέπειν δοκοῦν πεπῆρωται. ^[5]

Heres 77 πῶς γὰρ οὐ πεπῆρωται, ὅτε κακὰ μὲν ἀντ' ἀγαθῶν, αἰσχροὶ ἀντὶ καλῶν, ἄδικοι ἀντὶ δικαίων καὶ πάθη μὲν ἀντ' εὐπαθειῶν, θνητὰ δὲ ἀντ' ἀθανάτων ἥρηται καὶ νουθετητὰς μὲν καὶ σωφρονιστὰς, ἔτι δὲ ἔλεγχον καὶ παιδείαν ἀποδιδράσκει, κόλακας δὲ καὶ τοὺς πρὸς ἡδονὴν λόγους ἀργίας καὶ ἀμαθίας καὶ θρύψεως δημιουργοὺς ἀποδέχεται; μόνος οὖν βλέπει ὁ ἀστεῖος, οὗ χάριν καὶ τοὺς προφήτας ὠνόμασαν οἱ παλαιοὶ ὁρῶντας (I Reg. ^[5]

Heres 78 9, 9). ὁ δὲ ἔξω προεληλυθὼς οὐ μόνον ὁρῶν, ἀλλὰ καὶ θεὸν ὁρῶν προσερρήθη, Ἰσραήλ [ὅς ἐστι θεὸν ὁρῶν]. οἱ δέ, κἄν ποτε τοὺς ὀφθαλμοὺς διοίξωσι, πρὸς γῆν ἀπονενεύκασιν τὰ γήινα μετιόντες καὶ τοῖς ἐν Ἄϊδι συντρεφόμενοι. ὁ μὲν γὰρ ἀνατείνει τὰς ὄψεις πρὸς αἰθέρα καὶ τὰς οὐρανοῦ περιόδους, πεπαίδευται δὲ καὶ εἰς τὸ μάννα ἀφορᾶν, τὸν θεῖον λόγον, τὴν οὐράνιον ψυχῆς φιλοθεάμονος ἄφθαρτον τροφήν, οἱ δὲ πρὸς τὰ κρόμμυα καὶ τὰ σκόρδα, τὰ περιοδυνῶντα τὰς κόρας καὶ κακοῦντα καὶ καταμύειν ποιοῦντα, καὶ τὰς ἄλλας πράσων καὶ νεκρῶν ἰχθύων δυσσοδμίας, οἰκείας Αἰγύπτου τροφάς. ^[5]

Heres 80 „ἐμνήσθημεν“ γάρ φασι „τοὺς ἰχθύας, οὓς ἡσθίομεν ἐν Αἰγύπτῳ δωρεάν, καὶ σικύας, πέποντας, πράσα, κρόμμυα, σκόρδα· νυνὶ δὲ ἡ ψυχὴ ἡμῶν κατὰ ξηρος, οὐδὲν πλὴν εἰς τὸ μάννα οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν“ (Num. 11, 5).

Heres 81 6). συντείνει δὲ πρὸς ἡθοποιίαν καὶ τὸ „ἐξήγαγεν αὐτὸν ἔξω“, ὃ τινες εἰώθασιν ὑπ' ἀμουσίας ἡθους γελαῖν φάσκοντες· εἴσω γὰρ τις ἐξάγεται, ἢ ἔμπαλιν εἰσέρχεται ἔξω; ναί, φαίην ἄν, ὃ καταγέλαστοι καὶ λίαν εὐχερεῖς· ψυχῆς γὰρ τρόπους ἰχνηλατεῖν οὐκ ἐμάθετε, ἀλλὰ σωμάτων τὰς ἐν τούτοις μεταβατικὰς κινήσεις μόνας ἐρευνᾶτε. διὸ καὶ παράδοξον ὑμῖν φαίνεται εἴ τις ἐξέρχεται εἴσω ἢ εἰσέρχεται ἔξω· τοῖς δὲ Μωυσέως γνωρίμοις ἡμῖν οὐδὲν τῶν τοιούτων ἀπωδόν ἐστιν. ^[5]

Heres 82 ἢ οὐκ ἂν εἴποιτε, τὸν μὴ τέλειον ἀρχιερέα, ὁπότε ἐν τοῖς ἀδύτοις τὰς πατρῶους ἀγιστείας ἐπιτελεῖ, ἔνδον εἶναί τε καὶ ἔξω, ἔνδον μὲν τῷ φανερῷ σώματι, ἔξω δὲ ψυχῇ τῇ περιφοίτῳ καὶ πεπλανημένῃ, καὶ ἔμπαλιν τινα μηδὲ γένους ὄντα τοῦ ἱερωμένου θεοφιλεῖ καὶ φιλόθεον ἔξω τῶν περιρραντηρίων ἐσῶτα ἐσωτάτω διατρίβειν, ἀποδημίαν ἡγούμενον ὅλον τὸν μετὰ σώματος βίον, ὁπότε δὲ δύναιτο τῇ ψυχῇ μόνῃ ζῆν, ἐν πατρίδι καταμένειν ὑπολαμβάνοντα; καὶ γὰρ φλιάς μὲν ἐστὶν ἔξω πᾶς ἄφρων, κἄν συνημερεύων μηδ' ἀκαρὲς ἀπολείπηται, εἴσω δὲ πᾶς σοφός, κἄν μὴ μόνον χώραις ἀλλὰ καὶ μεγάλοις κλίμασι γῆς διωκισμένος τυγχάνῃ· κατὰ δὲ Μωυσῆν οὕτως ὁ φίλος ἐγγύς ἐστιν, ὥστε ἀδιαφορεῖ ψυχῆς· λέγει γάρ· „ὁ φίλος, ὁ ἴσος τῇ ψυχῇ σου“ (Deut. ^[5]

Heres 84 13, 6). καὶ ὁ ἱερεὺς μέντοι „ἄνθρωπος οὐκ ἔσται κατ' αὐτὸν ὅταν εἰσὶν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἀγίων, ἔως ἂν ἐξέλθῃ“ (Lev. 16, 17), οὐ σωματικῶς, ἀλλὰ ταῖς κατὰ ψυχὴν κινήσεσιν. ὁ γὰρ νοῦς, ὅτε

μὲν καθαρῶς λειτουργεῖ θεῶ, οὐκ ἔστιν ἀνθρώπινος, ἀλλὰ θεῖος· ὅτε δὲ ἀνθρωπίνῳ τινί, τέτραπται καταβάς ἀπ’ οὐρανοῦ, μᾶλλον δὲ πεσὼν ἐπὶ γῆν ἐξέρχεται, κἂν ἔτι μένη τὸ σῶμα ἔνδον αὐτῷ. ^[5]

Heres 85 ὁρθότατα οὖν εἴρηται „ἐξήγαγεν αὐτὸν ἔξω“ τῶν κατὰ τὸ σῶμα δεσμοτηρίων, τῶν κατὰ τὰς αἰσθήσεις φωλεῶν, τῶν κατὰ τὸν ἀπατεῶνα λόγον σοφιστειῶν, ἐπὶ πᾶσιν αὐτὸν ἐξ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ δοκεῖν αὐτεξουσίῳ καὶ αὐτοκράτορι γνώμῃ νοεῖν τε καὶ καταλαμβάνειν. Προαγαγὼν δὲ αὐτὸν ἔξω φησὶν· „ἀνάβλεψον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἀρίθμησον τοὺς ἀστέρας, ἐὰν δυνηθῇς ἐξαριθμῆσαι αὐτούς.

Heres 86 οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου“ (Gen. 15, 5). παγκάλως εἶπεν „οὕτως ἔσται“, ἀλλ’ οὐ τοσοῦτον, τοῖς ἄστροις ἰσάριθμον. οὐ γὰρ τὸ πλῆθος αὐτὸ μόνον, ἀλλὰ καὶ μυρία ἄλλα τῶν εἰς εὐδαιμονίαν ὁλόκληρον καὶ παντελεῇ βούλεται παρεμφῆναι. ^[5]

Heres 87 οὕτως οὖν ἔσται, φησὶν, ὡς ἔχει τὸ ὁρώμενον αἰθέριον, οὕτως οὐράνιον, οὕτως αὐγῆς γέμον ἀσκίου καὶ καθαῆς —οὐρανοῦ γὰρ ἀπελήλαται νύξ καὶ αἰθέρος τὸ σκότος—, ἀστεροειδέστατον, εὖ διακεκοσμημένον, τάξει χρώμενον ἀκλινεῖ τῇ κατὰ ταῦτα καὶ ὡσαύτως ἐχούσῃ.

Heres 88 βούλεται γὰρ ἀντίμιμον οὐρανοῦ, εἰ δὲ χρή καὶ προσυπερβάλλοντα εἰπεῖν, οὐρανὸν ἐπίγειον ἀποφῆναι τὴν τοῦ σοφοῦ ψυχὴν ἔχουσιν <ἐν αὐτῇ καθάπερ> ἐν αἰθέρι καθαῆς φύσεις, τεταγμένας κινήσεις, χορείας ἐμμελεῖς, θείας περιόδους, ἀρετῶν ἀστεροειδεστάτας καὶ περιλαμπεστάτας αὐγὰς. εἰ δ’ ἀμήχανον αἰσθητῶν ἀστέρων ἀριθμὸν εὑρεῖν, πῶς οὐκ ἰσάριθμον νοητῶν; ἐφ’ ὅσον γὰρ οἶμαι τὸ κρίνον τοῦ κρίνοντος ἄμεινον ἢ χεῖρον—νοῦς μὲν γὰρ ἄμεινον αἰσθήσεως, διανοίας δὲ ἀμβλύτερον αἴσθησις—, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ τὰ κρινόμενα διενήνοχεν· ὥστε μυρίῳ πλήθει τὰ νοητὰ τῶν αἰσθητῶν ὑπερβάλλειν. ^[5]

Heres 89 τοῦ γὰρ ψυχῆς ὄμματος βραχυτάτῃ μοῖρᾳ οἱ κατὰ τὸ σῶμα ὀφθαλμοί· τὸ μὲν γὰρ ἔοικεν ἡλίῳ, λυχνούχοις δὲ οὗτοι μελετῶσιν ἐξάπτεσθαι τε καὶ σβέννυσθαι. Ἀναγκαίως οὖν ἐπιλέγεται „ἐπίστευσεν Ἀβραὰμ τῷ θεῷ“ (Gen. ^[5]

Heres 90 15, 6) πρὸς ἔπαινον τοῦ πεπιστευκότος. καίτοι, τάχα ἂν τις εἴποι, τοῦτ’ ἄξιον ἐπαίνου κρίνετε; τίς δὲ οὐκ ἂν τι λέγοντι καὶ ὑπισχνουμένῳ θεῷ προσέχοι τὸν νοῦν, κἂν εἰ πάντων ἀδικώτατος καὶ ἀσεβέστατος ὢν τυγχάνοι; πρὸς δὲ ἐροῦμεν· ὦ γενναῖε, μὴ ἀνεξετάστως ἢ τὸν σοφὸν ἀφέλῃ τὰ πρέποντα ἐγκώμια ἢ τοῖς ἀναξίοις τὴν τελειοτάτην ἀρετῶν, πίστιν, μαρτυρήσεως ἢ τὴν ἡμετέραν περὶ τούτων γνῶσιν αἰτιάσῃ.

Heres 92 βαθυτέραν γὰρ εἰ βουληθείης ἔρευναν καὶ μὴ σφόδρ’ ἐπιπόλαιον ποιήσασθαι, σαφῶς γνώσῃ, ὅτι μόνῳ θεῷ χωρὶς ἐτέρου προσπαραλήψεως οὐ ῥάδιον πιστεῦσαι διὰ τὴν πρὸς τὸ θνητὸν ὧ συνεζεύγμεθα συγγένειαν· ὅπερ ἡμᾶς καὶ χρήμασι καὶ δόξῃ καὶ ἀρχῇ καὶ φίλοις ὑγείᾳ τε καὶ ῥώμῃ σώματος καὶ ἄλλοις πολλοῖς ἀναπειθεῖ πεπιστευκέναι.

Heres 93 τὸ δὲ ἐκνίψασθαι τούτων ἕκαστον καὶ ἀπιστῆσαι γενέσει τῇ πάντα ἐξ ἑαυτῆς ἀπίστῳ, μόνῳ δὲ πιστεῦσαι θεῷ τῷ καὶ πρὸς ἀλήθειαν μόνῳ πιστῷ μεγάλης καὶ ὀλυμπίου ἔργον διανοίας ἐστί, οὐκέτι πρὸς οὐδενὸς δελεαζομένης τῶν παρ’ ἡμῖν.

Heres 94 εὖ δὲ τὸ φάναι „λογισθῆναι τὴν πίστιν εἰς δικαιοσύνην αὐτῷ“ (Gen. 15, 6)· δίκαιον γὰρ οὐδὲν οὕτως, ὡς ἀκράτῳ καὶ ἀμιγεῖ τῇ πρὸς θεὸν μόνον πίστει κεχρηῆσθαι.

Heres 95 τὸ δὲ δίκαιον καὶ ἀκόλουθον τοῦτο τῇ φύσει παράδοξον ἐνομίσθη διὰ τὴν τῶν πολλῶν ἀπιστίαν ἡμῶν, οὓς ἐλέγχων ὁ ἱερὸς λόγος φησὶν, ὅτι τὸ ἐπὶ μόνῳ τῷ ὄντι βεβαίως καὶ ἀκλινῶς ὀρμεῖν θαυμαστὸν μὲν παρ’ ἀνθρώποις, οἷς ἀγαθῶν ἀδόλων κτήσις οὐκ ἔστιν, οὐ θαυμαστὸν δὲ παρ’ ἀληθείᾳ βραβευούσῃ, δικαιοσύνης δ’ αὐτὸ μόνον ἔργον. „Εἶπε δὲ“ φησί

„πρὸς αὐτόν· ἐγὼ ὁ θεὸς ὁ ἐξαγαγὼν σε ἐκ χώρας Χαλδαίων, ὥστε δοῦναί σοι τὴν γῆν ταύτην κληρονομήσαι“ (Gen. ^[5]

Heres 96 15, 7). τοῦτ’ οὐχ ὑπόσχεσιν μόνον, ἀλλὰ καὶ παλαιᾶς ὑποσχέσεως βεβαίωσιν ἐμφαίνει.

Heres 97 τὸ μὲν οὖν πάλαι δωρηθὲν ἀγαθὸν ἔξοδος ἦν ἀπὸ τῆς Χαλδαϊκῆς μετεωρολογίας, ἥτις ἀνεδίδασκεν οὐ θεοῦ ἔργον, ἀλλὰ θεὸν ὑπολαμβάνειν τὸν κόσμον εἶναι καὶ τό τε εὖ καὶ τὸ χεῖρον ἅπασιν τοῖς οὖσι φοραῖς καὶ τεταγμέναις περιόδοις ἀστέρων ἀριθμεῖσθαι καὶ ἐνθὲνδε τὴν ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ γένεσιν ἡρτῆσθαι—ταῦτα δ’ ἡ τῶν κατ’ οὐρανὸν ὁμαλὴ καὶ τεταγμένη κίνησις τοὺς εὐχερεστέρους ἀνέπεισε τερατεύεσθαι· καὶ γὰρ τὸ Χαλδαίων ὄνομα μεταληφθὲν ὁμαλότητι παρωνυμεῖ—, τὸ δὲ νέον ἀγαθὸν κληρονομήσαι σοφίαν τὴν ἄδεκτον μὲν αἰσθήσει, νῶ δ’ εἰλικρινεστάτῳ καταλαμβανομένην, δι’ ἧς ἀποικίων ἡ ἀρίστη βεβαιοῦται μετανισταμένης τῆς ψυχῆς ἀπὸ ἀστρονομίας ἐπὶ φυσιολογίαν καὶ ἀπὸ ἀβεβαίου εἰκασίας ἐπὶ πάγιον κατάληψιν καὶ κυρίως εἰπεῖν ἀπὸ τοῦ γεγονότος πρὸς τὸ ἀγένητον, ἀπὸ τοῦ κόσμου πρὸς τὸν ποιητὴν καὶ πατέρα αὐτοῦ. ^[5]

Heres 99 τοὺς μὲν γὰρ τὰς γνώμας χαλδαῖζοντας οὐρανῷ πεπιστευκέναι, τὸν δ’ ἐνθὲνδε μεταναστάντα τῷ ἐπόχῳ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἡνιόχῳ τοῦ παντὸς κόσμου, θεῷ, φασὶν οἱ χρησμοί. καλὸς γε ὁ κλῆρος, μείζων ἴσως τῆς δυνάμεως τοῦ λαμβάνοντος, ἐπᾶξιος δὲ τοῦ μεγέθους τοῦ διδόντος. Ἄλλ’ οὐκ ἐξαρκεῖ χρηστὰ ἐλπίσαι καὶ θαυμάσια ἡλίκᾳ προσδοκῆσαι τῷ σοφίας ἐραστῇ διὰ τῶν θεοπισθέντων· ἀλλ’ εἰ μὴ καὶ τρόπον γινώσεται καθ’ ὃν ἐφίξεται τῆς τοῦ κλήρου διαδοχῆς, παγχάλεπον ἡγεῖται, ἅτε διψῶν ἐπιστήμης καὶ ἀπλήστως ἔχων αὐτῆς διὸ πυνθάνεται φάσκων· „δέσποτα, κατὰ τί γνώσομαι, ὅτι κληρονομήσω αὐτήν“ (Gen. ^[5]

Heres 101 15, 8); ἴσως ἂν τις εἴποι μάχεσθαι τοῦτο τῷ πεπιστευκέναι· τὸ μὲν γὰρ ἀπορεῖν ἐνδοιάζοντος, τὸ δὲ μηκέτι ζητεῖν ἔργον εἶναι πεπιστευκότος. λεκτέον οὖν, ὅτι καὶ ἀπορεῖ καὶ πεπίστευκεν, οὐ μὴν περὶ τοῦ αὐτοῦ, πολλοῦ γε καὶ δεῖ. πεπίστευκε μὲν γὰρ ὅτι κληρονόμος ἔσται σοφίας, τὸν δὲ τρόπον αὐτὸ μόνον ζητεῖ καθ’ ὃν ἂν γένοιτο· τὸ δ’ ὅτι γενήσεται, πάντως κατὰ τὰς θείας ὑποσχέσεις βεβαίως κατεῖληφεν. ^[5]

Heres 102 τὸν πόθον οὖν, ᾧ κέχρηται πρὸς τὸ μαθεῖν, ἐπαινέσας ὁ διδάσκαλος ἄρχεται τῆς ὑφηγήσεως ἀπὸ στοιχειώδους εἰσαγωγῆς, ἐν ᾗ πρῶτον καὶ ἀναγκαιότατον γέγραπται „λάβε μοι“ (Gen. 15, 9)· βραχεῖα μὲν ἡ λέξις, πολλὴ δὲ ἡ δύναμις· ἐμφαίνει γὰρ οὐκ ὀλίγα.

Heres 103 πρῶτον μὲν, ἴδιον, φησὶν, οὐδὲν ἔχεις ἀγαθόν, ἀλλ’ ὅ τι ἂν νομίσης ἔχειν, ἕτερος παρέσχηκεν. ἐξ οὗ συνάγεται ὅτι θεοῦ τοῦ διδόντος κτήματα πάντα, ἀλλ’ οὐ τῆς μεταίτου καὶ τὰς χεῖρας εἰς τὸ λαβεῖν προτεινούσης γενέσεως.

Heres 104 δευτέρον δέ, κἂν λάβῃς, λάβε μὴ σεαυτῷ, δάνειον δὲ ἢ παρακαταθήκην νομίσας τὸ δοθὲν τῷ παρακαταθεμένῳ καὶ συμβαλόντι ἀπόδος, πρεσβυτέραν χάριν χάριτι νωτέρα, προκατάρχουσαν ἀντεκτινούσῃ δικαίως καὶ προσηκόντως ἀμειψάμενος.

Heres 105 μυρίοι γὰρ ἔξαρνοι παρακαταθηκῶν ἐγένοντο ἱερῶν, τοῖς ἄλλοτρίοις ὡς ἰδίους ὑπ’ ἀμέτρου τῆς πλεονεξίας καταχρησάμενοι. σὺ δέ, ᾧ γενναῖε, παντὶ σθένει πειρῷ μὴ μόνον ἀσινῇ καὶ ἀκιβδήλευτα φυλάττειν ἃ ἔλαβες, ἀλλὰ καὶ πάσης ἐπιμελείας ἀξιοῦν, ἵν’ ὁ παρακαταθέμενος μηδὲν ἔχη τῆς παρὰ σοῦ φυλακῆς αἰτιάσασθαι. ^[5]

Heres 106 παρακατέθετο δέ σοι αὐτῷ ψυχὴν, λόγον, αἴσθησιν ὁ ζωοπλάστης, ἃ συμβολικῶς δάμαλις, κριός, αἶξ ἐν ἱεραῖς γραφαῖς ὠνομάσθησαν (Gen. 15, 9). ταῦτα δ’ οἱ μὲν εὐθύς ὑπὸ φιλαυτίας ἐνοσφίσαντο, οἱ δὲ ἐταμιεύσαντο πρὸς καιριωτάτην ἀπόδοσιν.

Heres 107 τῶν μὲν οὖν νοσφιζομένων οὐκ ἔστιν ἀριθμὸν εὐρεῖν· τίς γὰρ ἡμῶν ψυχὴν καὶ αἴσθησιν καὶ λόγον, πάνθ’ ὁμοῦ ταῦτ’ οὐ φησιν ἑαυτοῦ κτήματ’ εἶναι, τὸ αἰσθάνεσθαι, τὸ λέγειν, τὸ

καταλαμβάνειν οϊόμενος ἐφ' ἑαυτῷ μόνῳ κεῖσθαι; τῶν δὲ τὴν πίστιν ἱερὰν καὶ ἄσυλον ὄντως διαφυλαττόντων ὀλίγος ἐστὶν ἀριθμός.

Heres 108 οὗτοι ταῦτα τὰ τρία ἀνατεθείκασι θεῷ, ψυχὴν, αἴσθησιν, λόγον· ἔλαβον γὰρ οὐχ ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἐκείνῳ πάντα ταῦτα, ὥστε εἰκότως ὠμολόγησαν κατ' αὐτὸν εἶναι τὰς ἐκάστων ἐνεργείας, τοῦ νοῦ τὰς διανοήσεις, τοῦ λόγου τὰς ἐρμηνείας, τῆς αἰσθήσεως τὰς φαντασίας. ^[5]

Heres 109 οἱ μὲν οὖν ἑαυτοῖς ταῦτα ἐπιγράφοντες ἄξια τῆς ἑαυτῶν βαρυδαιμονίας ἐκληρώσαντο, ψυχὴν μὲν ἐπίβουλον, ἀλόγοις πάθεσι πεφυρμένην καὶ πλήθει κακιῶν κατειλημμένην, τοτὲ μὲν ὑπὸ λαιμαργίας καὶ λαγνείας ὥσπερ ἐν χαμαιτυπείῳ περιυβριζομένην, τοτὲ δὲ ὑπὸ πλήθους ἀδικημάτων ὥσπερ ἐν δεσμοτηρίῳ καθειργμένην μετὰ κακούργων, οὐκ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπιτηδευμάτων, ἃ πᾶσι τοῖς κριταῖς [ἢ τιμωρηταῖς] ἀγώγιμα γέγονε, λόγον δὲ στόμαργον, ἡκονημένον κατὰ τῆς ἀληθείας, βλαβερὸν μὲν τοῖς ἐντυγχάνουσιν, αἰσχύνην δὲ τοῖς κεκτημένοις ἐπιφέροντα, αἴσθησιν δὲ ἀκόρεστον, ἐμπορουμένην μὲν αἰεὶ τῶν αἰσθητῶν, ὑπὸ δὲ ἀκράτορος τῆς ἐπιθυμίας μηδέποτε ἐμπλησθῆναι δυναμένην, ἀλογοῦσαν τῶν σωφρονιστῶν, ὥς παρορᾶν καὶ παρακούειν καὶ ὅσα ἂν ἐπ' ὠφελείᾳ διεξέρχωνται παραπτύειν. ^[10]

Heres 110 οἱ δὲ λαβόντες μὴ ἑαυτοῖς, ἀλλὰ θεῷ τούτων ἕκαστον αὐτῷ ἀνέθεσαν, ἱεροπρεπὲς καὶ ἅγιον ὄντως φυλάξαντες τῷ κτησαμένῳ, τὴν μὲν διάνοιαν, ἵνα μηδὲν ἄλλο ἢ περὶ θεοῦ καὶ τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ διανοῇται, τὸν δὲ λόγον, ἵν' ἀχαλίνῳ στόματι ἐγκωμίῳις καὶ ὕμνοις καὶ εὐδαιμονισμοῖς γεραίρῃ τὸν τῶν ὅλων πατέρα, τὰς πρὸς ἐρμηνείαν ἀπάσας ἀρετὰς εἰς ἓν τοῦτο μόνον ἔργον συγκροτῶν καὶ ἐπιδεικνύμενος, τὴν δὲ αἴσθησιν, ἵνα φαντασιουμένη τὸν αἰσθητὸν ἅπαντα κόσμον οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ τὰς μεταξὺ φύσεις, ζῶα τε καὶ φυτά, ἐνεργείας τε καὶ δυνάμεις αὐτῶν καὶ ὅσαι κινήσεις καὶ σχέσεις, ἀδόλως καὶ καθαρῶς ψυχῇ διαγγέλλῃ. ^[5]

Heres 111 νῷ γὰρ ὁ θεὸς καταλαμβάνειν τὸν μὲν νοητὸν κόσμον δι' ἑαυτοῦ, τὸν δὲ ὁρατὸν δι' αἰσθήσεως ἐφῆκεν. εἰ δὴ δύναιτό τις πᾶσι τοῖς μέρεσι ζησῆσαι θεῷ μᾶλλον ἢ ἑαυτῷ, διὰ μὲν τῶν αἰσθήσεων εἰς τὰ αἰσθητὰ διακύψας ἕνεκα τοῦ τάληθές εὐρεῖν, διὰ δὲ τῆς ψυχῆς τὰ νοητὰ καὶ ὄντα ὄντως φιλοσοφῆσας, διὰ δὲ τοῦ κατὰ τὴν φωνὴν ὀργάνου καὶ τὸν κόσμον καὶ τὸν δημιουργὸν ὑμνήσας, εὐδαίμονι καὶ μακαρίῳ βίῳ χρήσεται. ^[5]

Heres 112 ταῦτα ἐκ τοῦ „λάβε μοι“ παρεμφαίνεσθαι νομίζω. βουλευθεὶς μέντοι καὶ τῆς θείας ἀρετῆς ἀπ' οὐρανοῦ τὴν εἰκόνα ἐπὶ γῆν καταπέμψαι δι' ἔλεον τοῦ γένους ἡμῶν, ἵνα μὴ ἀτυχῇ τῆς ἀμείνονος μοίρας, συμβολικῶς τὴν ἱερὰν σκηνὴν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ κατασκευάζει, σοφίας ἀπεικόνισμα καὶ μίμημα. ^[5]

Heres 113 τῆς γὰρ ἀκαθαρσίας ἡμῶν ἐν μέσῳ φησὶ τὴν σκηνὴν ἰδρῦσθαι τὸ λόγιον, ἵν' ἔχωμεν ᾧ καθαρθῆσόμεθα ἐκνιψάμενοι καὶ ἀπολουσάμενοι τὰ καταρρυπαίνοντα ἡμῶν τὸν ἄθλιον καὶ δυσκλείας γέμοντα βίον. τὰ συντείνοντα οὖν πρὸς τὴν κατασκευὴν ἰδωμεν ὃν τρόπον εἰσφέρειν προσέταξεν. „ἐλάλησε“ φησὶ „κύριος πρὸς Μωυσῆν λέγων· εἰπὸν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ λάβετέ μοι ἀπαρχάς, παρὰ πάντων οἷς ἂν δόξῃ τῇ καρδίᾳ, λήψεσθε τὰς ἀπαρχάς μου“ (Exod. ^[5]

Heres 114 25, 1. 2.). οὐκοῦν κἀνταῦθα παραίνεις μὴ ἑαυτοῖς ἀλλὰ θεῷ λαβεῖν, τίς τε ὁ διδούς ἐστὶν ἐξετάζοντας καὶ τὰ δοθέντα μὴ σινομένους, ἀσινῇ δὲ καὶ ἄμωμα τέλειά τε αὐτὸ καὶ ὁλόκληρα διαφυλάττοντας. τὰς δ' ἀρχὰς δογματικώτατα ἀνέθηκεν αὐτῷ· τῷ γὰρ ὄντι καὶ σωμάτων καὶ πραγμάτων αἱ ἀρχαὶ κατὰ θεὸν ἐξετάζονται μόνον. ^[5]

Heres 115 ἐρεῦνησον δέ, εἰ θέλεις γινῶναι, ἕκαστα, φυτά, ζῶα, τέχνας, ἐπιστήμας. ἄρ' οὖν αἱ πρῶται τῶν φυτῶν σπερματικαὶ καταβολαὶ γεωργίας ἢ τῆς ἀοράτου φύσεώς εἰσιν ἀόρατα ἔργα; τί δ' αἱ ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζῶων γενέσεις; οὐχ ὥσανεὶ μὲν συναιτίους ἔχουσι τοὺς τοκέας, τὴν δ' ἀνωτάτω καὶ πρεσβυτάτην καὶ ὡς ἀληθῶς αἰτίαν τὴν φύσιν; τέχναις δὲ καὶ ἐπιστήμας οὐ

πηγή καὶ ρίζα καὶ θεμέλιοι καὶ εἴ τι ἄλλο πρεσβυτέρας ὄνομα ἀρχῆς ὑπόκειται ἢ φύσις, ἥ πάντ' ἐποικοδομεῖται τὰ καθ' ἐκάστην θεωρήματα; φύσεως δὲ μὴ προϋποκειμένης ἀτελῆ τὰ πάντα.

[5]

- Heres 116 ἐνθένδε μοι δοκεῖ τις ὀρμηθεὶς εὐστόχως εἰπεῖν ἀρχὴ δέ τοι ἡμισυ παντός, ἀρχὴν αἰνιζάμενος τὴν φύσιν, ἣτις ὡσανεὶ ρίζα καταβέβληται πρὸς τὴν ἐκάστου συναύξησιν, ἥ καὶ τὸ ἡμισυ τοῦ παντός ἀπένειμεν. εἰκότως οὖν τὸ λόγιον ἀνέθηκε τὰς ἀρχὰς τῷ ἡγεμόνι θεῷ. [5]
- Heres 117 καὶ ἐν ἑτέροις „εἶπεν“ φησὶν „κύριος πρὸς Μωυσὴν λέγων· ἀγίασόν μοι πᾶν πρωτότοκον, πρωτογενές, διανοίγον πᾶσαν μήτραν ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους ἐμοὶ ἐστίν“ (Exod.
- Heres 118 13, 1. 2)· ὥστε ἀνωμολογήσθαι καὶ διὰ τούτων, ὅτι τὰ πρῶτα καὶ χρόνῳ καὶ δυνάμει κτήματα θεοῦ, καὶ διαφερόντως τὰ πρωτογενῆ. ἐπειδὴ γὰρ πᾶν γένος ἄφθαρτον, δικαίως τῷ ἀφθάρτῳ προσνεμηθήσεται, καὶ εἴ τις καὶ συνόλως μήτραν διοιγνύειν ἀπὸ ἀνθρώπου, τοῦ λογισμοῦ καὶ λόγου, ἕως κτήνους, αἰσθήσεώς τε καὶ σώματος. ὁ γὰρ διοιγνὺς τὴν μήτραν ἐκάστων, τοῦ μὲν νοῦ πρὸς τὰς νοητὰς καταλήψεις, τοῦ δὲ λόγου πρὸς τὰς διὰ φωνῆς ἐνεργείας, τῶν δὲ αἰσθήσεων πρὸς τὰς ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων ἐγγινομένας φαντασίας, τοῦ δὲ σώματος πρὸς τὰς οἰκείους αὐτῷ σχέσεις τε καὶ κινήσεις ἀόρατος καὶ σπερματικὸς καὶ τεχνικὸς θεὸς ἐστὶ λόγος, ὃς προσηκόντως ἀνακείσεται τῷ πατρί. [5]
- Heres 120 καὶ μὴν ὥσπερ αἱ ἀρχαὶ θεοῦ, οὕτως καὶ τὰ τέλη θεοῦ. μάρτυς δὲ Μωυσῆς προστάττων ἀφαιρεῖν καὶ ὁμολογεῖν τὸ τέλος τῷ κυρίῳ (Num.
- Heres 121 31, 28 ss.). μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὰ ἐν κόσμῳ. πῶς; φυτοῦ μὲν ἀρχὴ σπέρμα, τέλος δ' ὁ καρπός, ἐκάτερον οὐ γεωργίας, ἀλλὰ φύσεως ἔργον. πάλιν ἐπιστήμης ἀρχὴ μὲν ἡ φύσις, ὡς ἐδείχθη, πέρας δ' οὐδ' ἦλθεν εἰς ἀνθρώπους. τέλειος γὰρ οὐδεὶς ἐν οὐδενὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων, ἀλλ' ἀψευδῶς αἱ τελειότητες καὶ ἀκρότητες ἐνός εἰσι μόνου. φορούμεθ' οὖν λοιπὸν ἡμεῖς ἐν τῷ τέλους καὶ ἀρχῆς μεθορίῳ, μανθάνοντες, διδάσκοντες, γεωπονοῦντες, ἐργαζόμενοι τῶν ἄλλων ἕκαστον ὡς ἂν ἰδρῶντες, ἵνα τι καὶ γένεσις πράττειν δοκῇ. [5]
- Heres 122 γνωριμώτερον μέντοι τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ τέλη κατὰ θεὸν ὡμολόγησεν ἐπὶ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως εἰπὼν· „ἐν ἀρχῇ ἐποίησε“ (Gen. 1, 1) καὶ πάλιν „συνετέλεσεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν“ (cf. Gen. 2, 1. 2. 4). νυνὶ μὲν οὖν „λάβετε μοι“ (Exod.
- Heres 123 25, 2) φησὶ διδούς τὰ πρέπονθ' ἑαυτῷ καὶ προτρέπων τὰ δοθέντα μὴ κιβδηλεύειν, ἀλλ' ἀξίως τοῦ δόντος φυλάττειν, αὐθις δ' ἐν ἑτέροις ὁ μηδενὸς χρεῖος ὢν καὶ διὰ τοῦτο λαμβάνων μηδὲν ὁμολογήσει λαμβάνειν, ἔνεκα τοῦ πρὸς εὐσέβειαν ἀλεῖψαι καὶ προθυμίαν ὁσιότητος ἐμποιῆσαι καὶ πρὸς θεραπείαν ἀκονῆσαι τὴν ἑαυτοῦ, ὡς ἀποδεχομένου καὶ δεχομένου τὰς ψυχῆς ἐκουσίους ἀρεσκείας καὶ γνησίους θεραπειάς. [5]
- Heres 124 „ἰδοὺ“ γάρ φησιν „εἴληφα τοὺς Λευίτας ἀντὶ παντός πρωτοτόκου διανοίγοντος μήτραν παρὰ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ· λύτρα αὐτῶν ἔσονται“ (Num. 3, 12). οὐκοῦν λαμβάνομεν καὶ δίδομεν, ἀλλὰ κυρίως μὲν λαμβάνομεν, καταχρηστικῶς δὲ δίδοναι λεγόμεθα δι' ἃς αἰτίας εἶπον. εὐθυβόλως δὲ λύτρα ὠνόμασε τοὺς Λευίτας εἰς ἐλευθερίαν γὰρ οὐδὲν οὕτως ἐξαιρεῖται τὴν διάνοιαν ὡς τὸ πρόσφυγα καὶ ἰκέτην γενέσθαι θεοῦ. τοῦτο δ' ἡ ἱερωμένη φυλὴ Λευιτῶν ἐπαγγέλλεται. Λελαληκότες οὖν τὰ πρέποντα περὶ τούτων ἀναδράμωμεν ἐπὶ τὰ ἐξ ἀρχῆς ὑπερεθέμεθα γὰρ πολλὰ τῶν ὀφειλόντων ἀκριβωθῆναι. [5]
- Heres 125 „λάβε μοι“ φησὶ „δάμαλιν“ ἄζυγα καὶ ἀκάκωτον, ἀπαλὴν ἔτι καὶ νέαν καὶ σφριγῶσαν, ἡνιόχησιν καὶ παιδείαν καὶ ἐπιστάσιαν εὐμαρῶς δέξασθαι δυναμένην ψυχὴν· „λάβε μοι κριόν“, λόγον ἀγωνιστὴν καὶ τέλειον, ἱκανὸν μὲν τὰ σοφίσματα τῶν ἀντιδοξούντων ἀνατεμεῖν τε καὶ λῦσαι, ἱκανὸν δὲ καὶ ἀσφάλειαν ὁμοῦ καὶ εὐκοσμίαν τῷ χρωμένῳ περιποιῆσαι· „λάβε μοι“ καὶ

τὴν ἄττουσαν αἴσθησιν ἐπὶ τὸν αἰσθητὸν κόσμον, „αἶγα,“ πάντα „τριετίζοντα“, κατ’ ἀριθμὸν τέλειον παγέντα, ἀρχὴν μεσότητα τελευτὴν ἔχοντα· πρὸς δὲ τούτοις „τρυγὸνα καὶ περιστερὰν“ (Gen. ^[5]

Heres 126 15, 9), τὴν τε θεϊαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην σοφίαν, πτηνὰς μὲν ἀμφοτέρας καὶ ἄνω πηδᾶν μεμελετηκυίας, διαφερούσας δ’ ἀλλήλων, ἥ διαφέρει γένος εἴδους ἢ μίμημα ἀρχετύπου. ^[5]

Heres 127 φιλέρημος μὲν γὰρ ἡ θεία σοφία, διὰ τὸν μόνον θεόν, οὗ κτῆμά ἐστι, τὴν μόνωσιν ἀγαπῶσα—συμβολικῶς αὕτη τρυγὼν καλεῖται—, ἡμερος δὲ καὶ τιθασὸς καὶ ἀγελαῖος ἡ ἐτέρα, τὰ ἀνθρώπων ἄσθη περιπολοῦσα καὶ διαίτη τῇ μετὰ θνητῶν ἀσμενίζουσα· περιστερὰ ταύτην ἀπεικάζουσιν.

Heres 128 ταύτας μοι δοκεῖ τὰς ἀρετὰς Μωυσῆς αἰνιζάμενος μαίας Ἑβραίων ὀνομάσαι Σεπφώραν τε καὶ Φουάν (Exod. 1, 15)· ἡ μὲν γὰρ ὀρνίθιον, Φουὰ δὲ ἐρυθρὸν ἐρμηνεύεται. τῆς μὲν οὖν θείας ἐπιστήμης ὀρνιθος τρόπον τὸ αἰεὶ μετεωροπολεῖν ἴδιον, τῆς δὲ ἀνθρωπίνης αἰδῶ καὶ σωφροσύνην ἐμποιεῖν, ὧν τὸ ἐρυθριᾶν ἐφ’ οἷς ἄξιον. ^[5]

Heres 129 δεῖγμα ἐναργέστατον· „ἔλαβεν δὲ“ φησὶν „αὐτῷ πάντα ταῦτα“ (Gen. 15, 10). τοῦτ’ ἔπαινός ἐστι τοῦ σπουδαίου, τὴν ἱερὰν ὧν ἔλαβε παρακαταθήκην, ψυχῆς, αἰσθήσεως, λόγου, θείας σοφίας, ἀνθρωπίνης ἐπιστήμης, καθαρῶς καὶ ἀδόλως μὴ ἑαυτῷ, μόνῳ δὲ τῷ πεπιστευκότι φυλάξαντος.

Heres 130 εἴτ’ ἐπιλέγει· „διεῖλεν αὐτὰ μέσα“, τὸ τίς μὴ προστιθεῖς, ἵνα τὸν ἄδεικτον ἐννοῇς θεὸν τέμνοντα τὰς τῶν σωμάτων καὶ τὰς τῶν πραγμάτων ἐξῆς ἀπάσας ἡρμόσθαι καὶ ἡνώσθαι δοκούσας φύσεις τῷ τομεῖ τῶν συμπάντων ἑαυτοῦ λόγῳ, ὃς εἰς τὴν ὀξυτάτην ἀκονηθεὶς ἀκμὴν διαιρῶν οὐδέποτε λήγει.

Heres 131 τὰ γὰρ αἰσθητὰ πάντα ἐπειδὴν μέχρι τῶν ἀτόμων καὶ λεγομένων ἀμερῶν διεξέλεθι, πάλιν ἀπὸ τούτων τὰ λόγῳ θεωρητὰ εἰς ἀμυθήτους καὶ ἀπεριγράφους μοίρας ἄρχεται διαιρεῖν οὗτος ὁ τομεύς, καὶ „τὰ πέταλα τοῦ χρυσοῦ τέμνει τρίχας“ (Exod. 36, 10), ὥς φησι Μωυσῆς, εἰς μῆκος ἀπλατὲς ἀσωμάτοις γραμμαῖς ἐμφερές. ^[5]

Heres 132 ἕκαστον οὖν τῶν τριῶν διεῖλε μέσον, τὴν μὲν ψυχὴν εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον, τὸν δὲ λόγον εἰς ἀληθές τε καὶ ψεῦδος, τὴν δὲ αἴσθησιν εἰς καταληπτικὴν φαντασίαν καὶ ἀκατάληπτον· ἅπερ εὐθὺς τμήματα „ἀντιπρόσωπα τίθησιν ἀλλήλοισ“, λογικὸν ἄλογον, ἀληθές ψεῦδος, καταληπτὸν ἀκατάληπτον, ἀπολιπὼν τὰ πτηνὰ ἀδιαίρετα (Gen. 15, 10)· τὰς γὰρ ἀσωμάτων καὶ θείας ἐπιστήμης εἰς μαχομένας ἐναντιότητας ἀδύνατον τέμνεσθαι. Πολὺν δὲ καὶ ἀναγκαῖον ὄντα λόγον τὸν περὶ τῆς εἰς ἴσα τομῆς καὶ περὶ ἐναντιότητων οὔτε παρήσομεν οὔτε μηκυνοῦμεν, ἀλλ’ ὥς ἔστιν ἐπιτέμνοντες ἀρκεσθῆσόμεθα μόνοις τοῖς καιρίοις. ^[5]

Heres 133 καθάπερ γὰρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν καὶ τὰ μέλη μέσα διεῖλεν ὁ τεχνίτης, οὕτως καὶ τὴν τοῦ παντὸς οὐσίαν, ἡνίκα τὸν κόσμον ἐδημιούργει.

Heres 134 λαβὼν γὰρ αὐτὴν ἥρξατο διαιρεῖν ὧδε· δύο τὸ πρῶτον ἐποίει τμήματα, τὸ τε βαρὺ καὶ κοῦφον, τὸ παχυμερές ἀπὸ τοῦ λεπτομεροῦς διακρίνων· εἴθ’ ἐκάτερον πάλιν διαιρεῖ, τὸ μὲν λεπτομερές εἰς ἀέρα καὶ πῦρ, τὸ δὲ παχυμερές εἰς ὕδωρ καὶ γῆν, ἃ καὶ στοιχεῖα αἰσθητὰ αἰσθητοῦ κόσμου, ὥσανεὶ θεμελίους, προκατεβάλετο. ^[5]

Heres 135 πάλιν δὲ τὸ βαρὺ καὶ κοῦφον καθ’ ἐτέρας ἔτεμμεν ιδέας, τὸ μὲν κοῦφον εἰς ψυχρὸν τε καὶ θερμὸν—ἐπεφήμισε δὲ τὸ μὲν ψυχρὸν ἀέρα, τὸ δὲ θερμὸν φύσει πῦρ—, τὸ δὲ βαρὺ εἰς ὑγρὸν τε αὐτὸ καὶ ξηρὸν· ἐκάλεσε δὲ τὸ μὲν ξηρὸν γῆν, τὸ δὲ ὑγρὸν ὕδωρ.

Heres 136 ἕκαστον δὲ τούτων ἄλλας τομὰς ἐδέχετο· γῆ μὲν γὰρ εἰς ἡπείρους καὶ νήσους διηρεῖτο, ὕδωρ δὲ εἰς θάλασσαν καὶ ποταμοὺς καὶ ὅσον πότιμον, ἀήρ δὲ εἰς τὰς θέρους καὶ χειμῶνος τροπὰς, πῦρ δὲ εἰς τὸ χρειῶδες—ἄπληστον δ’ ἐστὶ καὶ φθαρτικὸν τοῦτο—καὶ κατὰ τὸναντίον εἰς τὸ

σωτήριον, ὅπερ εἰς τὴν οὐρανοῦ σύστασιν ἀπεκληροῦτο. ὥσπερ δὲ τὰ ὀλοσχερῇ, οὕτω καὶ τὰ κατὰ μέρος ἔτεμνεν, ὧν τὰ μὲν ἄψυχα, τὰ δ' ἔμψυχα ἦν· καὶ τῶν ἀψύχων τὰ μὲν ἐν ταύτῳ μένοντα, ὧν δεσμὸς ἔξις, τὰ δ' οὐ μεταβατικῶς, ἀλλ' αὐξητικῶς κινούμενα, ἃ φύσις ἢ ἀφάνταστος ἐζώου· καὶ τούτων τὰ μὲν τῆς ἀγρίας ὕλης οἰστικά ἀγρίων καρπῶν, οἱ τροφὴ θηρίοις εἰσίν, τὰ δὲ τῆς ἡμέρου, ὧν γεωργία τὴν προστασίαν καὶ ἐπιμέλειαν ἔλαχε· τίκτει δὲ καρποὺς τῷ πάντων ἡμερωτάτῳ ζῶων πρὸς ἀπόλαυσιν, ἀνθρώπῳ. ^[5]

Heres 138 καὶ μὴν ὃν τρόπον τὰ ἄψυχα, καὶ τὰ ψυχῆς μεμοιραμένα διήρει—τούτων γὰρ ἐν μὲν ἀλόγων, ἐν δὲ λογικῶν ἀπέκρινεν εἶδος—καὶ λαβὼν ἐκάτερον πάλιν ἔτεμνεν τὸ μὲν ἄλογον εἰς ἀτίθασόν τε καὶ χειρόηδες εἶδος, τὸ δὲ λογικὸν εἰς ἄφθαρτόν τε καὶ θνητόν.

Heres 139 καὶ τοῦ θνητοῦ δύο μοίρας εἰργάζετο, ὧν τὴν μὲν ἀνδρῶν, τὴν δὲ γυναικῶν ἐπεφήμισε. καὶ κατ' ἄλλον μέντοι τρόπον τὸ ζῶον εἰς ἄρρεν ἔτεμνε καὶ θῆλυ· ἐδέχετο δὲ καὶ ἄλλας ἀναγκαίας τομάς, αἱ διέστελλον πτηνὰ μὲν χερσαίων, χερσαῖα δὲ ἐνύδρων, ἐνυδρά δὲ ἀμφοῖν τῶν ἄκρων.

Heres 140 οὕτως ὁ θεὸς ἀκονησάμενος τὸν τομέα τῶν συμπάντων αὐτοῦ λόγον διήρει τὴν τε ἄμορφον καὶ ἄποιον τῶν ὄλων οὐσίαν καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς ἀποκριθέντα τέτταρα τοῦ κόσμου στοιχεῖα καὶ τὰ διὰ τούτων παγέντα ζῶα τε αὖ καὶ φυτά. Ἐπεὶ δ' οὐ μόνον φησὶ „διεῖλεν,“ ἀλλὰ καὶ „μέσα διεῖλεν,“ ἀναγκαῖον κἂν ὀλίγα περὶ τῶν ἴσων τμημάτων ὑπομῆσαι.

Heres 141 τὸ μὲν γὰρ ἄκρως κατὰ μέσον διαιρεθὲν ἴσα ἀποτελεῖ τμήματα.

Heres 142 ἄνθρωπος μὲν οὖν οὐδεὶς δύναται· ἀκριβῶς ἂν ποτε εἰς ἴσα διελεῖν οὐδέν, ἀλλ' ἀνάγκη τῶν τμημάτων τὸ ἕτερον ἐνδεῖν ἢ περιττεύειν, καὶ εἰ μὴ μείζονι, ἀλλὰ τοι βραχεῖ μέρει πάντως, ὃ τάχα τὴν αἴσθησιν ἐκφεύγει τοῖς ἀδρομερεστέροις ἐκ φύσεως καὶ ἔθους προσβάλλουσιν ὄγκοις, τοὺς δὲ ἀτόμους καὶ ἀμερεῖς καταλαβεῖν ἀδυνατοῦσαν. ^[5]

Heres 143 ἰσότητος δὲ οὐδὲν γενητόν αἴτιον ἀδεκάστῳ λόγῳ τῆς ἀληθείας εὐρίσκεται. ἔοικεν οὖν ὁ θεὸς μόνος ἀκριβοδίκαιος εἶναι καὶ μέσα μόνος δύνασθαι διαιρεῖν τὰ τε σώματα καὶ πράγματα, ὡς μηδὲν τῶν τμημάτων μηδ' ἀκαρεῖ καὶ ἀμερεῖ τινι πλέον ἢ ἔλαττον γενέσθαι, τῆς δ' ἀνωτάτω καὶ ἄκρας ἰσότητος μεταλαχεῖν ἰσχύσαι. ^[5]

Heres 144 εἰ μὲν οὖν τὸ ἴσον μίαν εἶχεν ἰδέαν, ἱκανῶς ἂν τὰ λεχθέντα εἴρητο, πλειόνων δ' οὐσῶν οὐκ ἀποκνητέον τὰ ἀρμόττοντα προσθεῖναι. λέγεται γὰρ ἴσον καθ' ἓνα μὲν τρόπον ἐν ἀριθμοῖς, ὡς δύο δυσὶ καὶ τρία τρισὶ καὶ τὰ ἄλλα ταύτῃ, καθ' ἕτερον δὲ ἐν μεγέθεσιν, ὧν μήκη, πλάτη, βάθη, διαστάσεις εἰσίν· παλαιστῆς γὰρ παλαιστῆ καὶ πήχει πῆχυς ἴσα μεγέθει, δυνάμει δὲ ἐστὶν ἄλλα, ὡς τὰ ἐν σταθμοῖς καὶ μέτροις. ^[5]

Heres 145 ἀναγκαῖα δὲ ἐστὶν ἰσότητος ἰδέα καὶ ἡ διὰ ἀναλογίας, καθ' ἣν καὶ τὰ ὀλίγα τοῖς πολλοῖς καὶ τὰ βραχέα τοῖς μείζουσιν ἴσα νενόμισται· ἢ καὶ πόλεις ἐπὶ καιρῶν εἰώθασι χρῆσθαι κελεύουσαι τὸ ἴσον ἕκαστον τῶν πολιτῶν ἀπὸ τῆς οὐσίας εἰσφέρειν, οὐ δήπου ἐν ἀριθμῷ, ἀλλ' ἀναλογία τοῦ περὶ τὸν κλῆρον τιμήματος, ὥσθ' ὁ δραχμὰς ἑκατὸν εἰσενεγκῶν τῷ τὸ τάλαντον εἰσενεγκόντι δόξαι ἂν ἐπιδεδωκέναι τὸ ἴσον. ^[5]

Heres 146 τούτων προϋποτυπωθέντων ἴδε πῶς μέσα διελὼν ἴσα διεῖλε κατὰ πάσας τὰς ἰσότητος ἰδέας ἐν τῇ τοῦ παντὸς οὐρανοῦ γενέσει. ἀριθμῷ μὲν οὖν ἴσα τὰ βαρέα τοῖς κούφοις ἔτεμνε, δύο δυσὶ, γῆν καὶ ὕδωρ, τὰ βάρος ἔχοντα, τοῖς φύσει κούφοις, ἀέρι καὶ πυρί, καὶ πάλιν ἐν ἐνί, τὸ μὲν ξηρότατον τῷ ὑγροτάτῳ, γῆν ὕδατι, τὸ δὲ ψυχρότατον τῷ θερμοτάτῳ, πυρὶ ἀέρα, τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ σκότος φωτὶ καὶ ἡμέραν νυκτὶ καὶ χειμῶνι θέρος καὶ ἔαρι μετόπωρον καὶ ὅσα τούτων συγγενῇ μεγέθει δ' ἴσα ἐν οὐρανῷ μὲν τοὺς παραλλήλους κύκλους, τοὺς τε ἰσημερινούς, ἑαρινὸν καὶ μετοπωρινόν, καὶ τοὺς τροπικούς, θερινόν τε καὶ χειμερινόν, ἐπὶ γῆς δὲ ζώνας, δύο μὲν ἴσας ἀλλήλαις, αἱ πρὸς τοῖς πόλοις εἰσὶ κατεψυγμέναι καὶ διὰ τοῦτ' ἀοίκητοι,

δύο δὲ τὰς μεθορίους τούτων τε καὶ τῆς διακεκαυμένης, ἃς δι' εὐκрасίαν φασὶν οἰκεῖσθαι, τὴν μὲν πρὸς τοῖς νοτίοις, τὴν δὲ πρὸς τοῖς βορείοις κειμένην. ^[5]

Heres 148 μῆκει δ' ἴσα ἐστὶ καὶ τὰ χρόνου διαστήματα, ἡ μεγίστη ἡμέρα τῇ μεγίστῃ νυκτὶ καὶ πάλιν ἡ βραχυτάτῃ τῇ βραχυτάτῃ καὶ ἡ μέση τῇ μέσῃ. τὰ δὲ τῶν ἄλλων ἡμερῶν τε καὶ νυκτῶν ἴσα μεγέθη μάλιστα μηνύειν αἱ ἡμερίαι δοκοῦσιν.

Heres 149 ἀπὸ μὲν γὰρ τῆς ἐαρινῆς ἄχρι θερινῶν τροπῶν ἡ μὲν ἡμέρα πρόσθεσιν, ἡ δὲ νύξ ἀφαίρεσιν δέχεται, ἕως ἂν ἡ τε μεγίστη ἡμέρα καὶ βραχυτάτη νύξ ἀποτελεσθῶσιν· ἀπὸ δὲ θερινῶν τροπῶν ἀνακάμπτων ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν οὔτε θάττον οὔτε βραδύτερον, ἀλλὰ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχοντα διαστήματα, τάχῃσιν ἴσοις χρώμενος μέχρι τῆς μετοπωρινῆς ἡμερίας ἔρχεται, καὶ ἴσην ἀποτελέσας ἡμέραν νυκτὶ παραύξειν ἄρχεται τὴν νύκτα μειῶν τὴν ἡμέραν ἄχρι χειμερινῆς τροπῆς· καὶ ὅταν ἀποτελέσῃ νύκτα μὲν μεγίστην, ἡμέραν δὲ βραχυτάτην, κατὰ τὰ αὐτὰ πάλιν διαστήματα ἀνακάμπτων ἐπὶ τὴν ἐαρινὴν ἡμερίαν ἀφικνεῖται. ^[5]

Heres 150 οὕτως τὰ χρόνων διαστήματα ἄνισα εἶναι δοκοῦντα ἰσότητος τῆς κατὰ τὸ μέγεθος ἐν οὐχὶ ταῖς αὐταῖς ἀλλ' ἐν διαφερούσαις τοῦ ἔτους ὥραις μεταποιεῖται.

Heres 151 τὸ παραπλήσιον μέντοι καὶ ἐν τοῖς μέρεσι τῶν ζώων καὶ μάλιστα ἀνθρώπων θεωρεῖται. ποὺς γὰρ ποδὶ καὶ χεὶρ χεὶρὶ καὶ τὰ ἄλλα σχεδὸν ἅπαντα ἴσα μεγέθει, τὰ ἐπὶ δεξιὰ τοῖς κατ' εὐνύμῃα. τὰ δ' ἴσα δυνάμει πάμπολλά ἐστὶν ἐν τε ξηροῖς καὶ ὑγροῖς, ὧν ἡ ἐπὶ κρῖσις ἐν μέτροις καὶ πλάστιγξι καὶ τοῖς παραπλησίοις θεωρεῖται. ^[5]

Heres 152 ἀναλογίᾳ δὲ σχεδὸν τὰ πάντα ἐστὶν ἴσα, μικρά τε αὖ καὶ μεγάλα ὅσα ἐν τῷ παντὶ κόσμῳ. λέγουσι γὰρ οἱ ἀκριβέστατα περὶ τῶν τῆς φύσεως ἐξητακότες, ὅτι ἀναλογίᾳ μὲν ἴσα τὰ τέτταρα στοιχεῖα ἐστὶν, ἀναλογίᾳ δὲ καὶ ὁ κόσμος ἅπας κραθεῖς τὸ ἴσον ἐκάστῳ τῶν μερῶν ἀπονεμούσῃ συνέστη τε καὶ συσταθεῖς εἰς ἅπαν διαμένει· καὶ τὰ περὶ ἡμᾶς μέντοι τέτταρα, ξηρόν, ὑγρόν, ψυχρόν τε αὖ καὶ θερμόν, τὴν δι' ἀναλογίας ἰσότητα κερασασμένην ἀρμόσασθαι, καὶ μηδὲν ἄλλο ἡμᾶς ἢ κρᾶσιν εἶναι τῶν τεσσάρων δυνάμεων ἀναλογίας ἰσότητι κραθεισῶν.

Heres 154 ἐπιὼν δέ τις ἕκαστα μῆκος ἂν ἄπειρον τῷ λόγῳ δύναται ἂν περιθεῖναι. τὰ <γὰρ> βραχύτατα ζῶα τοῖς μεγίστοις ἀναλογίᾳ σκοπῶν ἴσα ἂν εὖροι, ὡς χελιδόνα αἰετῷ καὶ τρίγλαν κῆτει καὶ μύρμηκα ἐλέφαντι. καὶ γὰρ σῶμα καὶ ψυχὴ καὶ πάθη, ἀλγηδόνες τε καὶ ἡδοναί, πρὸς δὲ καὶ οἰκειώσεις καὶ ἀλλοτριώσεις καὶ ὅσα ζώων φύσις χωρεῖ, πάντα σχεδὸν ἐστὶν ὁμοιότροπα τῷ τῆς ἀναλογίας ἰσοῦμενα κανόνι. ^[5]

Heres 155 οὕτως ἐθάρρησαν ἔνιοι καὶ τῷ παντὶ κόσμῳ τὸ βραχύτατον ζῶον, ἄνθρωπον, ἴσον ἀποφῆναι κατιδόντες ὅτι ἐκάτερον ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς κατέστηκε λογικῆς, ὥστε καὶ ἐναλλάττοντες βραχὺν μὲν κόσμον τὸν ἄνθρωπον, μέγαν δὲ ἄνθρωπον ἔφασαν τὸν κόσμον εἶναι.

Heres 156 ταῦτα δ' οὐκ ἀπὸ σκοποῦ διδάσκουσιν, ἀλλ' ἔγνωσαν ὅτι ἡ τοῦ θεοῦ τέχνη, καθ' ἣν ἐδημιούργει τὰ σύμπαντα, οὔτε ἐπίτασιν οὔτε ἄνεσιν δεχομένη, μένουσα δὲ ἡ αὐτὴ κατὰ τὴν ἐν ὑπερβολαῖς ἀκρότητα τελείως ἕκαστον τῶν ὄντων δεδημιούργηκε, πᾶσιν ἀριθμοῖς καὶ πάσαις ταῖς πρὸς τελειότητα ιδέαις καταχρησαμένου τοῦ πεποιηκότος. ^[5]

Heres 157 „κατὰ γὰρ τὸν μικρὸν καὶ κατὰ τὸν μέγαν,“ ὡς φησι Μωυσῆς, ἔκρινε (Deut. 1, 17) γεννῶν καὶ σχηματίζων ἕκαστα, μήτε δι' ἀφάνειαν ὕλης ὑφελὼν τι τοῦ τεχνικοῦ μήτε διὰ λαμπρότητα προσθεῖς· ἐπεὶ καὶ ὅσοι τῶν τεχνιτῶν εἰσι δόκιμοι, ἃς ἂν παραλάβωσιν ὕλας, εἴτε πολυτελεῖς εἶεν εἴτε καὶ εὐτελεστάται, δημιουργεῖν ἐθέλουσιν ἐπαινετῶς.

Heres 158 ἤδη δὲ τινες καὶ προσφιλοκαλοῦντες τὰ ἐν ταῖς εὐτελεστέραις οὐσίαις τεχνικώτερα τῶν ἐν ταῖς πολυτελεῖσιν εἰργάσαντο βουλευθέντες προσθήκη τοῦ ἐπιστημονικοῦ τὸ κατὰ τὴν ὕλην ἐνδέον ἐπανισῶσαι. ^[5]

Heres 159

τίμιον δ' οὐδὲν τῶν ἐν ὕλαις παρὰ θεῶ· διὸ τῆς αὐτῆς μετέδωκε πᾶσι τέχνης ἐξ ἴσου. παρὸ καὶ ἐν ἱεραῖς γραφαῖς λέγεται· „εἶδεν ὁ θεὸς τὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν“ (Gen. 1, 31), τὰ δὲ τοῦ αὐτοῦ τυγχάνοντα ἐπαίνου παρὰ τῷ ἐπαινοῦντι πάντως ἐστὶν ἰσότημα.

Heres 160 ἐπήνεσε δὲ ὁ θεὸς οὐ τὴν δημιουργηθεῖσαν ὕλην, τὴν ἄψυχον καὶ πλημμελῆ καὶ διαλυτὴν, ἔτι δὲ φθαρτὴν ἐξ ἑαυτῆς ἀνώμαλόν τε καὶ ἄνισον, ἀλλὰ τὰ ἑαυτοῦ τεχνικὰ ἔργα κατὰ μίαν ἴσιν καὶ ὁμαλὴν δύναμιν καὶ ἐπιστήμην ὁμοίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀποτελεσθέντα. παρὸ καὶ τοῖς τῆς ἀναλογίας κανόσιν ἴσα καὶ ὅμοια πάντα πᾶσιν ἐνομήσθη κατὰ τὸν τῆς τέχνης καὶ ἐπιστήμης λόγον. ἰσότητος δὲ εἰ καὶ τις ἄλλος ἐπαινέτης γέγονε Μωυσῆς, πρῶτον μὲν ὕμνων ἀεὶ καὶ πανταχοῦ καὶ δικαιοσύνην, ἥς ἴδιον, ὡς καὶ αὐτό που δηλοῖ τοῦνομα, τὸ δίχα τέμνειν εἰς μοῖρας τὰ τε σώματα καὶ τὰ πράγματα ἴσας, εἶτα ψέγων ἀδικίαν, τὴν ἀνισότητος τῆς ἐχθίστης δημιουργόν. ^[5]

Heres 162 ἀνισότης δὲ τοὺς διδύμους πολέμους ἔτεκε, τὸν τε ξενικὸν καὶ τὸν ἐμφύλιον, ὡς ἔμπαλιν εἰρήνην ἰσότης. τὰ δ' ἐγκώμια δικαιοσύνης καὶ τοὺς ψόγους ἀδικίας ἐναργέστατα διασυνίστησιν, ὅταν λέγῃ· „οὐ ποιήσετε ἄδικον ἐν κρίσει, ἐν μέτροις, ἐν σταθμοῖς, ἐν ζυγοῖς· ζυγὰ δίκαια καὶ στάθμια δίκαια καὶ μέτρα δίκαια καὶ χοῦς δίκαιος ἔσται ὑμῖν“ (Lev. 19, 35. 36), καὶ ἐν Ἐπινομίδι „οὐκ ἔσται ἐν μαρσίππῳ σου στάθμιον καὶ στάθμιον, μέγα ἢ μικρόν· οὐκ ἔσται ἐν τῇ οἰκίᾳ σου μέτρον καὶ μέτρον, μέγα ἢ μικρόν· στάθμιον ἀληθινὸν καὶ δίκαιον ἔσται σοι, ἵνα πολυήμερος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς, ἥς κύριος ὁ θεὸς σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ πᾶς ποιῶν ταῦτα, πᾶς ποιῶν ἄδικα“ (Deut. ^[10]

Heres 163 25, 13—16). οὐκοῦν ὁ φιλοδίκαιος θεὸς ἀδικίαν βδελύττεται καὶ μεμίσηκε, στάσεως καὶ κακῶν ἀρχήν. ποῦ δ' ἰσότητα τὴν δικαιοσύνης τροφὸν ὁ νομοθέτης οὐκ ἀποδέχεται ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς τοῦ παντὸς οὐρανοῦ γενέσεως; „διεχώρισε“ γὰρ φησὶν „ὁ θεὸς ἀνὰ μέσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους· καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν καὶ τὸ σκότος νύκτα“ (Gen. 1, 4. 5)· ἡμέραν γὰρ καὶ νύκτα καὶ φῶς καὶ σκότος ἰσότης ἔταξε τοῖς οὐσι. ^[5]

Heres 164 διεῖλεν ἰσότης καὶ τὸν ἄνθρωπον εἰς ἄνδρα καὶ γυναῖκα, δύο τμήματα, ἄνισα μὲν ταῖς ῥώμαις, πρὸς δὲ ἔσπευσεν ἡ φύσις, τρίτου τινὸς ὁμοίου γένεσιν, ἰσαίτατα. „ἐποίησε“ γὰρ φησὶν „ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν“ οὐκέτ' αὐτόν, ἀλλ' „αὐτοῦς“ ἐπιφέρει πληθυντικῶς (Gen. 1, 27), ἐφαρμοττων τὰ εἶδη τῷ γένει διαιρεθέντα, ὡς εἶπον, ἰσότητι. ^[5]

Heres 165 ψυχὸς γε μὴν καὶ καῦμα καὶ θέρος καὶ ἔαρ ἀνέγραψε (Gen. 8, 22), τὰς ἐτησίους ὥρας πάλιν τῷ αὐτῷ τομεῖ διαιρουμένας. αἶ γε μὴν πρὸ ἡλίου τρεῖς ἡμέραι ταῖς μεθ' ἡλίου ἰσάριθμοι γεγόνασιν (Gen. 1, 5 ss.), ἐξάδος τμηθείσης ἰσότητι πρὸς αἰῶνος καὶ χρόνου δήλωσιν· αἰῶνι μὲν γὰρ τὰς πρὸ ἡλίου τρεῖς ἀνατέθεικε, χρόνῳ δὲ τὰς μεθ' ἡλίου, ὅς ἐστι μίμημα αἰῶνος. ^[5]

Heres 166 τὰς δὲ τοῦ ὄντος πρώτας δυνάμεις, τὴν τε χαριστικὴν, καθ' ἣν ἐκοσμοπλάσται, ἡ προσαγορεύεται θεός, καὶ τὴν κολαστικὴν, καθ' ἣν ἄρχει καὶ ἐπιστατεῖ τοῦ γενομένου, ἡ προσονομάζεται κύριος, ὑπ' αὐτοῦ φησὶν ἐστῶτος ἐπάνω μέσου διαστέλλεσθαι· „λαλήσω γὰρ σοι“ φησὶν „ἄνωθεν τοῦ ἰλαστηρίου ἀνὰ μέσον τῶν δυεῖν Χερουβὶμ“ (Exod. 25, 21), ἵν' ἐπιδείξῃ ὅτι αἱ πρεσβύταται τοῦ ὄντος δυνάμεις ἰσάζουσιν, ἡ τε δωρητικὴ καὶ κολαστήριος, αὐτῷ τομεῖ χρώμεναι. ^[5]

Heres 167 τί δ'; αἱ στήλαι τῶν γενικῶν δέκα νόμων, ἃς ὀνομάζει πλάκας, οὐ δύο εἰσὶν ἰσάριθμοι τοῖς τῆς ψυχῆς μέρεσι, λογικῷ καὶ ἀλόγῳ, ἃ παιδευθῆναι τε καὶ σωφρονισθῆναι χρή, τεμνόμεναι πάλιν ὑπὸ τοῦ θεσμοθέτου μόνου; „αἱ γὰρ πλάκες ἔργον θεοῦ ἦσαν, καὶ ἡ γραφὴ γραφὴ θεοῦ κεκολλημένη ἐν ταῖς πλαξί“ (Exod.

Heres 168

32, 16). καὶ μὴν τῶν ἐν αὐταῖς δέκα λόγων, οἱ κυρίως εἰσὶ θεσμοί, διαίρεσις ἴση γέγονεν εἰς πεντάδας, ὧν ἡ μὲν προτέρα τὰ πρὸς θεὸν δίκαια, ἡ δὲ ἑτέρα τὰ πρὸς ἀνθρώπους περιέχει.

Heres 169 τῶν μὲν οὖν πρὸς θεὸν δικαίων πρῶτός ἐστι θεσμός ὁ ἐναντιούμενος τῇ πολυθέῳ δόξῃ, διδάσκων ὅτι μοναρχεῖται ὁ κόσμος· δεύτερος δὲ ὁ περὶ τοῦ μὴ θεοπλαστεῖν τὰ μὴ αἷτια γραφένων καὶ πλαστῶν ἐπιβούλοις τέχναις, αἷς Μωυσῆς ἐξήλασε τῆς καθ' αὐτὸν πολιτείας αἰδίου φυγὴν ἐπ' αὐταῖς ψηφισάμενος, ἵν' ὁ μόνος καὶ πρὸς ἀλήθειαν τιμᾶται θεός· τρίτος δὲ ὁ περὶ ὀνόματος κυρίου, <οὐ τοῦ> ὃ οὐδ' ἦλθεν εἰς γένεσιν—ἄρρητον γὰρ τὸ ὄν—, ἀλλὰ τοῦ ταῖς δυνάμεσιν ἐπιφημισθέντος, διείρηται γὰρ αὐτὸ μὴ λαμβάνειν ἐπὶ ματαίῳ· τέταρτος δὲ ὁ περὶ τῆς ἀειπαρθένου καὶ ἀμήτορος ἐβδομάδος, ἵνα τὴν ἀπραξίαν αὐτῆς μελετῶσα γένεσις εἰς μνήμην τοῦ ἀοράτως πάντα δρῶντος ἔρχηται· πέμπτος δὲ ὁ περὶ γονέων τιμῆς· καὶ γὰρ οὗτος ἱερὸς ἔχων τὴν ἀναφορὰν οὐκ ἐπ' ἀνθρώπους, ἀλλ' ἐπὶ τὸν σπορᾶς καὶ γενέσεως τοῖς ὅλοις αἷτιον, παρ' ὃν μήτηρ τε καὶ πατὴρ γεννᾶν ἔδοξαν, οὐ γεννῶντες, ἀλλ' ὄργανα γενέσεως ὄντες.
[5]

Heres 172 μεθόριος δ' ὁ θεσμός οὗτος ἐγγράφη τῆς τε πρὸς εὐσέβειαν τεινούσης πεντάδος καὶ τῆς ἀποτροπᾶς τῶν πρὸς τοὺς ὁμοίους ἀδικημάτων περιεχούσης, ἐπειδήπερ οἱ θνητοὶ γονεῖς τέλος εἰσὶν ἀθανάτων δυνάμεων, αἱ πάντα γεννῶσαι κατὰ φύσιν ἐπέτρεψαν ὑστάτῳ καὶ τῷ θνητῷ γένει μιμησαμένῳ τὴν περὶ τὸ γεννᾶν τέχνην σπεῖρειν· ἀρχὴ μὲν γὰρ γενέσεως ὁ θεός, τὸ δ' ἔσχατον καὶ ἀτιμότατον, τὸ θνητὸν εἶδος, τέλος.
[5]

Heres 173 ἡ δ' ἑτέρα πεντάς ἐστιν ἀπαγόρευσις μοιχείας, ἀνδροφονίας, κλοπῆς, ψευδομαρτυρίας, ἐπιθυμίας. οὗτοι γενικοὶ σχεδὸν πάντων ἀμαρτημάτων εἰσὶ κανόνες, ἐφ' οὓς ἕκαστον ἀναφέρεσθαι τῶν ἐν εἴδει συμβέβηκεν.

Heres 174 ἀλλὰ καὶ τὰς ἐνδελεχεῖς θυσίας ὁρᾶς εἰς ἴσα διηρημένας, ἦν τε ὑπὲρ ἑαυτῶν οἱ ἱερεῖς προσφέρουσι τῆς σεμιδάλεως καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους τῶν δουεῖν ἀμνῶν, οὓς ἀναφέρειν διείρηται. πρῶτὴ γὰρ τὰ ἡμίση τῶν λεχθέντων καὶ τὰ ἕτερα δειλινῆς ἐκέλευσεν ἱεουργεῖν ὁ νόμος (Lev. 6, 20. Exod. 29, 38. 39), ἵνα καὶ ὑπὲρ τῶν μεθ' ἡμέραν καὶ ὑπὲρ τῶν νύκτωρ ἀρδομένων ἅπασιν ἀγαθῶν ὁ θεὸς εὐχαριστῇται.
[5]

Heres 175 ὁρᾶς καὶ τοὺς προτιθεμένους ἄρτους ἐπὶ τῆς ἱερᾶς τραπέζης, ὡς <εἰς> ἴσα μέρη διανεμηθέντες οἱ δώδεκα ἀριθμῷ καθ' ἐξάδα τίθενται (Lev. 24, 6) μνημεῖα τῶν ἰσαρίθμων φυλῶν, ὧν τὴν ἡμίσειαν ἡ ἀρετὴ Λεῖα κεκληρήρωται ἐξ τεκοῦσα φυλάρχας, τὴν δ' ἑτέραν ἡμίσειαν οἱ τε Ῥαχὴλ καὶ οἱ τῶν παλλακῶν νόθοι. ὁρᾶς καὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ ποδῆρους δύο λίθους τῆς σμαράγδου πρὸς τε τοῖς δεξιοῖς καὶ πρὸς τοῖς εὐωνύμοις ἰσότητι διηρημένους, οἷς καθ' ἐξάδα ἐγγέγλυπται τὰ τῶν δώδεκα φυλαρχῶν ὀνόματα, θεῖα γράμματα ἐστηλιτευμένα, θεῶν φύσεων ὑπομνήματα (Exod. [5])

Heres 177 28, 9—12). τί δ'; οὐχὶ δύο ὄρη συμβολικῶς δύο γένη λαβὼν καὶ πάλιν ἰσότητι διακρίνας ἀναλογούσῃ τὸ μὲν ἀπένειμε τοῖς εὐλογοῦσι, τὸ δ' αὖ τοῖς καταρωμένοις ἐξ ἐφ' ἑκατέρου στήσας φυλάρχας (Deut. 27, 11—13), ἵνα τοῖς χρείοις νοουθεσίας οὓσιν ἐπιδείξῃ, ὅτι καὶ ἰσαρίθμοι <ταῖς> εὐλογίαις αἱ ἀραὶ καὶ σχεδόν, εἰ θέμις εἰπεῖν, ἰσότητοι; ὁμοίως γὰρ οἱ τε ἔπαινοι τῶν ἀγαθῶν καὶ οἱ ψόγοι τῶν μοχθηρῶν ὠφελοῦσιν, ἐπεὶ καὶ τὸ φυγεῖν τὸ κακὸν τῷ τάγαθόν ἐλέσθαι παρὰ τοῖς εὖ φρονοῦσιν ὅμοιον καὶ ταῦτὸν ἐνομίσθη.
[5]

Heres 179 καταπλήττει με καὶ ἡ τῶν προσαγομένων τῷ ἰλασμῷ δουεῖν τράγων ἐπὶ κρίσις ὁμοῦ καὶ διανομὴ τευνομένων ἀδὴλῳ καὶ ἀτεκμάρτῳ τομεῖ, κλήρῳ· λόγων γὰρ δουεῖν ὁ μὲν τὰ τῆς θείας ἀρετῆς πραγματευόμενος ἀνιεροῦται καὶ ἀνατίθεται θεῷ, ὁ δὲ τὰ τῆς ἀνθρωπίνης κακοδαιμονίας ἐξηλωκῶς γενέσει τῇ φυγάδι· καὶ γὰρ ὃν ἔλαχεν αὕτη κλῆρον, ἀποπομπαῖον καλοῦσιν οἱ χρησμοί (Lev. 16, 8), ἐπειδὴ μετανίσταται καὶ διώκισται καὶ μακρὰν ἀπελήλαται σοφίας.

ἐπισήμων γε μὴν καὶ ἀσήμων ὥσπερ νομισμάτων, οὕτως καὶ πραγμάτων ὄντων ἐν τῇ φύσει πολλῶν ὁ ἀόρατος τομεὺς οὐ δοκεῖ σοι διελεῖν πάντ' εἰς μοίρας ἴσας καὶ τὰ μὲν ἐπίσημα καὶ δόκιμα τῷ παιδείας ἐραστῇ, τῷ δὲ ἀμαθαίνοντι τὰ ἀτύπωτα καὶ ἄσημα προσνεῖμαι; „ἐγένετο“ γάρ φησι „τὰ μὲν ἄσημα τοῦ Λάβαν, τὰ δὲ ἐπίσημα τοῦ Ἰακώβ“ (Gen. ^[5]

Heres 181 30, 42). καὶ γὰρ ἡ ψυχὴ, τὸ κήρινον, ὡς εἶπε τις τῶν ἀρχαίων, ἐκμαγεῖον, σκληρὰ μὲν οὖσα καὶ ἀντίτυπος ἀπωθεῖ καὶ ἀποσείεται τοὺς ἐπιφερομένους χαρακτηῖρας καὶ ἀσχημάτιστος ἐξ ἀνάγκης διαμένει, πειθήνιος δ' ὑπάρχουσα καὶ μετρίως ὑπείκουσα βαθεῖς τοὺς τύπους δέχεται καὶ ἀναμαξαμένη τὰς σφραγίδας ἄκρως διαφυλάττει τὰ ἐνσημανθέντα ἀνεξάλειπτα εἶδη. ^[5]

Heres 182 θαυμαστὴ μέντοι καὶ ἡ τοῦ τῶν θυσιῶν αἵματος ἴση διανομή, ἣν ὁ ἀρχιερεὺς Μωυσῆς φύσει διδασκάλῳ χρησάμενος διένειμε. „λαβὼν“ γάρ φησι „τὸ ἥμισυ τοῦ αἵματος ἐνέχεεν εἰς κρατῆρας· τὸ δὲ ἥμισυ προσέχεε πρὸς τὸ θυσιαστήριον“ (Exod. 24, 6), ὅπως ἀναδιδάξῃ, ὅτι τὸ σοφίας ἱερὸν γένος διττόν ἐστι, τὸ μὲν θεῖον, τὸ δὲ ἀνθρώπινον· καὶ τὸ μὲν θεῖον ἀμιγὲς καὶ ἄκρατον, οὗ ἕνεκα τῷ ἀμιγεῖ καὶ ἀκράτῳ καὶ κατὰ τὴν μόνωσιν μονάδι ὄντι σπένδεται θεῷ, τὸ δὲ ἀνθρώπινον μικτὸν καὶ κεκραμένον, ὃ τοῦ μικτοῦ καὶ συνθέτου καὶ κεκραμένου γένους κατασκεδάννυται ἡμῶν, ὁμόνοϊαν καὶ κοινωνίαν καὶ τί γὰρ ἄλλο ἢ κρᾶσιν μερῶν τε καὶ ἡθῶν ἐργασόμενον. ^[5]

Heres 184 ἀλλὰ γὰρ καὶ τῆς ψυχῆς τὸ μὲν ἀμιγὲς καὶ ἄκρατον μέρος ὁ ἀκραιφνέστατος νοῦς ἐστίν, ὃς ἀπ' οὐρανοῦ καταπνευσθεὶς ἄνωθεν ὅταν ἄνοσος καὶ ἀπήμων διαφυλαχθῇ, τῷ καταπνεύσαντι καὶ ἀπαθῇ παντὸς κακοῦ διαφυλάξαντι προσηκόντως ὅλος εἰς ἱερὰν σπονδὴν ἀναστοιχειωθείς ἀνταποδίδοται· τὸ δ' αὖ μικτὸν γένος τὸ αἰσθήσεών ἐστιν, ᾧ κρατῆρας οἰκείους ἡ φύσις ἐδημιούργησε. ^[5]

Heres 185 κρατῆρες δὲ ὁράσεως μὲν ὀφθαλμοί, ἀκοῆς δὲ ὦτα καὶ μυκτῆρες ὁσφρήσεως καὶ τῶν ἄλλων αἰ ἀρμόττουσαι δεξαμεναί. τούτοις ἐπιχεῖ τοῖς κρατῆρσιν ὁ ἱερὸς λόγος τοῦ αἵματος ἀξίων τὸ ἄλογον ἡμῶν μέρος ψυχωθῆναι καὶ τρόπον τινὰ λογικὸν γενέσθαι, ταῖς μὲν νοουθεσίαις περιόδοις ἀκολουθῆσαν, ἀγνεῦσαν δὲ τῶν ὀλκὸν ἀπατεῶνα προτεινόντων δύνάμιν αἰσθητῶν. ^[5]

Heres 186 ἄρ' αὖ γε οὐχὶ τοῦτον τὸν τρόπον καὶ τὸ δίδραχμον διενεμήθη τὸ ἅγιον, ἵνα τὸ μὲν ἥμισυ αὐτοῦ, τὴν δραχμὴν, καθιερώμεν λύτρα τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς κατατιθέντες (Exod. 30, 12, 13), ἣν ὁ μόνος ἀψευδῶς ἐλευθερός καὶ ἐλευθεροποιὸς θεὸς ὠμῆς καὶ πικρᾶς παθῶν καὶ ἀδικημάτων δεσποτείας ἰκετευθεὶς, ἔστι δ' ὅτε καὶ χωρὶς ἰκεσίας, ἀνὰ κράτος ἐκλύει, τὸ δ' ἕτερον μέρος τῷ ἀνελευθέρῳ καὶ δουλοπρεπεῖ γένει καταλίπωμεν, οὗ κεκοινώνηκεν ὁ λέγων· „ἠγάπηκα τὸν κύριόν μου,“ τὸν ἡγεμόνα ἐν ἐμοὶ νοῦν, „καὶ τὴν γυναῖκά μου,“ τὴν φίλην καὶ οἰκουρὸν παθῶν αἰσθησιν, „καὶ τὰ παῖδιά,“ τὰ κακὰ τούτων ἔγγονα, „οὐκ ἄπειμι ἐλευθεροῦ“ (Exod. ^[10]

Heres 187 21, 5). ἀνάγκη γὰρ καὶ τῷ τοιοῦτῳ γένει κληρὸν ἄκληρον καὶ ἀποπομπάϊον ἐκ τοῦ διδράχμου δοθῆναι, ἐναντίον τῇ ἀνατεθειμένῃ δραχμῇ τε καὶ μονάδι· μονὰς δὲ οὔτε προσθήκην οὔτε ἀφαίρεσιν δέχεσθαι πέφυκεν, εἰκὼν οὖσα τοῦ μόνου πλήρους θεοῦ.

Heres 188 χαῦνα γὰρ τά τε ἄλλα ἐξ ἑαυτῶν, εἰ δέ που καὶ πυκνωθεῖη, λόγῳ σφίγγεται θεῷ. κόλλα γὰρ καὶ δεσμός οὗτος πάντα τῆς οὐσίας ἐκπεπληρωκῶς· ὁ δ' εἵρας καὶ συνυφήνας ἕκαστα πλήρης αὐτὸς ἑαυτοῦ κυρίως ἐστίν, οὐ δεηθεὶς ἑτέρου τὸ παράπαν.

Heres 189 εἰκότως οὖν ἐρεῖ Μωυσῆς· „ὁ πλουτῶν οὐ προσθήσει, καὶ ὁ πενόμενος οὐκ ἐλαττώσει ἀπὸ τοῦ ἡμίσεος τοῦ διδράχμου“ (Exod. 30, 15), ὅπερ ἐστίν, ὡς ἔφην, δραχμὴ τε καὶ μονὰς ἢ πᾶς ἂν ἀριθμὸς εἴποι τὸ ποιητικὸν ἐκεῖνο ἐν σοὶ μὲν λήξω, σέο δ' ἄρξομαι. λήγει τε γὰρ ἀναλυόμενος ὁ κατὰ σύνθεσιν ἀπειράκις ἄπειρος ἀριθμὸς εἰς μονάδα, ἄρχεται τε αὖ πάλιν ἀπὸ μονάδος εἰς ἀπερίγραφον συντιθέμενος πλήθος. ^[5]

- Heres 190 διόπερ οὐδ' ἀριθμόν, ἀλλὰ στοιχεῖον καὶ ἀρχὴν ἀριθμοῦ ταύτην ἔφασαν, οἷς ζητεῖν ἐπιμελές.
- Heres 191 ἔτι τοίνυν τὴν οὐράνιον τροφήν—σοφία δέ ἐστιν—τῆς ψυχῆς, ἣν καλεῖ μάννα, διανέμει πᾶσι τοῖς χρησομένοις θεῖος λόγος ἐξ ἴσου, πεφροντικῶς διαφερόντως ἰσότητος. μαρτυρεῖ δὲ Μωυσῆς λέγων· „οὐκ ἐπλεόνασεν ὁ τὸ πολὺ, καὶ ὁ τὸ ἔλαττον οὐκ ἡλαττόνησεν“ (Exod. 16, 18), ἡνίκα τῷ τῆς ἀναλογίας ἐχρήσαντο θαυμαστῶ καὶ περιμαχίτῳ μέτρῳ δι' οὗ συνέβη μαθεῖν, ὅτι ἕκαστος „εἰς τοὺς καθήκοντας“ (Exod. 16, 16) παρ' ἑαυτῷ συνέλεξεν οὐκ ἀνθρώπους μᾶλλον ἢ λογισμοὺς καὶ τρόπους· ὁ γὰρ ἐπέβαλεν ἐκάστῳ, τοῦτ' ἀπεκληρώθη προνοητικῶς, ὥς μὴθ' ὑστερεῖσθαι μὴτ' αὐτὸ περιττεῦσαι. ^[5]
- Heres 192 τὸ δὲ παραπλήσιον τῆς κατ' ἀναλογίαν ἰσότητος ἔστιν εὐρεῖν καὶ ἐπὶ τοῦ λεγομένου Πάσχα. Πάσχα δέ ἐστιν, ὅταν ἡ ψυχὴ τὸ μὲν ἄλογον πάθος ἀπομαθεῖν μελετᾷ, τὴν δ' εὐλογον εὐπάθειαν ἐκουσίως πάσχει· διείρηται γάρ, „ἐὰν ὀλίγοι ὦσιν οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὥστε μὴ ἱκανοὺς εἶναι εἰς τὸ πρόβατον, τὸν πλησίον γείτονα προσλαβεῖν, κατ' ἀριθμὸν ψυχῶν, ἵν' ἕκαστος τὸ ἀρκοῦν αὐτῷ συναριθμηταί“ (Exod.
- Heres 193 12, 4), μοῖραν, ἥς ἐστιν ἐπάξιός τε καὶ χρεῖος, εὐρισκόμενος.
- Heres 194 ἐπειδὴν δὲ καὶ τρόπον χώρας τὴν ἀρετὴν εἰς τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς ἐθέλησιν διανέμειν, τοῖς πλείοσι πλεονάζειν καὶ τοῖς ἐλάττοσιν ἐλαττοῦν τὴν κατάσχεσιν προστάττει (Num. 35, 8), δικαίων μὴτε τοὺς μείζους ἐλαττόνων ἀξιοῦν—κενοὶ γὰρ ἐπιστήμης ἔσονται—μὴτε τοὺς ἐλάττους μειζόνων· χωρῆσαι γὰρ τὸ μέγεθος αὐτῶν οὐ δυνήσονται. τῆς δὲ κατ' ἀριθμὸν ἰσότητος ἐναργέστατον δεῖγμά ἐστι τὰ τε τῶν δώδεκα ἀρχόντων ἱερὰ δῶρα (Num. ^[5]
- Heres 195 7, 10 sq.) καὶ ἔτι τὰ ἀπὸ τῶν δώρων διανεμόμενα τοῖς ἱερεῦσιν· „ἐκάστῳ“ γὰρ φησι „τῶν υἱῶν Ἀαρὼν ἔσται τὸ ἴσον“ (Lev.
- Heres 196 6, 40). παγκάλῃ δὲ καὶ ἡ περὶ τὴν σύνθεσιν τῶν ἐκθυμιωμένων ἐστὶν ἰσότης· λέγεται γάρ· „λάβε σεαυτῷ ἡδύσματα, στακτὴν, ὄνυχα καὶ χαλβάνην ἡδυσμοῦ καὶ λίβανον διαφανῆ, ἴσον ἴσῳ, καὶ ποιήσουσιν αὐτὸ θυμίαμα μύρον, μυρεψοῦ ἔργον συνθέσεως καθαρᾶς, ἔργον ἅγιον“ (Exod. 30, 34, 35). ἕκαστον γὰρ τῶν μερῶν ἐκάστῳ φησὶ δεῖν ἴσον συνέρχεσθαι πρὸς τὴν τοῦ ὄλου κρᾶσιν. ^[5]
- Heres 197 ἔστι δ' οἶμαι τὰ τέτταρα ταῦτα, ἐξ ὧν τὸ θυμίαμα συντίθεται, σύμβολα τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν ἀπετελέσθη σύμπας ὁ κόσμος. στακτὴν μὲν γὰρ ὕδατι, γῇ δὲ ὄνυχᾳ, χαλβάνην δὲ ἀέρι, τὸν δὲ διαφανῆ λιβανωτὸν πυρὶ ἀπεικάζει· στακτὴ μὲν γὰρ παρὰ τὰς σταγόνας ὕδατῶδες, ξηρὸν δὲ ὄνυξ καὶ γεῶδες, τῇ δὲ χαλβάνῃ τὸ ἡδυσμοῦ πρὸς τὴν ἀέρος ἔμφασιν προσετέθη—τὸ γὰρ εὐῶδες ἐν ἀέρι—, τῷ δὲ λιβανωτῷ τὸ διαφανὲς πρὸς φωτὸς ἔνδειξιν. ^[5]
- Heres 198 διὸ καὶ τὰ βάρος ἔχοντα τῶν κούφων διεχώρισε, τὰ μὲν τῷ συμπλεκτικῷ συνδέσμῳ ἐνώσας, τὰ δὲ διαλελυμένως ἐξενεγκών· ἔφη γάρ· „λάβε σεαυτῷ ἡδύσματα, στακτὴν, ὄνυχᾳ“, ταῦτα ἀσύνδετα, τῶν βάρος ἐχόντων, ὕδατός τε καὶ γῆς, σύμβολα, εἴτα ἀφ' ἐτέρας ἀρχῆς μετὰ συμπλοκῆς „καὶ χαλβάνην ἡδυσμοῦ καὶ λίβανον διαφανῆ“, ταῦτα πάλιν καθ' ἑαυτά, τῶν κούφων, ἀέρος καὶ πυρός, [τὰ] σημεῖα. τὴν δὲ τούτων ἐμμελῆ σύνθεσιν τε καὶ κρᾶσιν τὸ πρεσβύτατον καὶ τελειότατον ἔργον ἅγιον ὡς ἀληθῶς εἶναι συμβέβηκε, τὸν κόσμον, ὃν διὰ συμβόλου τοῦ θυμιάματος οἶται δεῖν εὐχαριστεῖν τῷ πεποιηκότι, ἵνα λόγῳ μὲν ἡ μυρεψικὴ τέχνη κατασκευασθεῖσα σύνθεσις ἐκθυμιᾶται, ἔργῳ δὲ ὁ θεὸς σοφίᾳ δημιουργηθεὶς κόσμος ἅπας ἀναφέρηται πρῶι καὶ δειλινῇς ὀλοκαυτούμενος. ^[5]
- Heres 200 βίος γὰρ ἐμπρεπὴς κόσμῳ τῷ πατρὶ καὶ ποιητῇ συνεχῶς καὶ ἀδιαστάτως εὐχαριστεῖν, μονονοῦκ ἐκθυμῶντι καὶ ἀναστοιχειοῦντι ἑαυτὸν πρὸς ἔνδειξιν τοῦ μηδὲν θησαυρίζεσθαι, ἀλλ' ὅλον ἑαυτὸν ἀνάθημα ἀνατιθέναι τῷ γεγεννηκότι θεῷ.
- Heres 201

θαυμάζω καὶ τὸν μετὰ σπουδῆς ἀπνευστὶ δραμόντα συντόνως ἱερὸν λόγον, „ἵνα στῇ μέσος τῶν τεθνηκότων καὶ τῶν ζώντων· εὐθὺς“ γάρ φησι Μωυσῆς „ἐκόπασεν ἡ θραῦσις“ (Num. 16, 47. 48). ἀλλ’ οὐκ ἔμελλε κοπάσαι καὶ ἐπικουφίσαι τὰ περιθρύπτοντα καὶ καταγνύντα καὶ συντρίβοντα τὴν ἡμετέραν ψυχὴν, διακρίναντος καὶ διατειχίσαντος τοῦ θεοφιλοῦς τοῦς ὁσίους, οἳ ζῶσιν ἀψευδῶς, ἀπὸ τῶν ἀνοσίων, οἳ τεθνήκασιν πρὸς ἀλήθειαν, λογισμῶν; τῷ γὰρ ἐγγὺς εἶναι πολλάκις νοσοῦντων καὶ οἱ σφόδρα ὑγιαίνοντες ἐνδεξάμενοι τὴν ἐκείνων νόσον ἐμέλλησαν τελευτῆσαι. ^[5]

Heres 202 τοῦτο δ’ ἀμήχανον ἔτι παθεῖν ἢν διαζευχθέντας ὄρω μέσῳ παγέντι δυνατωτάτῳ, ὃς τὰς ἐφόδους καὶ ἐπιδρομὰς τοῦ χείρονος μέρους ἀπὸ τοῦ βελτίονος ἀπώσσει.

Heres 203 τεθαύμακα δὲ ἔτι μᾶλλον, ἐπειδὴν κατακούων τῶν λογίων ἀναδιδάσκωμαι, ὃν τρόπον εἰσῆλθεν ἡ νεφέλη μέση τῆς τε Αἰγυπτιακῆς καὶ τῆς Ἰσραηλιτικῆς στρατιᾶς (Exod. 14, 20)· ὑπὸ γὰρ τοῦ φιλοπαθοῦς καὶ ἀθέου τὸ ἐγκρατὲς καὶ θεοφιλὲς γένος οὐκέτ’ εἶασε διώκεσθαι τὸ σκεπαστήριον καὶ σωτήριον τῶν φίλων, ἀμυντήριον δὲ καὶ κολαστήριον τῶν ἐχθρῶν ὄπλον, ἡ νεφέλη. ^[5]

Heres 204 διανοίαις μὲν γὰρ ἀρετώσαις ἡρέμα σοφίαν ἐπιψεκάζει, τὴν ἀπαθῆ φύσει παντὸς κακοῦ, λυπραῖς δὲ καὶ ἀγόνις ἐπιστήμης ἀθρόας κατανίφει τιμωρίας, κατακλυσμὸν φθορὰν οἰκτίστην ἐπιφέρει.

Heres 205 τῷ δὲ ἀρχαγγέλῳ καὶ πρεσβυτάτῳ λόγῳ δωρεὰν ἔδωκεν ἐξαίρετον ὃ τὰ ὅλα γεννήσας πατήρ, ἵνα μεθόριος στὰς τὸ γενόμενον διακρίνη τοῦ πεποιηκότος. ὃ δ’ αὐτὸς ἰκέτης μὲν ἐστὶ τοῦ θνητοῦ κηραίνοντος αἰεὶ πρὸς τὸ ἄφθαρτον, πρεσβευτὴς δὲ τοῦ ἡγεμόνος πρὸς τὸ ὑπήκοον.

Heres 206 ἀγάλλεται δὲ ἐπὶ τῇ δωρεᾷ καὶ σεμνυνόμενος αὐτὴν ἐκδιηγεῖται φάσκων· „κἀγὼ εἰστήκειν ἀνὰ μέσον κυρίου καὶ ὑμῶν“ (Deut. 5, 5), οὔτε ἀγέννητος ὡς ὁ θεὸς ὦν οὔτε γεννητὸς ὡς ὑμεῖς, ἀλλὰ μέσος τῶν ἄκρων, ἀμφοτέροις ὁμηρεῶν, παρὰ μὲν τῷ φυτεύσαντι πρὸς πίστιν τοῦ μὴ σύμπαν ἀφηνιάσαι ποτὲ καὶ ἀποστῆναι τὸ γεγονός ἀκοσμίαν ἀντὶ κόσμου ἐλόμενον, παρὰ δὲ τῷ φύντι πρὸς εὐελπιστίαν τοῦ μήποτε τὸν ἴλεω θεὸν περιιδεῖν τὸ ἴδιον ἔργον. ἐγὼ γὰρ ἐπικηρυκεύομαι τὰ εἰρηναῖα γενέσσει παρὰ τοῦ καθαιρεῖν πολέμους ἐγνωκότος εἰρηνοφύλακος αἰεὶ θεοῦ. Διδάξας οὖν ἡμᾶς περὶ τῆς εἰς ἴσα τομῆς ὁ ἱερὸς λόγος καὶ πρὸς τὴν τῶν ἐναντίων ἐπιστήμην ἄγει φάσκων ὅτι τὰ τμήματα „ἔθηκεν ἀντιπρόσωπα ἀλλήλοισ“ (Gen. ^[5]

Heres 207 15, 10). τῷ γὰρ ὄντι πάνθ’ ὅσα ἐν κόσμῳ σχεδὸν ἐναντία εἶναι πέφυκεν, ἀρκτέον δὲ ἀπὸ τῶν πρώτων· θερμὸν ἐναντίον ψυχρῷ καὶ ξηρὸν ὑγρῷ καὶ κοῦφον βαρεῖ καὶ σκότος φωτὶ καὶ νύξ ἡμέρᾳ, καὶ ἐν οὐρανῷ μὲν ἡ ἀπλανὴς τῇ πεπλανημένῃ φορᾷ, κατὰ δὲ τὸν ἀέρα αἰθρία νεφώσσει, νηνεμία πνεύμασι, θέρει χειμῶν, ἔαρι μετόπωρον—τῷ μὲν γὰρ ἀνθεῖ, τῷ δὲ φθίνει τὰ [δ’] ἔγγεια—, πάλιν ὕδατος τὸ γλυκὺ τῷ πικρῷ καὶ γῆς ἡ στεῖρα τῇ γονίμῳ. ^[5]

Heres 209 καὶ τᾶλλα δὲ ἐναντία προὔπτα, σώματα ἀσώματα, ἔμψυχα ἄψυχα, λογικὰ ἄλογα, θνητὰ ἀθάνατα, αἰσθητὰ νοητά, καταληπτὰ ἀκατάληπτα, στοιχεῖα ἀποτελέσματα, ἀρχὴ τελευτὴ, γενεσις φθορὰ, ζωὴ θάνατος, νόσος ὑγεία, λευκὸν μέλαν, δεξιὰ εὐώνυμα, δικαιοσύνη ἀδικία, φρόνησις ἀφροσύνη, ἀνδρεία δειλία, σωφροσύνη ἀκολασία, ἀρετὴ κακία, καὶ τὰ τῆς ἐτέρας πάντα εἶδη τοῖς τῆς ἐτέρας εἶδεσι πᾶσι· πάλιν γραμματικὴ ἀγραμματία, μουσικὴ ἀμουσία, παιδεία ἀπαιδευσία, συνόλως τέχνη ἀτεχνία, καὶ τὰ ἐν ταῖς τέχναις, φωνήεντα στοιχεῖα καὶ ἄφωνα, ὀξεῖς καὶ βαρεῖς φθόγγοι, εὐθεῖαι καὶ περιφερεῖς γραμμαί· καὶ ἐν ζώοις καὶ φυτοῖς ἄγονα γόνιμα, πολυτόκα ὀλιγοτόκα, ὥτοκα ζωτόκα, μαλάκεια ὀστροκόδεσμα, ἄγρια ἡμέρα, μονωτικὰ ἀγελαῖα· καὶ πάλιν πενία πλοῦτος, δόξα ἀδοξία, δυσγένεια εὐγένεια, ἔνδεια περιουσία, πόλεμος εἰρήνη, νόμος ἀνομία, εὐφυΐα ἀφυΐα, ἀπονία πόνος, νεότης γῆρας, ἀδυναμία δύναμις, ἀσθένεια ῥώμη. ^[5]

- Heres 212 καὶ τί δεῖ τὰ καθ' ἕκαστον ἀναλέγεσθαι ἀπερίγραφα καὶ ἀπέρατ' ὄντα τῷ πλήθει; παγκάλως οὖν ὁ τῶν τῆς φύσεως ἐρμηνεὺς πραγμάτων, τῆς ἀργίας καὶ ἀμελετησίας ἡμῶν λαμβάνων οἶκτον ἐκάστοτ' ἀφθόνως ἀναδιδάσκει, καθὰ καὶ νῦν, τὴν ἀντιπρόσωπον ἐκάστων θέσιν οὐχ ὀλοκλήρων, ἀλλὰ τμημάτων ὑπαρχόντων· ἐν γὰρ τὸ ἐξ ἀμφοῖν τῶν ἐναντίων, οὗ τμηθέντος γινώριμα τὰ ἐναντία. ^[5]
- Heres 214 οὐ τοῦτ' ἐστίν, ὃ φασιν Ἕλληνες τὸν μέγαν καὶ ἀοίδιμον παρ' αὐτοῖς Ἡράκλειτον κεφάλαιον τῆς αὐτοῦ προστησάμενον φιλοσοφίας αὐχεῖν ὡς ἐφ' εὐρέσει καινῇ; παλαιὸν γὰρ εὕρεμα Μωυσέως ἐστὶ τὸ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τὰ ἐναντία τμημάτων λόγον ἔχοντα ἀποτελεῖσθαι, καθάπερ ἐναργῶς ἐδείχθη. Ταῦτα μὲν οὖν καὶ ἐν ἐτέροις ἀκριβώσομεν. ^[5]
- Heres 215 ἄξιον δὲ καὶ ἐκεῖνο μὴ παρησυχασθῆναι· τὰ γὰρ λεγόμενα διχοτομήματα τριῶν ζώων δίχα διαιρεθέντων ἐξ ἐγένετο, ὡς ἑβδομον τὸν τομέα εἶναι λόγον, διαστέλλοντα τὰς τριάδας, μέσον αὐτὸν ἰδρυμένον.
- Heres 216 τὸ παραπλήσιόν μοι δοκεῖ σαφέστατα μεμνηῦσθαι καὶ ἐπὶ τῆς ἱερᾶς λυχνίας· δεδημιούργηται γὰρ ἐξ καλαμίσκους ἔχουσα, τρεῖς ἐκατέρωθεν, ἐβδόμη δὲ αὐτὴ μέση, διαιροῦσα καὶ διακρίνουσα τὰς τριάδας. τορευτὴ γὰρ ἐστὶ, τεχνικὸν καὶ δόκιμον θεῖον ἔργον, ἐξ ἐνὸς χρυσοῦ καθαροῦ (Exod. 25, 30. 38, 13. 14)· τὸ γὰρ ἐν καὶ μόνον καὶ καθαρὸν ὄντως ἐβδομάδα τὴν ἀμήτορα γεγέννηκεν ἐξ αὐτοῦ μόνου, μὴ προσχρησάμενον ὕλῃ τὸ παράπαν. ^[5]
- Heres 217 χρυσὸν δ' οἱ ἐγκωμιάζοντες πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα λέγουσι τῶν εἰς ἔπαινον, δύο δὲ τὰ ἀνωτάτω, ἐν μὲν, ὅτι ἰὸν οὐ παραδέχεται, ἕτερον δέ, ὅτι εἰς ὑμένας λεπτοτάτους ἀρραγῆς διαμένων ἐλαύνεται τε καὶ χεῖται. σύμβολον οὖν εἰκότως μείζονος φύσεως γέγονε, ἢ ταθεῖσα καὶ κεχυμένη καὶ φθάσασα πάντῃ πλήρης ὅλη δι' ὅλων ἐστίν, εὐαρμόστως καὶ τὰ ἄλλα συνυφήνασα. ^[5]
- Heres 218 περὶ τῆς προειρημένης λυχνίας ὁ τεχνίτης διαλεγόμενος πάλιν φησίν, ὅτι „ἐκ τῶν καλαμίσκων εἰσὶν οἱ βλαστοὶ ἐξέχοντες, τρεῖς ἐκατέρωθεν, ἐξισούμενοι ἀλλήλοις· καὶ τὰ λαμπάδια αὐτῶν, ἃ ἐστὶν ἐπὶ τῶν ἄκρων, καρυωτὰ ἐξ αὐτῶν· καὶ τὰ ἀνθέμια ἐν αὐτοῖς, ἵν' ὥσιν ἐπ' αὐτῶν οἱ λύχνοι καὶ τὸ ἀνθέμιον τὸ ἑβδομον ἐπ' ἄκρου τοῦ λαμπαδίου ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἄνωθεν, στερεὸν ὅλον χρυσοῦν· καὶ ἐπτὰ λύχνους ἐπ' αὐτῆς χρυσοῦς“ (Exod. ^[5]
- Heres 219 38, 15—17)· ὥστε διὰ πολλῶν ἤδη κατασκευάζεσθαι, ὅτι ἐξᾶς εἰς δύο τριάδας ὑπὸ μέσου τοῦ ἐβδόμου λόγου διήρηται, καθάπερ ἔχει νυνί· πᾶσα γὰρ ἡ λυχνία σὺν τοῖς ὀλοσχερεστάτοις μέρεσιν αὐτῆς, ἃ ἐξ ἐστὶν, ἐπάγη, λαμπαδίων ἐπτὰ, ἀνθεμίων ἐπτὰ, λύχνων ἐπτὰ.
- Heres 220 διαιροῦνται δὲ οἱ μὲν ἐξ λύχνοι τῷ ἐβδόμῳ, τὰ δὲ ἀνθέμια ὁμοίως τῷ μέσῳ καὶ τὰ λαμπάδια τὸν αὐτὸν τρόπον ὑπὸ τοῦ ἐβδόμου καὶ μέσου, οἱ δὲ ἐξ καλαμίσκοι καὶ οἱ ἐκπεφυκότες ἴσοι βλαστοὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ στελέχους τῆς ἐβδόμης.
- Heres 221 πολὺν δ' ὄντα τὸν περὶ ἐκάστου λόγον ὑπερθετέον εἰσαϋθίς. τοσοῦτο δὲ αὐτὸ μόνον ὑπομνηστέον, ὅτι τῆς κατ' οὐρανὸν τῶν ἐπτὰ πλανήτων χορείας μίμημά ἐστιν ἡ ἱερὰ λυχνία καὶ οἱ ἐπ' αὐτῆς ἐπτὰ λύχνοι.
- Heres 222 πῶς; ἐρήσεται τις ἴσως· ὅτι, φήσομεν, ὅνπερ τρόπον οἱ λύχνοι, οὕτως καὶ τῶν πλανήτων ἕκαστος φωσφορεῖ· λαμπρότατοι γὰρ ὄντες αὐγοειδεστάτας ἄχρι γῆς ἀποστέλλουσιν ἀκτῖνας, διαφερόντως δ' ὁ μέσος τῶν ἐπτὰ, ἥλιος. μέσον δ' αὐτὸν οὐ μόνον ἐπεὶ μέσῃ ἐπέχει χώραν, ὡς ἡξιώσαντινες, καλῶ, ἀλλ' ὅτι καὶ θεραπεύεσθαι καὶ δορυφορεῖσθαι πρὸς ὑπασπιζόντων ἐκατέρωθεν ἀξιώματος ἕνεκα καὶ μεγέθους καὶ ὠφελειῶν, ἃς τοῖς ἐπιγεῖοις ἅπασι παρέχει, δίκαιος ἄλλως ἐστί.
- Heres 224

τὴν δὲ τῶν πλανήτων τάξιν ἄνθρωποι παγίως μὴ κατειληφότες—τί δ' ἄλλο τῶν κατ' οὐρανὸν ἴσχυσαν κατανοῆσαι βεβαίως; —εἰκοτολογοῦσιν, ἄριστα δ' ἐμοὶ στοχάζεσθαι δοκοῦσιν οἱ τὴν μέσσην ἀπονενεμηκότες ἡλίῳ τάξιν, τρεῖς μὲν ὑπὲρ αὐτὸν καὶ μετ' αὐτὸν τοὺς ἴσους εἶναι λέγοντες, ὑπὲρ αὐτὸν μὲν φαίνοντα, φαέθοντα, πυρόεντα, εἴθ' ἥλιον, μετ' αὐτὸν δὲ στίλβοντα, φωσφόρον, τὴν ἀέρος γείτονα σελήνην. ^[5]

Heres 225 ἐπίγειον οὖν βουλευθεὶς ἀρχετύπου τῆς κατ' οὐρανὸν σφαίρας ἑπταφεγγοῦς μίμημα παρ' ἡμῖν ὁ τεχνίτης γενέσθαι πάγκαλον ἔργον προσέταξε, τὴν λυχνίαν, δημιουργηθῆναι. δέδεικται δὲ καὶ ἡ πρὸς ψυχὴν ἐμφέρεια αὐτῆς· ψυχὴ γὰρ τριμερὴς μὲν ἐστὶ, δίχα δὲ ἕκαστον τῶν μερῶν, ὡς ἐδείχθη, τέμνεται, μοιρῶν δὲ γενομένων ἐξ ἑβδομος εἰκότως τομεὺς ἦν ἀπάντων ὁ ἱερός καὶ θεῖος λόγος. ^[5]

Heres 226 ἄξιον δὲ μὴδ' ἐκείνο παρησυχασθῆναι· τριῶν ὄντων ἐν τοῖς ἀγίοις σκευῶν, λυχνίας, τραπέζης, θυμιατηρίου, τὸ μὲν θυμιατήριον εἰς τὴν ὑπὲρ τῶν στοιχείων εὐχαριστίαν ἀνάγεται, ὡς ἐδείχθη πρότερον, ἐπεὶ καὶ αὐτὸ μοίρας ἔχει τῶν τεττάρων, γῆς μὲν τὰ ξύλα, ὕδατος δὲ τὰ ἐπιθυμιώμενα—πρότερον γὰρ τηκόμενα εἰς λιβάδας αὐθις ἀναλύεται—, τὸν δὲ ἀτμὸν ἀέρος, πυρὸς δὲ τὸ ἐξαπτόμενον—καὶ ἡ σύνθεσις δὲ λιβανωτοῦ καὶ χαλβάνης ὄνυχός τε καὶ στακτῆς (Exod. 30, 34) τῶν στοιχείων σύμβολον—, ἡ δὲ τράπεζα εἰς τὴν ὑπὲρ τῶν θνητῶν ἀποτελεσμάτων εὐχαριστίαν—ἄρτοι γὰρ καὶ σπονδεῖα ἐπιτίθενται αὐτῇ (Num. 4, 7), οἷς ἀνάγκη χρῆσθαι τὰ τῆς τροφῆς δεόμενα—, ἡ δὲ λυχνία εἰς τὴν ὑπὲρ τῶν κατ' οὐρανὸν ἀπάντων, ἵνα μὴδὲν μέρος τοῦ κόσμου δίκην ἀχαριστίας ὀφλῇ, ἀλλ' εἰδῶμεν ὅτι πάντα τὰ μέρη τὰ κατ' αὐτὸν εὐχαριστεῖ, τὰ στοιχεῖα, τὰ ἀποτελέσματα, οὐ τὰ ἐπὶ γῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν οὐρανῷ. ^[10]

Heres 227 ἄξιον δὲ σκέψασθαι, διὰ τί τῆς τραπέζης καὶ τοῦ θυμιατηρίου τὰ μέτρα δηλώσας τῆς λυχνίας οὐδὲν ἀνέγραψε· μήποτε δι' ἐκείνο, ὅτι τὰ μὲν στοιχεῖα καὶ τὰ θνητὰ ἀποτελέσματα, ὧν ἡ τράπεζα καὶ τὸ θυμιατήριον σύμβολα, μεμέτρηται περατωθέντα ὑπ' οὐρανοῦ—ἀεὶ γὰρ τὸ περιέχον τοῦ περιεχομένου μέτρον—, ὁ δ' οὐρανός, οὗ σύμβολόν ἐστὶν ἡ λυχνία, ἀπειρομεγέθης ἐστί. ^[5]

Heres 228 περιέχεται γὰρ ὑπ' οὐδενὸς σώματος, οὔτε ἰσομεγέθους αὐτῷ οὔτε ἀπείρου, ἀλλ' οὐδ' ὑπὸ κενοῦ κατὰ Μωυσῆν διὰ τὴν ἐν τῇ ἐκπυρώσει μυθευομένην τερατολογίαν· ἐστὶ δὲ ὁρος αὐτοῦ ὁ θεός, ἡνίοχος καὶ κυβερνήτης αὐτοῦ.

Heres 229 ὥσπερ οὖν ἀπερίληπτον τὸ ὄν, οὕτως καὶ τὸ ὀριζόμενον ὑπ' αὐτοῦ μέτροις τοῖς εἰς τὴν ἡμετέραν ἐπίνοιαν ἤκουσιν οὐ μεμέτρηται, καὶ τάχα ἐπεὶ κυκλοτερὴς ὦν καὶ ἄκρως εἰς σφαῖραν ἀποτετορνευμένος μήκους καὶ πλάτους οὐ μετέχει. Εἰπὼν οὖν τὰ πρέποντα περὶ τούτων ἐπιλέγει· „τὰ δὲ ὄρνεα οὐ διεῖλεν“ (Gen.

Heres 230 15, 10), ὄρνεα καλῶν τοὺς πτηνοὺς καὶ πεφυκότας μετεωροπολεῖν δύο λόγους, ἓνα μὲν ἀρχέτυπον <τὸν> ὑπὲρ ἡμᾶς, ἕτερον δὲ μίμημα τὸν καθ' ἡμᾶς ὑπάρχοντα.

Heres 231 καλεῖ δὲ Μωυσῆς τὸν μὲν ὑπὲρ ἡμᾶς εἰκόνα θεοῦ, τὸν δὲ καθ' ἡμᾶς τῆς εἰκόνης ἐκμαγεῖον. „ἐποίησε“ γὰρ φησιν „ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον“ οὐχὶ εἰκόνα θεοῦ, ἀλλὰ „κατ' εἰκόνα“ (Gen. 1, 27)· ὥστε τὸν καθ' ἕκαστον ἡμῶν νοῦν, ὃς δὴ κυρίως καὶ πρὸς ἀλήθειαν ἄνθρωπός ἐστι, τρίτον εἶναι τύπον ἀπὸ τοῦ πεποιηκότος, τὸν δὲ μέσον παράδειγμα μὲν τούτου, ἀπεικόνισμα δὲ ἐκείνου. ^[5]

Heres 232 φύσει δὲ ἄτμητος ὁ ἡμέτερος γέγονε νοῦς. τὸ μὲν γὰρ ἄλογον ψυχῆς μέρος ἐξαχῇ διελὼν ὁ δημιουργὸς ἑπτὰ μοίρας εἰργάζετο, ὄρασιν, ἀκοήν, γεῦσιν, ὄσφρησιν, ἀφήν, φωνήν, γόνιμον, τὸ δὲ λογικόν, ὃ δὴ νοῦς ὠνομάσθη, ἄσχιστον εἶασε κατὰ τὴν τοῦ παντὸς ὁμοιότητα οὐρανοῦ.

Heres 233 καὶ γὰρ ἐν τούτῳ λόγος ἔχει τὴν μὲν ἐξωτάτω καὶ ἀπλανῇ σφαῖραν ἄτμητον φυλαχθῆναι, τὴν δ' ἐντὸς ἐξαχῇ τμηθεῖσαν ἑπτὰ κύκλους τῶν λεγομένων πλανήτων ἀποτελέσαι· ὁ γάρ, οἶμαι, ἐν

ἀνθρώπῳ ψυχῇ, τοῦτο οὐρανὸς ἐν κόσμῳ. τὰς οὖν νοεράς καὶ λογικὰς δύο φύσεις, τὴν τε ἐν ἀνθρώπῳ καὶ τὴν ἐν τῷ παντί, συμβέβηκεν ὁλοκλήρους καὶ ἀδιαιρέτους εἶναι. διὸ λέγεται: „τὰ δὲ ὄρνεα οὐ διεΐλε.“ περιστερᾷ μὲν <οὖν> ὁ ἡμέτερος νοῦς, ἐπειδὴ τιθασὸν καὶ σύντροφον ἡμῖν ἐστι τὸ ζῶον, εἰκάζεται, τῷ δὲ τούτου παραδείγματι ἡ τρυγών· ὁ γὰρ θεοῦ λόγος φιλήρημος καὶ μονωτικός, ἐν ὅλῳ τῷ τῶν γεγονότων καὶ φθαρησομένων οὐχὶ φυρόμενος. ^[5]

Heres 234 ἀλλ' ἄνω φοιτᾶν εἰθισμένος αἰεὶ καὶ ἐνὶ ὁπαδὸς εἶναι μόνῳ μεμελετηκώς. ἄτμητοι μὲν οὖν αἱ δύο φύσεις, ἢ τε ἐν ἡμῖν τοῦ λογισμοῦ καὶ ἡ ὑπὲρ ἡμᾶς τοῦ θείου λόγου, ἄτμητοι δὲ οὐσαι μυρία ἄλλα τέμνουσιν. ^[5]

Heres 235 ὅ τε γὰρ θεῖος λόγος τὰ ἐν τῇ φύσει διεΐλε καὶ διένειμε πάντα, ὅ τε ἡμέτερος νοῦς, ἅττ' ἂν παραλάβῃ νοητῶς πράγματά τε καὶ σώματα, εἰς ἀπειράκις ἄπειρα διαιρεῖ μέρη καὶ τέμνων οὐδέποτε λήγει.

Heres 236 τοῦτο δὲ συμβαίνει διὰ τὴν πρὸς τὸν ποιητὴν καὶ πατέρα τῶν ὅλων ἐμφέρειαν. τὸ γὰρ θεῖον ἁμιγές, ἄκρατον, ἀμερέστατον ὑπάρχον ἅπαντι τῷ κόσμῳ γέγονεν αἴτιον μίξεως, κράσεως, διαιρέσεως, πολυμερείας· ὥστε εἰκότως καὶ τὰ ὁμοιωθέντα, νοῦς τε ὁ ἐν ἡμῖν καὶ ὁ ὑπὲρ ἡμᾶς, ἀμερεῖς καὶ ἄτμητοι ὑπάρχοντες διαιρεῖν καὶ διακρίνειν ἕκαστα τῶν ὄντων ἐρρωμένως δυνήσονται. Λαλήσας οὖν περὶ τῶν ἀτμήτων καὶ ἀδιαιρέτων ὀρνέων φησὶν ἐξῆς: „κατέβη δὲ ὄρνεα ἐπὶ τὰ σώματα, τὰ διχοτομήματα“ (Gen. ^[5]

Heres 237 15, 11), ὁμωνυμῖα μὲν χρησάμενος, τὴν δὲ πραγματικὴν διαμάχην ἐναργέστατα τοῖς ὁρᾶν δυναμένοις διασυνιστάς· παρὰ φύσιν γὰρ ἐστὶ τὸ καταβαίνειν ὄρνεα, τοῦ μετεωροπολεῖν ἕνεκα πτερωθέντα.

Heres 238 καθάπερ γὰρ τοῖς χερσαίοις οἰκειότατον χωρίον γῆ καὶ μάλιστα τοῖς ἐρπετοῖς, ἃ μὴδ' ὑπὲρ αὐτῆς ἰλυσπώμενα ἀνέχεται, φωλεοὺς δὲ καὶ καταδύσεις ζητεῖ τὸν ἄνω χῶρον ἀποδιδράσκοντα διὰ τὴν πρὸς τὰ κάτω συγγένειαν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοῖς πτηνοῖς ὁ ἀὴρ ἐνδιαίτημα οἰκεῖον, κούφοις διὰ τὴν πτέρωσιν ὁ φύσει κοῦφος. ὅταν οὖν τὰ ἀεροπόρα αἰθεροβατεῖν ὀφείλοντα καταβαίνῃ, πρὸς χέρσον ἀφικνούμενα τῷ κατὰ φύσιν ἀδυνατεῖ χρῆσθαι βίῳ. ^[5]

Heres 239 τοῦναντίον δὲ Μωυσῆς καὶ ὅσα τῶν ἐρπετῶν ἄνω δύναται πηδᾶν οὐ μετρίως ἀποδέχεται· φησὶ γοῦν: „ταῦτα φάγεσθε ἀπὸ τῶν ἐρπετῶν τῶν πετεινῶν, ἃ πορεύεται ἐπὶ τεσσάρων, ἃ ἔχει σκέλη ἄνωτέρω τῶν ποδῶν, ὥστε πηδᾶν ἐν αὐτοῖς ἀπὸ τῆς γῆς“ (Lev. 11, 21). ταῦτα δ' ἐστὶ σύμβολα ψυχῶν, ὅσαι τρόπον ἐρπετῶν προσερριζωμέναι τῷ γηίνῳ σώματι καθαρθεῖσαι μετεωροπολεῖν ἰσχύουσιν, οὐρανὸν ἀντικαταλλαζάμεναι γῆς καὶ φθορᾶς ἀθανασίαν. ^[5]

Heres 240 πάσης οὖν βαρυδαιμονίας ἀναπεπλήσθαι νομιστέον ἐκείνας, αἵτινες ἐν ἀέρι καὶ αἰθέρι τῷ καθαρωτάτῳ τραφεῖσαι μετανέστησαν τὸν θείων ἀγαθῶν κόρον οὐ δυνηθεῖσαι φέρειν ἐπὶ τὸ θνητῶν καὶ κακῶν χωρίον γῆν. ἐπιφοιτῶσι δ' ἔννοιοι μυρία περὶ μυρίων πραγμάτων ὅσων, αἱ μὲν ἐκούσιοι, αἱ δὲ κατ' ἄγνοιαν, οὐδὲν διαφέρουσαι πτηνῶν, αἷς τὰ κατιόντα ἐξωμοίωσεν ὄρνεα. ^[5]

Heres 241 τῶν δὲ ἐννοιῶν ἢ μὲν ἄνω φορὰ τὴν ἀμείνω τάξιν ἔλαχε συνοδοιπορούσης ἀρετῆς τῆς πρὸς τὸν θεῖον καὶ οὐράνιον χορὸν ἀγούσης, τὴν χεῖρω δὲ ἢ κάτω κακίας ἀφηγουμένης καὶ ἀντισπώσης βία. δηλοῖ δὲ καὶ τὰ ὀνόματα οὐχ ἥκιστα τὴν τῶν τόπων ἐναντιότητα· ἀρετὴ μὲν γὰρ οὐ μόνον παρὰ τὴν αἵρεσιν ὠνομάσθη, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὴν ἄρσιν—αἵρεται γὰρ καὶ μετεωρίζεται διὰ τὸ αἰεῖ τῶν ὀλυμπίων ἐρᾶν—, κακία δὲ ἀπὸ τοῦ κάτω κεχωρηκέναι καὶ καταπίπτειν τοὺς χρωμένους αὐτῇ βιάζεσθαι. ^[5]

Heres 242 τὰ γοῦν πολέμια τῆς ψυχῆς ἐννοήματα ἐπιποτώμενα καὶ ἐπιφοιτῶντα κάτεισι μὲν αὐτά, καταβάλλει δὲ καὶ τὴν διάνοιαν αἰσchrῶς ἐπιφερόμενα σώμασι καὶ πράγμασιν αἰσθητοῖς οὐ

νοητοῖς, ἀτελέσιν οὐχ ὀλοκλήροις, ἐφθαρμένοις οὐχὶ τοῖς ζῶσιν. οὐ γὰρ μόνον σώμασιν, ἀλλὰ καὶ σωμάτων δίχα διαιρεθέντων τμήμασιν ἐπιφοιτᾷ· τὰ δ' οὕτως διαιρεθέντα ἀμήχανον ἀρμονίαν δέξασθαι καὶ ἔνωσιν, τῶν πνευματικῶν τόνων, οἱ συμφυέστατος δεσμός ἦσαν, διακοπέντων. ^[5]

Heres 243 εἰσηγεῖται δὲ γνώμην ἀληθεστάτην διδάσκων, ὅτι δικαιοσύνη μὲν καὶ πᾶσα ἀρετὴ ψυχῆς, ἀδικία δὲ καὶ πᾶσα κακία σώματος ἐρῶσι, καὶ ὅτι τὰ τῷ ἑτέρῳ φίλα τῷ ἑτέρῳ πάντως ἐχθρὰ ἐστὶ, καθὰ καὶ νῦν· αἰνιττόμενος γὰρ τοὺς ψυχῆς πολεμίους ὄρνεα εἰσήγαγε γλιχόμενα ἐμπλέκεσθαι καὶ ἐμφύεσθαι σώμασι καὶ σαρκῶν ἐμπορεῖσθαι, ὧν τὰς ἐφόδους καὶ ἐπιδρομὰς ἐπισχεῖν βουληθεὶς ὁ ἀστεῖος λέγεται αὐτοῖς συγκαθίσαι (Gen. 15, 11), οἷα πρόεδρός τις ἢ πρόβουλος ὧν. ^[5]

Heres 244 ἐπειδὴ γὰρ καὶ τὰ οἰκεῖα ὑπὸ ἐμφυλίου στάσεως διειστήκει καὶ τὰ ἐχθρὰ στίφη διεφέρετο, βουλήν ἀπάντων συναγαγὼν ἐσκόπει περὶ τῶν διαφορῶν, ἵν', εἰ δύναίτο, πειθοῖ χρώμενος καὶ τὸν ξενικὸν πόλεμον καταλύσαι καὶ τὴν ἐμφύλιον ταραχὴν ἀνέλοι. τοὺς μὲν γὰρ ὥσπερ νέφος ἐπιρράξαντας ἀκαταλλάκτως ἔχοντας λυσιτελεῖς ἦν ἀποσκεδάσαι, τοῖς δὲ τὴν παλαιὰν συγγένειαν οἰκειώσασθαι. ^[5]

Heres 245 δυσμενεῖς μὲν οὖν ἄσπονδοι καὶ ἀκατάλλακτοι γράφονται ψυχῆς ἀφροσύναι καὶ ἀκολασίαι δειλίαι τε καὶ ἀδικίαι καὶ ὅσαι ἄλλαι ἐκ πλεοναζούσης ὁρμῆς εἰώθασιν φύεσθαι ἄλογοι ἐπιθυμίαι, σκιρτῶσαι καὶ ἀπαυχενίζουσαι καὶ τὸν εὐθὺν δρόμον τῆς διανοίας ἐπέχουσαι, πολλάκις δὲ καὶ τὸ σύμπαν αὐτῆς σχῆμα σπαράττουσαί τε καὶ καταβάλλουσαι. ^[5]

Heres 246 τὰ δὲ τῶν ἐνσπόνδων εἶναι δυναμένων προσκρούσματα τοιαῦτά ἐστιν, ὁποίας εἶναι συμβέβηκε τὰς σοφιστῶν δογματικὰς ἔριδας· ἥ μὲν γὰρ πρὸς ἓν ἀπονέουσι τέλος, θεωρίαν τῶν τῆς φύσεως πραγμάτων, λέγοντ' ἂν εἶναι φίλοι, ἥ δ' οὐχ ὁμογνωμονοῦσιν ἐν ταῖς κατὰ μέρος ζητήσεσιν, ἐμφυλίῳ στάσει χρῆσθαι, ὥσπερ οἱ ἀγέννητον εἶναι λέγοντες τὸ πᾶν τοῖς γένεσιν εἰσηγουμένοις αὐτοῦ, καὶ πάλιν οἱ φθαρήσεσθαι τοῖς φθαρτὸν μὲν εἶναι φύσει, μηδέποτε δὲ φθαρησόμενον διὰ τὸ κραταιότερῳ δεσμῷ, τῇ τοῦ πεπονηκότος βουλήσει, συνέχεσθαι, καὶ οἱ μηδὲν εἶναι ὁμολογοῦντες ἀλλὰ πάντα γίνεσθαι τοῖς ὑπολαμβάνουσι τάναντία, καὶ οἱ πάντων χρημάτων ἄνθρωπον μέτρον εἶναι διεξιόντες τοῖς τὰ αἰσθήσεως καὶ τὰ διανοίας κριτήρια συγχέουσι, καὶ συνόλως οἱ πάντα ἀκατάληπτα εἰσηγούμενοι τοῖς γνωρίζεσθαι πάμπολλα φάσκουσιν. ^[10]

Heres 247 καὶ ἥλιος μέντοι καὶ σελήνη καὶ ὁ σύμπας οὐρανός, γῆ τε καὶ ἀήρ καὶ ὕδωρ, τὰ τε ἐξ αὐτῶν σχεδὸν πάντα τοῖς σκεπτικοῖς ἔριδας καὶ φιλονεικίας παρεσχέκασιν, οὐσίας καὶ ποιότητος, μεταβολάς τε αὖ καὶ τροπὰς καὶ γενέσεις, ἔτι δὲ φθορὰς αὐτῶν ἀναζητοῦσιν· μεγέθους τε πέρι καὶ κινήσεως τῶν κατ' οὐρανὸν οὐ πάρεργον ποιούμενοι τὴν ἔρευναν ἑτεροδοξοῦσιν οὐ συμφερόμενοι, μέχρις ἂν ὁ μαιευτικὸς ὁμοῦ καὶ δικαστικὸς ἀνὴρ συγκαθίσας θεάσεται τὰ τῆς ἐκάστου γεννήματα ψυχῆς καὶ τὰ μὲν οὐκ ἄξια τροφῆς ἀπορρίψει, τὰ δ' ἐπιτήδεια διασώσῃ καὶ προνοίας τῆς ἀρμοττούσης ἀξιώσῃ. τὰ δὲ κατὰ τὴν φιλοσοφίαν μεστὰ διαφωνίας γέγονε τὸν πιθανὸν καὶ στοχαστικὸν νοῦν τῆς ἀληθείας ἀποδιδρασκούσης· τὸ γὰρ δυσεύρετον καὶ δυσθῆρατον αὐτῆς τὰς λογικάς, ὡς οἶμαι, στάσεις ἐγέννησε. ^[5]

Heres 249 „Περὶ δὲ ἡλίου“ φησί „δυσμὰς ἔκστασις ἐπέπεσεν τῷ Ἀβραάμ, καὶ ἰδοὺ φόβος σκοτεινὸς μέγας ἐπιπίπτει αὐτῷ“ (Gen. 15, 12). ἔκστασις ἢ μὲν ἐστὶ λύττα μανιώδης παράνοιαν ἐμποιοῦσα κατὰ γῆρας ἢ μελαγχολίαν ἢ τινα ὁμοιότροπον ἄλλην αἰτίαν, ἢ δὲ σφοδρὰ κατάπληξις ἐπὶ τοῖς ἐξαπιναιῶς καὶ ἀπροσδοκῆτως συμβαίνειν εἰωθόσιν, ἢ δὲ ἡρεμία διανοίας, εἰ δὲ πέφυκὲ ποτε ἡσυχάζειν, ἢ δὲ πασῶν ἀρίστη ἔνθεος κατοκωχή τε καὶ μανία, ἥ τὸ προφητικὸν γένος χρῆται.

^[5]

- Heres 250 τῆς μὲν οὖν πρώτης ἐν ταῖς 〈ἐν〉 Ἐπινομίδι γραφεῖσαις ἀραῖς διαμέμνηται— παραπληξίαν γάρ φησι καὶ ἀορασίαν καὶ ἔκστασιν διανοίας καταλήψεσθαι τοὺς ἀσεβοῦντας, ὡς μὴδὲν διοίσειν τυφλῶν ἐν μεσημβρία καθάπερ ἐν βαθεῖ σκότῳ ψηλαφόντων (Deut.
- Heres 251 28, 28. 29)—, τῆς δὲ δευτέρας πολλαχοῦ—, „ἐξέστη“ γάρ φησιν „Ἰσαὰκ ἔκστασιν μεγάλην, καὶ εἶπε· τίς οὖν ὁ θηρεύσας μοι θήραν καὶ ἐνεγκὼν μοι, καὶ ἔφαγον ἀπὸ πάντων πρὸ τοῦ σὲ ἐλθεῖν, καὶ εὐλόγησα αὐτόν; καὶ εὐλογημένος ἔστω“ (Gen. 27, 33), καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰακώβ ἀπιστοῦντος τοῖς λέγουσιν, ὅτι „ζῆ Ἰωσήφ καὶ ἄρχει πάσης γῆς Αἰγύπτου“. „ἐξέστη“ γάρ φησι „τῇ διανοίᾳ, οὐ γὰρ ἐπίστευσεν αὐτοῖς“ (Gen. 45, 26), καὶ ἐν Ἐξαγωγῇ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν· „τὸ γὰρ ὄροσ“ φησί „τὸ Σινὰ ἐκαπνίζετο ὅλον διὰ τὸ καταβεβηκέναι τὸν θεὸν ἐπ’ αὐτὸ ἐν πυρί, καὶ ἀνέβαινεν ὁ καπνὸς ὥσει ἀτμὶς καμίνου· καὶ ἐξέστη πᾶς ὁ λαὸς σφόδρα“ (Exod. 19, 18), καὶ ἐν τῷ Λευιτικῷ κατὰ τὴν τῶν ἱερῶν τελείωσιν ἡμέρα τῇ ὀγδόῃ, ὁπότε „ἐξῆλθε πῦρ ἀπ’ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγε τὰ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, τὰ τε ὀλοκαυτώματα καὶ τὰ στέατα“· λέγεται γὰρ εὐθύς· „καὶ εἶδε πᾶς ὁ λαὸς καὶ ἐξέστη, καὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον“ (Lev. 9, 24)· ἡ γὰρ τοιαύτη ἔκστασις πτόησιν καὶ δεινὴν κατάπληξιν ἐμποιεῖ— (ἀλλ’ οὐκ ἄξιον θαυμάσαι καὶ ἐπὶ τοῦ Ἡσαῦ, ὅτι εἰδὼς κυνηγεῖν ἀεὶ θηρεύεται καὶ πτερνίζεται τὴν τέχνην ἐπὶ βλάβῃ κτησάμενος, οὐκ ὠφελεία, θηρεύειν δὲ οὐδέποτε ἐσπούδασε, καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰακώβ, ὅτι θηρεύει μὴ μαθὼν, ἀλλὰ φύσει κινούμενος τὸ πάθος, καὶ φέρει τῷ δοκιμαστῇ, ὃς εἰ δοκιμὸν ἐστὶ διαγνώσεται, διὸ ἀπὸ πάντων φάγεται (Gen. [5]
- Heres 253 27, 33)· πάντα γὰρ τὰ τῆς ἀσκήσεως ἐδώδιμα καθέστηκεν, ἡ ζήτησις, ἡ σκέψις, ἡ ἀνάγνωσις, ἡ ἀκρόασις, ἡ προσοχή, ἡ ἐγκράτεια, ἡ ἐξαδιαφόρησις τῶν ἀδιαφόρων. ἀπὸ πάντων δὲ τὰς ἀπαρχὰς δῆπουθεν ἔφαγεν, ἀλλ’ οὐ πάντα· ἔδει γὰρ ὑπολείπεσθαι καὶ τῷ ἀσκητῇ τροφὰς οἰκείας ὡς ἄθλα.
- Heres 254 „πρὸ τοῦ σὲ ἐλθεῖν“ φυσικῶς· ἐὰν γὰρ ἔλθῃ τὸ πάθος εἰς τὴν ψυχὴν, οὐκ ἀπολαύσομεν ἐγκρατείας· ἐλέγχει δὲ καὶ τὸν φαῦλον ὡς βραδὺν καὶ ὀκνηρὸν καὶ μελλητὴν πρὸς τὰ παιδεΐας ἔργα, ἀλλ’ οὐ πρὸς τὰ ἀκολασίας.
- Heres 255 ἐργοδιώκτας οὖν Αἴγυπτος ἔχει πρὸς τὴν τῶν παθῶν ἐπισπεύδοντας ἀπόλαυσιν, Μωυσῆς δ’ ἔμπαλιν μετὰ σπουδῆς παραγγέλλει τὸ Πάσχα ἐσθίειν, τὴν ἀπὸ τούτων διάβασιν εὐωχεῖσθαι. καὶ ὁ Ἰούδας φησὶν· „εἰ μὴ γὰρ ἐβραδύναμεν, ἥδη ἂν ὑπεστρέψαμεν δίσ“ (Gen. 43, 10), οὐ φησι κατέβημεν εἰς Αἴγυπτον, ἀλλ’ ἐκεῖθεν ἐπανεσώθημεν. [5]
- Heres 256 εἰκότως καὶ Ἰακώβ τεθαύμακεν, εἰ ἔτι ὁ ἐν σώματι νοῦς, Ἰωσήφ, ζῆ πρὸς ἀρετὴν καὶ ἄρχει (Gen. 45, 26) τοῦ σώματος, ἀλλ’ οὐκ ἄρχεται πρὸς αὐτοῦ. καὶ τᾶλλα ἐπιὼν ἂν τις ὑποδείγματα τάληθές ἰχνεύειν δυνηθείη. πρόκειται δ’ οὐ περὶ τούτων νῦν ἀκριβολογεῖσθαι, διὸ ἐπὶ τὰ ἐξῆς τρεπτέον), τῆς δὲ τρίτης ἐν οἷς τὰ περὶ τὴν τῆς γυναικὸς γένεσιν φιλοσοφεῖ— „ἐπέβαλε γὰρ ὁ θεὸς“ φησὶν „ἔκστασιν ἐπὶ τὸν Ἀδάμ, καὶ ὕπνωσεν“ (Gen. [5]
- Heres 257 2, 21), ἔκστασιν τὴν ἡσυχίαν καὶ ἡρεμίαν τοῦ νοῦ παραλαμβάνων· ὕπνος γὰρ νοῦ ἐγρήγορσις ἐστὶν αἰσθήσεως, καὶ γὰρ ἐγρήγορσις διανοίας αἰσθήσεως ἀπραξία—, τῆς δὲ τετάρτης ὁ νῦν σκοποῦμεν· „περὶ δὲ ἡλίου δυσμὰς ἔκστασις ἐπέπεσεν τῷ Ἀβραάμ“· ἐνθουσιῶντος καὶ θεοφορήτου τὸ πάθος.
- Heres 258 ἀλλ’ οὐχὶ τοῦτο μόνον διασυνίστησιν αὐτὸν προφήτην, ἀλλὰ καὶ γράμμα ρητὸν ἐστηλιτευμένον 〈ἐν〉 ἱεραῖς βίβλοις, ἡνίκα τις ἐπεχείρησε τὴν ἐκ φύσεως ἄρχουσαν ἀρετὴν, Σάρραν, αὐτοῦ διοικίζειν, ὡς οὐκ ἴδιον σοφοῦ καὶ μόνου κτῆμα, ἀλλὰ παντὸς τοῦ φρόνησιν ἐπιμορφάζοντος. „ἀπόδοσ“ γάρ φησι „τὴν γυναῖκα τῷ ἀνθρώπῳ, ὅτι προφήτης ἐστὶ καὶ προσεύξεται περὶ σοῦ, καὶ ζήσεις“ (Gen. [5]
- Heres 259

20, 7). παντὶ δὲ ἀστείῳ προφητείαν ὁ ἱερὸς λόγος μαρτυρεῖ· προφήτης γὰρ ἴδιον μὲν οὐδὲν ἀποφθέγγεται, ἀλλότρια δὲ πάντα ὑπηχοῦντος ἑτέρου· φαύλῳ δ' οὐ θέμις ἐρμηνεῖ γενέσθαι θεοῦ, ὥστε κυρίως μοχθηρὸς οὐδεὶς ἐνθουσιᾷ, μόνῳ δὲ σοφῷ ταῦτ' ἐφαρμόττει, ἐπεὶ καὶ μόνος ὄργανον θεοῦ ἐστὶν ἡχεῖον, κρουόμενον καὶ πληττόμενον ἀοράτως ὑπ' αὐτοῦ. ^[5]

Heres 260 πάντας γοῦν ὁπόσους ἀνέγραψε δικαίους κατεχομένους καὶ προφητεύοντας εἰσήγαγεν. ὁ Νῶε δίκαιος· ἄρ' οὐ καὶ εὐθὺς προφήτης; ἢ τὰς εὐχὰς καὶ κατάρας ἅς ἐπὶ ταῖς αὐθις γενεαῖς ἐποιήσατο (Gen.

Heres 261 9, 25 ss.) ἔργων ἀληθείᾳ βεβαιωθείσας οὐ κατεχόμενος ἐθέσπισε; τί δὲ Ἰσαάκ; τί δὲ Ἰακώβ; καὶ γὰρ οὗτοι διὰ τε ἄλλων πολλῶν καὶ μάλιστα διὰ τῶν εἰς τοὺς ἐκγόνους προσρήσεων ὁμολογοῦνται προφητεῦσαι. τὸ γὰρ „συνάχθητε, ἵνα ἀπαγγείλω τί ἀπαντήσεται ὑμῖν ἐπ' ἐσχάτῳ τῶν ἡμερῶν“ (Gen. 49, 1) ἐνθουσιῶντος ἦν· ἢ γὰρ τῶν μελλόντων κατάληψις ἀνοίκειος ἀνθρώπῳ. ^[5]

Heres 262 τί δὲ Μωυσῆς; οὐ προφήτης ἄδεται πανταχοῦ; λέγει γάρ· „ἐὰν γένηται ὑμῶν προφήτης κυρίου, ἐν ὁράματι αὐτῷ γνωσθήσομαι, Μωυσῆ δὲ ἐν εἴδει, καὶ οὐ δι' αἰνιγμάτων“ (Num. 12, 6. 8), καὶ πάλιν „οὐκ ἀνέστη ἔτι προφήτης ὡς Μωυσῆς, ὃν ἔγνω κύριος αὐτὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον“ (Deut.

Heres 263 34, 10). παγκάλως οὖν τὸν ἐνθουσιῶντα μηνύει φάσκων „περὶ ἡλίου δυσμὰς ἔκστασις ἐπέπεσεν“ (Gen. 15, 12), ἡλῖον διὰ συμβόλου τὸν ἡμέτερον καλῶν νοῦν· ὅπερ γὰρ ἐν ἡμῖν λογισμός, τοῦτο ἐν κόσμῳ ἡλῖος, ἐπειδὴ φωσφορεῖ ἑκάτερος, ὁ μὲν τῷ παντὶ φέγγος αἰσθητὸν ἐκπέμπων, ὁ δὲ ἡμῖν αὐτοῖς τὰς νοητὰς διὰ τῶν καταλήψεων αὐγὰς. ^[5]

Heres 264 ἕως μὲν οὖν ἔτι περιλάμπει καὶ περιπολεῖ ἡμῶν ὁ νοῦς μεσημβρινὸν οἷα φέγγος εἰς πᾶσαν τὴν ψυχὴν ἀναχέων, ἐν ἑαυτοῖς ὄντες οὐ κατεχόμεθα· ἐπειδὴ δὲ πρὸς δυσμὰς γένηται, κατὰ τὸ εἰκὸς ἔκστασις καὶ ἡ ἔνθεος ἐπιπίπτει κατοκωχὴ τε καὶ μανία. ὅταν μὲν γὰρ φῶς τὸ θεῖον ἐπιλάμψῃ, δύεται τὸ ἀνθρώπινον, ὅταν δ' ἐκεῖνο δύηται, τοῦτ' ἀνίσχει καὶ ἀνατέλλει. ^[5]

Heres 265 τῷ δὲ προφητικῷ γένει φιλεῖ τοῦτο συμβαίνειν· ἐξοικίζεται μὲν γὰρ ἐν ἡμῖν ὁ νοῦς κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ πνεύματος ἄφιζιν, κατὰ δὲ τὴν μετανάστασιν αὐτοῦ πάλιν εἰσοικίζεται· θέμις γὰρ οὐκ ἔστι θνητὸν ἀθανάτῳ συνοικῆσαι. διὰ τοῦτο ἡ δύσις τοῦ λογισμοῦ καὶ τὸ περὶ αὐτὸν σκότος ἔκστασιν καὶ θεοφόρητον μανίαν ἐγέννησε. ^[5]

Heres 266 τὸ δὲ ἀκόλουθον προσυφαίνει τῇ γραφῇ φάσκων „ἐρρέθη πρὸς Ἀβραάμ“ (Gen. 15, 13)· ὄντως γὰρ ὁ προφήτης, καὶ ὅποτε λέγειν δοκεῖ, πρὸς ἀλήθειαν ἡσυχάζει, καταχρῆται δὲ ἕτερος αὐτοῦ τοῖς φωνητηρίοις ὀργάνοις, στόματι καὶ γλώττῃ, πρὸς μήνυσιν ὧν ἂν θέλῃ· τέχνη δὲ ἀοράτω καὶ παμμούσῳ ταῦτα κρούων εὐήχα καὶ παναρμόνια καὶ γέμοντα συμφωνίας τῆς πάσης ἀποτελεῖ. Τίνα δ' ἐστὶν ἃ ἐρρέθη προθεσπισθέντα, καλὸν ἀκοῦσαι· πρῶτον μὲν, ὅτι τῷ φιλαρέτῳ κατοικεῖν οὐ δίδωσιν ὁ θεὸς ὡς ἐν οἰκείᾳ γῇ τῷ σώματι, ἀλλὰ παροικεῖν ὡς ἐν ἄλλοδαπῇ μόνον ἐπιτρέπει χώρα. ^[5]

Heres 267 „γινώσκων“ γάρ φησι „γνώσῃ, ὅτι πάροικον ἔσται τὸ σπέρμα σου ἐν γῇ οὐκ ἰδίᾳ“ (Gen. 15, 13). παντὸς δὲ φαύλου συγγενὲς τὸ σώματος χωρίον, ἐν ᾧ μελετᾷ κατοικεῖν, οὐ παροικεῖν. ^[5]

Heres 268 Ἐν μὲν δὴ paίδευμα τοῦτο· ἕτερον δέ, ὅτι τὰ δουλείαν καὶ κάκωσιν καὶ δεινὴν, ὡς αὐτὸς ἔφη, ταπείνωσιν ἐπάγοντα τῇ ψυχῇ τὰ κατὰ γῆν ἐστὶν οἰκίδια· νόθα γὰρ καὶ ξένα διανοίας τὰ σώματος ὡς ἀληθῶς πάθη, σαρκὸς ἐκπεφυκότα, ἧ προσερρίζωται.

Heres 269 τετρακόσια δὲ ἔτη γίνεται ἡ δουλεία (Gen. 15, 13) κατὰ τὰς τῶν τεττάρων παθῶν δυνάμεις. ἀρχούσης μὲν γὰρ ἡδονῆς μετεωρίζεται καὶ φουσᾶται τὸ φρόνημα, χαύνῳ κουφότητι ἐξαιρούμενον· ὅταν δὲ ἐπιθυμία κρατήσῃ, ἔρως ἐγγίνεται τῶν ἀπόντων καὶ τὴν ψυχὴν ὥσπερ

ἀπ' ἀγχόνης ἐλπίδος ἀτελοῦς ἐκρέμασε· διψῇ μὲν γὰρ αἰεὶ, πιεῖν δὲ ἀδυνατεῖ ταντάλειον τιμωρίαν ὑπομένουσα. ^[5]

- Heres 270 κατὰ δὲ τὴν τῆς λύπης δυναστείαν συνάγεται καὶ συστέλλεται φυλλορροούντων καὶ ἀφαινομένων τρόπον δένδρων· τὸ γὰρ εὐθαλὲς αὐτῆς καὶ πῖον ἰσχυαίνεται. φόβου γε μὴν τυραννήσαντος οὐδεὶς ἔτι μένειν ἀξιοῖ, δρασμῶ δὲ καὶ φυγῇ χρήται, μόνως ἂν οὕτως σωθήσεσθαι προσδοκῶν· ἐπιθυμία μὲν γὰρ ὀλκὸν ἔχουσα δύναμιν, κἂν φεύγῃ τὸ ποθούμενον, διώκειν ἀναγκάζει, φόβος δ' ἔμπαλιν ἀλλοτριότητα ἐμποίων διοικίζει καὶ μακρὰν τοῦ φαινομένου διίστησιν. ^[5]
- Heres 271 αἱ δὲ τῶν λεχθέντων ἡγεμονίαι παθῶν βαρεῖαν τοῖς ἀρχομένοις ἐπάγουσι δουλείαν, ἄχρις ἂν ὁ βραβευτὴς καὶ δικαστὴς θεὸς διακρίνῃ τὸ κακούμενον ἀπὸ τοῦ κακοῦντος καὶ τὸ μὲν εἰς ἐλευθερίαν ἐξέλῃται παντελῇ, τῷ δὲ τὰπίχειρα ὧν ἐξήμαρτεν ἀποδῷ. λέγεται γάρ· „τὸ δὲ ἔθνος ᾧ ἂν δουλεύσωσι κρινῶ ἐγώ· μετὰ δὲ ταῦτα ἐξελεύσονται ὧδε μετὰ ἀποσκευῆς πολλῆς“ (Gen.
- Heres 272 15, 14). ἀνάγκη γὰρ θνητὸν ὄντα τῷ τῶν παθῶν ἔθνει πιεσθῆναι καὶ τὰς οἰκείους τῷ γενομένῳ κῆρας ἀναδέξασθαι, βούλημα δὲ θεοῦ τὰ σύμφυτα κακὰ τοῦ γένους ἡμῶν ἐπικουφίζειν· ὥστε καὶ ἡμεῖς ἐν ἀρχῇ τὰ οἰκεῖα πεισόμεθα ὡμῶν γενόμενοι δεσποτῶν δοῦλοι, καὶ ὁ θεὸς τὸ οἰκεῖον ἐργάσεται ἑαυτῷ, ἄφεςιν καὶ ἐλευθερίαν ταῖς ἰκέτισιν αὐτοῦ ψυχαῖς προκηρύξας, οὐ μόνον λύσιν δεσμῶν καὶ ἔξοδον ἐκ τῆς περιπεφρουρημένης εἰρκτῆς παρασχόμενος, ἀλλὰ καὶ ἐφόδια δούς, ἅπερ ἀποσκευὴν ἐκάλεσε.
- Heres 274 τί δὲ τοῦτ' ἐστίν; ἐπειδὴν ἄνωθεν ἀπ' οὐρανοῦ καταβάς ὁ νοῦς ἐνδεθῇ ταῖς σώματος ἀνάγκαις, εἴτα ὑπὸ μηδεμιᾶς δελεασθεὶς οἷα ἀνδρόγυνος ἢ γύνανδρος τὰ ἡδέα ἀσπάσεται κακὰ, μείνας δὲ ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἀνὴρ ὄντως τραχηλίζειν μᾶλλον ἢ τραχηλίζεσθαι δύνηται, τοῖς τῆς ἐγκυκλίου μουσικῆς ἐντραφεῖς ἅπασιν, ἐξ ὧν θεωρίας λαβὼν ἱμερον ἐγκράτειαν καὶ καρτερίαν, ἐρρωμένας ἀρετάς, ἐκτήσατο, μετανιστάμενος καὶ κάθοδον τὴν εἰς τὴν πατρίδα εὐρισκόμενος πάντ' ἐπάγεται τὰ παιδεῖας, ἅπερ ἀποσκευὴ καλεῖται. Τοσαῦτα καὶ περὶ τούτων εἰπὼν ἐπιλέγει· „σὺ δὲ ἀπελεύση πρὸς τοὺς πατέρας σου μετ' εἰρήνης τραφεῖς ἐν γῆρᾳ καλῷ“ (Gen. ^[5]
- Heres 275 15, 15). οὐκοῦν οἱ μὲν ἀτελεῖς καὶ πολεμούμεθα καὶ δουλεύομεν καὶ μόλις ἀπαλλαγὴν τῶν ἐπικρεμασθέντων φοβερῶν εὐρισκόμεθα, τὸ δὲ τέλειον γένος ἀδούλωτον, ἀπολέμητον, εἰρήνην καὶ ἐλευθερίαν βεβαιωτάτη ἐντρεφόμενον. ^[5]
- Heres 276 δογματικῶς δὲ τὸν ἀστεῖον οὐκ ἀποθνήσκοντα, ἀλλ' ἀπερχόμενον εἰσήγαγεν, ἵν' ἄσβεστον καὶ ἀθάνατον τὸ τῆς κεκαθαρμένης ἄκρως ψυχῆς ἀποφανῇ γένος, ἀποδημία τῇ ἐνθὲνδε πρὸς οὐρανὸν χρησόμενον, οὐ διαλύσει καὶ φθορᾷ, ἣν ἐπάγειν θάνατος δοκεῖ.
- Heres 277 μετὰ δὲ τὸ „ἀπελεύση“ γέγραπται τὸ „πρὸς τοὺς πατέρας σου“· ποίους πατέρας, ἄξιον σκέψασθαι. τοὺς μὲν γὰρ ἐν τῇ Χαλδαίων χώρᾳ βεβιωκότας, οἷς μόνοις ἐχρήσατο συγγενέσιν, οὐκ ἂν λέγοι, διὰ τὸ χρησμῶ τῶν ἀφ' αἵματος ἀπάντων διωκίσθαι. „εἶπε“ γάρ φησι „κύριος τῷ Ἀβραάμ· ἀπελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου εἰς τὴν γῆν ἣν σοι δείξω· καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα“ (Gen. ^[5]
- Heres 278 12, 1. 2). τὸν γὰρ ἀλλοτριωθέντα ἐπιφροσύνη θείᾳ πῶς ἦν τοῖς αὐτοῖς εὐλογον οἰκειοῦσθαι πάλιν; πῶς δὲ τὸν ἔθνους καὶ γένους ἐτέρου μέλλοντα ἡγεμόνα ἔσεσθαι προσκληροῦσθαι τῷ παλαιῷ; οὐ γὰρ ἂν ἐχαρίζετο καινὸν τρόπον τινὰ καὶ νέον ἔθνος καὶ γένος αὐτῷ ὁ θεός, εἰ μὴ τοῦ ἀρχαίου κατὰ τὸ παντελὲς ἀπεσχοίνιζεν.
- Heres 279 ἐθνάρχης γὰρ καὶ γενάρχης ὡς ἀληθῶς ἐστὶν οὗτος, ἀφ' οὗ καθάπερ ἀπὸ ρίζης τὸ σκεπτικὸν καὶ θεωρητικὸν τῶν τῆς φύσεως πραγμάτων ἀνέβλασθεν ἔρνος, ὄνομα Ἰσραὴλ· ἐπεὶ καὶ „τὰ παλαιὰ ἐκ προσώπου νέων ἐκφέρειν“ διείρηται (Lev. 26, 10). ποῦ γὰρ ἀρχαιολογίας ἔτι καὶ

παλαιῶν καὶ κατημαζευμένων ἐθῶν ὄφελος, οἷς ἐξαπινάίως οὐ προσδοκήσασιν ἀθρόα καὶ νέα ὤμβρησεν ἀγαθὰ; πατέρας οὖν οὐχ ὧν μετανάστατος ἐγένετο ἡ ψυχὴ καλεῖ τοὺς ἐν τοῖς Χαλδαϊκοῖς κατορωρυγμένους μνήμασιν, ἀλλ' ὥς μὲν ἔνιοί φασιν, ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας—τὴν γὰρ τῶν κατὰ γῆν ἀπάντων γένεσιν διὰ τούτων λόγος ἔχει συνίστασθαι —, ὥς δέ τινες νομίζουσι, τὰς ἀρχετύπους ἰδέας, τὰ νοητὰ καὶ ἀόρατα ἐκεῖνα τῶν αἰσθητῶν καὶ ὁρωμένων τούτων παραδείγματα, πρὸς ἃ τὴν τοῦ σοφοῦ διάνοιαν μετοικίζεσθαι. ^[5]

Heres 281 τινὲς δὲ πατέρας ὑπετόπασαν εἰρῆσθαι τὰς τέτταρας ἀρχάς τε καὶ δυνάμεις, ἐξ ὧν συνέστηκεν ὁ κόσμος, γῆν ὕδωρ ἀέρα καὶ πῦρ· εἰς γὰρ ταύτας ἕκαστον τῶν γενομένων φασὶν ἀναλύεσθαι δεόντως.

Heres 282 καθάπερ γὰρ ὀνόματα καὶ ῥήματα καὶ τὰ λόγου μέρη πάντα συνέστηκε μὲν ἐκ τῶν τῆς γραμματικῆς στοιχείων, ἀναλύεται δὲ πάλιν εἰς ἔσχατα ἐκεῖνα, τὸν αὐτὸν τρόπον ἕκαστος ἡμῶν συγκριθεὶς ἐκ τῶν τεττάρων καὶ δανεισάμενος ἀφ' ἑκάστης οὐσίας μικρὰ μόρια, καθ' ὠρισμένας περιόδους καιρῶν ἐκτίνει τὸ δάνειον, εἰ μὲν τι ξηρὸν εἴη, ἀποδιδούς γῆ, εἰ δέ τι ὑγρὸν, ὕδατι, εἰ δὲ ψυχρὸν, ἀέρι, εἰ δ' ἔνθερμον, πυρί. ^[5]

Heres 283 τὰ μὲν σωματικὰ ταῦτα, τὸ δὲ νοερὸν καὶ οὐράνιον τῆς ψυχῆς γένος πρὸς αἰθέρα τὸν καθαρώτατον ὡς πατέρα ἀφίξεται. πέμπτη γάρ, ὥς ὁ τῶν ἀρχαίων λόγος, ἔστω τις οὐσία κυκλοφορητική, τῶν τεττάρων κατὰ τὸ κρεῖττον διαφέρουσα, ἐξ ἧς οἱ τε ἀστέρες καὶ ὁ σύμπας οὐρανὸς ἔδοξε γεγενῆσθαι, ἧς κατ' ἀκόλουθον θετέον καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν ἀπόσπασμα. ^[5]

Heres 284 τὸ δὲ „μετ' εἰρήνης τραφεῖς“ οὐκ ἀπὸ σκοποῦ προσδιώριται, ἀλλ' ὅτι σχεδὸν τὸ πλεῖστον ἀνθρώπων γένος ἐπὶ πολέμῳ καὶ τοῖς ἐκ πολέμου κακοῖς πᾶσι τρέφεται. πόλεμος δ' ὁ μὲν ἀπὸ τῶν ἐκτὸς ἐστίν, ὃν ἀδοξία καὶ πενία καὶ δυσγένεια καὶ τὰ ὁμοιότροπα ἐπάγουσιν, ὁ δ' ἀπὸ τῶν ἐμφυλίων, κατὰ μὲν τὸ σῶμα ἀσθένειαι, λῶβαι, πηρώσεις παντελεῖς καὶ κηρῶν σωρὸς ἄλλων ἀμυθήτων, κατὰ δὲ τὴν ψυχὴν πάθη, νοσήματα, ἀρρωστήματα, δι' ἀφροσύνης καὶ ἀδικίας καὶ τῶν ὁμοτυράνων χαλεπαὶ καὶ βαρύταται ἐπαναστάσεις καὶ ἀκαθαίρετοι δυναστεῖαι. ^[5]

Heres 285 „μετ' εἰρήνης οὖν τραφεῖς“ γαλήνῳ καὶ εὐδίων κτησάμενος βίον, εὐδαίμων' ὡς ἀληθῶς καὶ μακάριον. πότε οὖν τοῦτο συμβήσεται; ὅταν εὐδοῇ μὲν τὰ ἐκτὸς πρὸς εὐπορίαν καὶ εὐδοξίαν, εὐδοῇ δὲ τὰ σώματος πρὸς ὑγίειάν τε καὶ ἰσχύν, εὐδοῇ δὲ τὰ ψυχῆς πρὸς ἀπόλαυσιν ἀρετῶν.

Heres 286 χρῆζει γὰρ ἕκαστον οἰκείων δορυφόρων· δορυφορεῖται δὲ σῶμα μὲν εὐδοξίᾳ καὶ περιουσίᾳ καὶ ἀφθονίᾳ πλούτου, ψυχὴ δὲ τῷ τοῦ σώματος ὀλοκλήρῳ καὶ κατὰ πάντα ὑγιεινῷ, ὁ δὲ νοῦς ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ἐπιστήμαις θεωρημάτων· ἐπεὶ ὅτι γε εἰρήνης οὐχ ἦν αἱ πόλεις ἄγουσι μέμνηται, σαφές ἐστὶ τοῖς ἐντυγχάνουσι ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς μεγάλους <γὰρ> καὶ βαρεῖς πολέμους Ἀβραὰμ ἀνεδέξατο, οὓς καθηρηκῶς φαίνεται. ^[5]

Heres 287 καὶ ἡ τῆς πατρῴας μέντοι γῆς ἀπόλειψις μετανισταμένῳ καὶ πάλιν οἰκῆσαι μὴ δυναμένῳ, φορουμένῳ δὲ ὧδε κάκεῖσε καὶ ἐρήμους καὶ ἀτριβεῖς ὁδοὺς ἀλωμένῳ τῷ μὴ θεοπροπίοις καὶ τισὶ θεσφάτοις πεπιστευκότι βαρὺς ἦν πόλεμος. ἀλλ' ἔδει γὰρ καὶ τρίτον τι τῶν φοβερῶν προσεπιδαψιλεύσασθαι, λιμόν, μεταναστάσεως καὶ πολέμου κακὸν χεῖρον. ^[5]

Heres 288 ποῖαν οὖν εἰρήνην ἤγαγεν; τὸ γάρ, οἶμαι, μετανίστασθαι καὶ ἀνίδρυτον εἶναι καὶ βασιλέων ἀμάχοις ἐναντιοῦσθαι δυνάμεσι καὶ λιμῷ πιέζεσθαι πόλεμον οὐχ ἓνα, πολλοὺς δὲ καὶ πολυτρόπους ἔοικε μηνύειν.

Heres 289 ἀλλ' ἐν γε ταῖς δι' ὑπονοιῶν ἀποδόσεσιν εἰρήνης ἀκράτου δεῖγμα ἕκαστον αὐτῶν εἶναι συμβέβηκε· παθῶν γὰρ ἔνδεια καὶ λιμὸς καὶ καθαίρεσις ἐχθρῶν ἀδικημάτων καὶ μετανάστασις ἀπὸ Χαλδαϊκῆς δόξης πρὸς τὴν φιλόθεον, τουτέστιν ἀπὸ τοῦ γεγονότος αἰσθητοῦ πρὸς τὸ νοητὸν καὶ πεποιηκὸς αἴτιον, εὐνομίαν καὶ εὐστάθειαν κατασκευάζουσιν. ^[5]

- Heres 290 ὑπισχνεῖται δὲ τῷ τοιαύτην ἄγοντι εἰρήνην καλὸν γῆρας, οὐ δῆπου τὴν πολυχρόνιον ἀλλὰ τὴν μετὰ φρονήσεως ζωὴν· τὸ γὰρ εὐήμερον πολυετίας κρεῖττον, ὅσω καὶ βραχύτερον φῶς σκότους αἰωνίου. μίαν γὰρ ἡμέραν ὑγιῶς εἶπέ τις προφητικὸς ἀνὴρ βούλεσθαι βιώσκειν μετ' ἀρετῆς ἢ μυρία ἔτη ἐν σκιᾷ θανάτου (Psalm. 83, 11), θάνατον μέντοι τῶν φαύλων αἰνιττόμενος βίον. ^[5]
- Heres 291 τὸ δὲ αὐτὸ καὶ νῦν ἔργοις μᾶλλον ἢ ῥήμασι διασυνίστησι Μωυσῆς· ὃν γὰρ ἀναγράφει γῆρα χρησόμενον καλῷ, τῶν πρὸ αὐτοῦ σχεδὸν ἀπάντων ὀλιγοχροσιώτατον εἰσήγαγε, φιλοσοφῶν καὶ διδάσκων ἡμᾶς, τίς ὁ πρὸς ἀλήθειαν εὐγέρωσις ἐστίν, ἵνα μὴ πολὺν τῦπον ἐπὶ τοῦ φανεροῦ σώματός ποτε ἀποδεξώμεθα γέμοντα αἰσχύνης καὶ πολλῶν ὄνειδων, ἀλλ' εὐβουλίαν καὶ σταθερότητα ψυχῆς ἰδόντες τὸ γέρως ἀδελφὸν καὶ παρώνυμον καλὸν γῆρας ἐπιφημίσωμέν τε καὶ μαρτυρήσωμεν. ^[5]
- Heres 292 δογματικῶς οὖν ἄκουε κατὰ τὸν νομοθέτην μόνον τὸν ἀστεῖον εὐγέρων καὶ μακροβιώτατον, ὀλιγοχροσιώτατον δὲ τὸν φαῦλον, ἀποθνήσκειν αἰεὶ μανθάνοντα, μᾶλλον δὲ τὴν ἀρετῆς ζωὴν ἤδη τετελευτηκότα. Λέγεται δ' ἐξῆς· „τετάρτη δὲ γενεᾷ ἀποστραφήσονται ὧδε“ (Gen.
- Heres 293 15, 16), οὐχ ἵνα αὐτὸ μόνον μηνυθῇ χρόνος, ἐν ᾧ τὴν ἱερὰν οἰκήσουσι γῆν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τοῦ τελείαν ἀποκατάστασιν ψυχῆς παραστήσαι. γίνεται δὲ ὡσανεὶ τετάρτη γενεᾷ· ὃν δὲ τρόπον, ἄξιον συνδιασκέψασθαι.
- Heres 294 ἀποκυθὲν τὸ βρέφος ἄχρι τῆς πρώτης ἑπταετίας ἐν ἡλικίᾳ τῇ παιδικῇ ψυχῆς ἀκραιφνοῦς μεμοίραται, λείψι μάλιστα ἐμφεροῦς κηρῷ, τοῖς ἀγαθῶν καὶ κακῶν χαρακτηρῶσι μήπω τετυπωμένης· καὶ γὰρ ὅσα γράφεσθαι δοκεῖ, ὑγρότητι ἐπαλειφόμενα συγχέεται.
- Heres 295 πρώτη μὲν ἦδε ὡσανεὶ γενεὰ ψυχῆς· δευτέρα δέ, ἥτις μετὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν κακοῖς ἄρχεται συζῆν, ἃ τε ἐξ ἑαυτῆς εἴωθε γεννᾶν ψυχὴ καὶ ὅσα παρὰ τῶν ἄλλων ἀσμένῃ δέχεται. διδάσκαλοι τε γὰρ ἀμαρτημάτων μυριοί, τίθαι καὶ παιδαγωγοὶ καὶ γονεῖς καὶ οἱ κατὰ πόλεις γεγραμμένοι καὶ ἄγραφοι νόμοι θαυμάζοντες ἃ χρὴ γελᾶσθαι, καὶ ἄνευ τῶν διδασκόντων αὐτομαθὴς ἐστὶν αὕτη πρὸς τὰ ὑπαίτια, ὡς ὑπ' εὐφορίας αἰεὶ κακῶν βρίθειν. ^[5]
- Heres 296 „ἔγκειται“ γὰρ φησι Μωυσῆς „ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος“ (Gen. 8, 21). ἢ δ' ἐστὶν ἡ ἐπαρτοτάτη γενεὰ μὲν συμβολικῶς, κυρίως δὲ ἡλικία, καθ' ἣν τὸ τε σῶμα ἢ βῆ καὶ ἡ ψυχὴ πεφύσηται, τῶν ἐντυφομένων ἀναρριπιζομένων παθῶν, ἄλλως τε καὶ ἀστάχους καὶ πεδία (Exod. 22, 6) καὶ ὅσα ἂν τύχη καταπιμπράντων. ^[5]
- Heres 297 ταύτην τὴν ἐπίνοσον γενεὰν ἢ ἡλικίαν ὑπὸ τίνος τρίτης οἷα ὑπὸ ἱατρικῆς φιλοσοφίας νοσηλευθῆναι χρή, κατεπασθεῖσαν λόγοις ὑγιεινοῖς καὶ σωτηρίοις, δι' ὧν κένωσιν μὲν ἐνδέχεται τῆς ἀμέτρου τῶν ἀμαρτημάτων πλησμονῆς, πλήρωσιν δὲ λιμηρᾶς κενώσεως τῶν κατορθωμάτων καὶ ἐρημίας δεινῆς.
- Heres 298 μετὰ τὴν θεραπείαν οὖν ταύτην γενεᾷ τετάρτῃ φύεται ψυχῇ δυνάμει τε καὶ ῥώμῃ κατὰ τὴν τῆς φρονήσεως βεβαιοτάτην ἀνάληψιν καὶ τὸ ἐν ἀπάσαις ἀρεταῖς ἀκλινές τε καὶ πάγιον. τοῦτ' ἐστὶ τὸ λεγόμενον· „τετάρτη δὲ γενεᾷ ἀποστραφήσονται ὧδε.“ κατὰ γὰρ τὸν δειχθέντα τέταρτον ἀριθμὸν ἀποστραφεῖσα τοῦ διαμαρτάνειν ἡ ψυχὴ κληρονόμος ἀποδείκνυται σοφίας. πρῶτος μὲν γὰρ ἀριθμὸς, καθ' ὃν οὔτε ἀγαθῶν οὔτε κακῶν λαβεῖν ἔννοιαν ἔστιν, ἀτυπώτου τῆς ψυχῆς ὑπαρχούσης· δεύτερος δέ, καθ' ὃν φορᾷ τῶν ἀμαρτημάτων χρώμεθα· τρίτος δέ, ἐν ᾧ θεραπευόμεθα, τὰ νοσερὰ διωθόμενοι καὶ τὴν ἀκμὴν τῶν παθῶν ἀφηβῶντες· τέταρτος δέ, ἐν ᾧ παντελοῦς ὑγιείας καὶ ῥώσεως μεταποιούμεθα, ὁπότε ἀποστρεφόμενοι τὰ φαῦλα τοῖς καλοῖς ἐγχειρεῖν δοκοῦμεν, πρότερον δὲ οὐκ ἔξεστι. ^[5]
- Heres 300 τὸ δὲ ἄχρι τίνος, αὐτὸς μηνύσει λέγων· „οὐπω γὰρ ἀναπεπλήρωνται αἱ ἀνομίαι τῶν Ἀμορραίων“ (Gen. 15, 16). δίδωσι δὲ ἀφορμὴν τοῖς ἀσθενεστέροις τὰ τοιαῦτα, ὡς ὑπολαμβάνειν, ὅτι Μωυσῆς εἰμαρμένην καὶ ἀνάγκην ὡς αἰτίας τῶν γινομένων ἀπάντων

- εισάγει. χρή δὲ μὴ ἀγνοεῖν, ὅτι ἀκολουθίαν μὲν καὶ εἰρμὸν καὶ ἐπιπλοκὰς αἰτιῶν ἅτε φιλόσοφος καὶ θεοφράδμων ἀνὴρ οἶδεν, τούτοις δ' οὐκ ἀνάπτει τὰς τῶν γινομένων αἰτίας.
- Heres 301 ἐφантаσιώθη γὰρ πρεσβύτερον ἄλλο ἐποχούμενον τοῖς ὅλοις ἡνιόχου τρόπον ἢ κυβερνήτου· πεδαλιουχεῖ γὰρ τὸ κοινὸν τοῦ κόσμου σκάφος, ὧς τὰ πάντα ἐμπλεῖ, καὶ τὸ πτηνὸν ἄρμα, τὸν σύμπαντα οὐρανόν, ἡνιοχεῖ χρώμενον αὐτεξουσίῳ καὶ αὐτοκράτορι βασιλείᾳ. ^[5]
- Heres 302 τί οὖν καὶ περὶ τούτων λεκτέον; ἐρμηνεύονται Ἀμορραῖοι λαλοῦντες, τὸ δὲ μέγιστον ἀγαθὸν ἀνθρώπῳ δωρηθὲν ὑπὸ φύσεως, τὸν λόγον, μυριοὶ τῶν λαβόντων διέφθειραν ἀχαρίστως καὶ ἀπίστως τῇ δούσῃ προσενεχθέντες. οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ γόητες, οἱ κόλακες, οἱ πιθανῶν σοφισμάτων εὐρεταί, φενακίσαι καὶ παρακρούσασθαι μόνον εὖ εἰδότες, τοῦ ἀψευδεῖν οὐ πεφροντικότες. ἐπιτηδεύουσι μέντοι καὶ ἀσάφειαν, ἀσάφεια δὲ βαθὺ σκότος ἐν λόγῳ, κλέπταις δὲ συνεργὸν τὸ σκότος. ^[5]
- Heres 303 οὗ χάριν Μωυσῆς τὸν ἀρχιερέα δηλώσει καὶ ἀληθείᾳ διακεκόσμηκεν (Exod. 28, 26), ἀρίδην ἀξιῶν εἶναι καὶ ἀληθῆ τὸν τοῦ σπουδαίου λόγον. οἱ δὲ πολλοὶ τὸν ἄδην καὶ ψευδῆ μεταδιώκουσιν, ὧς συνεπιγράφεται πᾶς ὁ τῶν ἀγελαίων καὶ ἡμελημένων ἀνθρώπων ἀπατώμενος ὄχλος.
- Heres 304 ἔως μὲν οὖν „οὐκ ἀναπεπλήρωται τὰ ἀμαρτήματα τῶν Ἀμορραίων“, τουτέστι τῶν σοφιστικῶν λόγων διὰ τὸ ἀνεξέλεγκτον, ἀλλ' ἔτι ὅλκον ἔχοντα δύναμιν ταῖς πιθανότησιν ἡμᾶς ἐπάγεται, [καὶ] ἀποστραφῆναι καὶ καταλιπεῖν αὐτὰ οὐ δυνάμενοι τῷ δελεάζεσθαι καταμένοντες.
- Heres 305 ἐὰν δὲ πᾶσαι αἱ ψευδεῖς πιθανότητες διελεγχθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀληθῶν πίστεων καὶ πλήρεις αὐτῶν καὶ ἐπιχειλεῖς αἱ ἀμαρτίαι περιφανῶσιν, ἀποδρασόμεθα ἀμεταστρεπτί καὶ μονονοῦ τὰ ἀπόγαια ἀράμενοι τῆς τῶν ψευσμάτων καὶ σοφισμάτων χώρας ἐξαναχθισόμεθα, τοῖς ἀληθείας ναυλοχωτάτοις ὑποδρόμοις καὶ λιμέσιν ἐνορμίσασθαι ἐπειγόμενοι. ^[5]
- Heres 306 τοιοῦτον δὴ τὸ δηλούμενον ὑπὸ τῆς προτάσεως· ἀμήχανον γὰρ ἀποστραφῆναι καὶ μισῆσαι καὶ καταλιπεῖν τὸ πιθανὸν ψεῦδος, εἰ μὴ τὸ περὶ αὐτὸ ἀμάρτημα πλήρες ἀναφανείη καὶ τέλειον· ἀναφανεῖται δὲ ἐκ τοῦ μὴ περιέργως διελεγχθῆναι κατὰ τὴν τοῦ ἀληθοῦς ἀντίταξιν καὶ βεβαίωσιν. Λέγει δὲ ἐξῆς· „ἐπεὶ δὲ ἐγένετο ὁ ἥλιος πρὸς δυσμαῖς, φλόξ ἐγένετο“ (Gen. ^[5]
- Heres 307 15, 17), δηλῶν ὅτι ἀρετὴ πρᾶγμα ἐστὶν ὁψίγονον καὶ μὴν, ὡς ἔφασάν τινες, πρὸς αὐταῖς τοῦ βίου δυσμαῖς βεβαιούμενον. ἀρετὴν δὲ ἀπεικάζει φλογί· καθάπερ γὰρ ἡ φλόξ καίει μὲν τὴν παραβληθεῖσαν ὕλην, φωτίζει δὲ τὸν γείτονα ἀέρα, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐμπύρῃσι μὲν τὰ ἀμαρτήματα ἡ ἀρετὴ, φέγγους δὲ τὴν ὅλην ἀναπύμπρῃσι διάνοιαν. ^[5]
- Heres 308 ἀλλὰ γὰρ ἔτι τῶν ἀδιαιρέτων καὶ ἀμερίστων λόγων ἐπικρατούντων ταῖς πιθανότησιν, οὓς Ἀμορραῖους ἀνακαλεῖ, περιφανεστάτην καὶ ἄσκιον αὐγὴν ἰδεῖν οὐ δυνάμεθα· κλιβάνου δ' εἰλικρινὲς πῦρ οὐκ ἔχοντος, ἀλλ' ὡς αὐτὸς ἔφη (Gen. 15, 17) καπνιζομένου τρόπον διακείμεθα, σπινθῆρσι μὲν τῆς ἐπιστήμης ὑποτυφόμενοι, μήπω δὲ καθαρῶ πυρὶ δοκιμασθῆναι καὶ κραταιωθῆναι δυνάμενοι. ^[5]
- Heres 309 πολλὴ δὲ τῷ σπεύραντι τοὺς σπινθῆρας χάρις, ἵνα μὴ νεκρῶν τρόπον σωμάτων ὁ νοῦς ὑπὸ παθῶν καταψυχθῇ, ἀλλ' ἐνθερμος ὢν καὶ χλιαινόμενος ὑπεκκαύμασιν ἀρετῆς ζωπυρῇται μέχρι τοῦ τὴν εἰς πῦρ ἱερόν, ὡς ὁ Ναδὰβ καὶ Ἀβιούδ (Lev.
- Heres 310 10, 2), δέξασθαι μεταβολήν. καπνὸς δὲ γίνεται μὲν πρὸ πυρός, δακρύειν δὲ βιάζεται τοὺς πλησιάζοντας. ἀμφοτέρω δὲ φιλεῖ συμβαίνειν· ταῖς τε γὰρ ἀρετῆς αὐγαῖς προσχωροῦντες τελειότητα ἐλπίζομεν, καὶ εἰ μήπω δυνάμεθα τυχεῖν αὐτῆς, οὐκ ἀδακρυτὶ διάγομεν ἀνιώμενοι. πολὺς γὰρ ὅταν ἵμερος ἐντακῇ, πρὸς τὴν τοῦ ποθομένου θήραν ἐπισπεύδει καὶ ἄχρι τοῦ συλλαβεῖν κατηφεῖν ἀναγκάζει. κλιβάνῳ δὲ νῦν ἐξωμοίωσε τὴν ψυχὴν τοῦ φιλομαθοῦς καὶ

ἐλπίδα τελειώσεως ἔχοντος, ἐπειδὴ τροφῆς πεττομένης συγκραταίου ἐκάτερον ἀγγεῖόν ἐστιν, ὁ μὲν τῆς διὰ σιτίων φθαρτῶν, ἡ δὲ τῆς δι' ἀφθάρτων ἀρετῶν. ^[5]

Heres 311 αἱ δὲ λαμπάδες τοῦ πυρός αἱ δαδουχούμεναι τοῦ δαδούχου θεοῦ κρίσις εἰσὶν, αἱ λαμπραὶ καὶ διαυγεῖς, αἷς ἔθος μέσον τῶν διχοτομημάτων, λέγω δὲ τῶν ἐναντιοτήτων, ἐξ ὧν ἅπας ὁ κόσμος συνέστηκε, διάγειν. ^[5]

Heres 312 λέγεται γάρ· „λαμπάδες πυρός, αἱ διήλθον μέσον τῶν διχοτομημάτων“ (Gen. 15, 17), ἵνα γινῶς, ὅτι αἱ θεῖαι δυνάμεις διὰ μέσων καὶ πραγμάτων καὶ σωμάτων ἰοῦσαι φθείρουσι μὲν οὐδὲν—μένει γὰρ ἀπαθὴ τὰ διχοτομήματα—, διαιροῦσι δὲ καὶ διαστέλλουσι σφόδρα καλῶς τὰς ἐκάστων φύσεις. Τῆς οὖν τῶν εἰρημένων ἐπιστήμης κληρονόμος δεόντως ἀποδείκνυται ὁ σοφός· „ἐν γὰρ τῇ ἡμέρᾳ“ φησὶν „ἐκεῖνη διέθετο κύριος τῷ Ἀβραάμ διαθήκην λέγων· τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην“ (Gen. ^[5]

Heres 314 15, 18). ποίαν γῆν δηλοῖ, εἰ μὴ τὴν προειρημένην, ἐφ' ἣν ποιεῖται τὴν ἀναφοράν; ἥς ἐστὶν ὁ καρπὸς κατάληψις ἀσφαλῆς καὶ βεβαία τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας, καθ' ἣν τὰ σύμπαντα τοῖς τομεῦσιν ἑαυτοῦ διαφυλάττει ἀπαθὴ τὰ ἀγαθὰ κακοῦ κατὰ τὰ ἐπὶ τοῖς τὴν γένεσιν ἀφθάρτοις.

Heres 315 εἴτ' ἐπιλέγει· „ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Αἰγύπτου ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου [ποταμοῦ] Εὐφράτου“ (Gen. 15, 18), δηλῶν ὅτι οἱ τέλειοι τὰς μὲν ἀρχὰς ἔχουσιν ἀπὸ σώματος καὶ αἰσθήσεως καὶ τῶν ὀργανικῶν μερῶν, ὧν ἄνευ ζῆν οὐκ ἔνεστι—χρήσιμα γὰρ πρὸς τὴν ἐν τῷ μετὰ σώματος βίῳ παιδείαν—, τὰ δὲ τέλη ἐπὶ τὴν τοῦ θεοῦ σοφίαν, τὸν μέγαν ὡς ἀληθῶς ποταμόν, χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης καὶ τῶν ἄλλων πλημμυροῦντα ἀγαθῶν. ^[5]

Heres 316 οὐ γὰρ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Εὐφράτου ἕως τοῦ Αἰγύπτου ποταμοῦ τὴν χώραν περιέγραψεν—οὐ γὰρ ἂν ἀρετὴν εἰς τὰ σωματικά πάθη κατεβίβασεν—, ἀλλ' ἔμπαλιν „ἀπὸ τοῦ Αἰγύπτου ἕως τοῦ μεγάλου Εὐφράτου.“ ἀπὸ γὰρ τῶν θνητῶν αἱ βελτιώσεις γίνονται πρὸς τὰ ἀφθαρτα. ^[5]